

GLAS GORENJSKE

ŽIVEL 1. MAJ!

Pozdrav vsem delovnim ljudem

1. maj — praznik delovnega ljudstva je povezan z zgodovino težkih in krvavih bojev, ko si je delavski razred utiral pot v boljše življenje.

Burne in krvave demonstracije 1. maja 1886. leta v Chicagu, ko so ameriški delavci zahtevali 8 urni delavnik, a jih je policija v krvi potlačila, pomenijo rojstvo mednarodnega delavskega praznika. Praznik je dobil mednarodno priznanje na I. in pozneje tudi na II. kongresu Internacionalne. S sklepom kongresa II. Internacionalne leta 1889. v Parizu so bili položeni temelji prvomajskih manifestacij. Te so dobivale vse širši značaj; v mnogih deželah je prevzel vladajoči kapitalistični razred smrtni strah pred demonstracijami delavcev, pred značajem in vse večjim obsegom teh demonstracij. Zato je v kasnejših letih buržoazija ob 1.

maju v industrijskih središčih osredotočila močne policijske in žandarmerijske sile, ki naj bi preprečevale demonstracije in praznovanje delavstva. V večini primerov oboroženim silam to ni uspelo, zato pa je prišlo do krvavih spopadov in celo do smrtnih žrtev. Nešteto je primerov, da so delavci izkrcavali, vzklikajoč svobodi in demokraciji.

Tudi pri nas v Jugoslaviji se spominjamo praznovanja 1. maja v predvojnih letih, ki je bilo vedno povezano z bojem delavskega razreda z vladajočim kapitalističnim režimom.

Zivimo v stoletju zmagovitega pohoda socializma, v stoletju preporeka starega sveta v nov, lepši in boljši svet. Delavski razred je nosilec tega novega in tudi mi, jugoslovanski proletarci, smo doprinesli velik delež h končni zmagi socializma. Svoje zgodovinsko poslanstvo opravljamo zavestno in s pričanjem.

V Jugoslaviji se veselimo 1. maja kot dneva zmag našega rodu, rodu upravljalcev naše proizvodnje, nosilcev osvobodilnega boja in ljudske revolucije. Proletariat v mnogih deželah pa bo na ta dan pregledal svo-

je borbene sile, ocenil dosedanje boje, uspehe in neuspehe in se pripravil na nov, še uspešnejši pohod proti delavskim izkoriščevalcem.

Italijanski delavci se bodo 1. maja spominjali pouličnih neredov, demonstracij in velikih stavk, s katerimi resno opozarjajo sedanjo klerikalno - kapitalistično vladavino, da so mere izkoriščanja polne. Spominjali se bodo 45.000 delavskih družin, ki so se lansko leto izselile v daljno Argentino, ker jim domovina ni hotela nuditi kruha. Prav tako se bodo spominjali desetisoč delavskih družin, ki so se pred kratkim izselile v Avstralijo iz istih razlogov. Pri pregledu svojih vrst bodo italijanski proletarci morali ugotoviti, da jih slabi raztrganost v različnih organizacijah ter da bodo močni šele takrat, njihovo gibanje pa imelo uspeh, ko bodo nastopili enotno.

Delavci v Franciji se bodo spominjali svojih stavk in demonstracij, ki pa so po večini končale z nepomembnimi uspehi, ker niso bili enotni. V Angliji bodo delavci praznovali 1. maj ob spominu na »štrajke«, s katerimi so si nekoliko izboljšali svoje delovne pogoje. V Za-

hodni Nemčiji bo v prvomajskih povorkah hodilo okrog dva milijona brezposelnih. V Belgiji in na Danskem pa se bodo delavci veselili zmag socialistične stranke. Španski proletarci bodo lahko ugotovili, da so njihovi dosedanji revolucionarni nastopi predhodnik uspeha v njihovem protifašističnem boju. Ob tem naštevaju pa ne moremo mimo dveh daljnih dežel, Guatemale in Bolivije, kjer se delavci prvič v življenju uveljavljajo kot odločujoča politična sila. Prebijajo se skozi življenje z bojem za svoje pravice proti domači gospodi in tujim izkoriščevalcem, dvigajo se iz zaostalosti v zaveden delavski razred.

V Indokini že devet let divja vojna — Indokitajci se bore proti francoskemu imperializmu. Tisoči so že padli, brezdomci se klatijo po deželi in vendar upajo v zmago osvobodilnega boja. Tudi v Keniji ljudje zahtevajo svobodo. Kljub nasilju se tlačeni črnci upirajo in ne bodo odnehali, dokler se ne bodo rešili tujih izkoriščevalcev.

Delovne roke lomijo star kapitalistični svet in skozi razpoke starega umirajočega sveta nezadržno silijo na dan novi socialistični družbeni odnosi. Tisti, ki so nas še pred kratkim zaničevali, so se odpovedali izkoriščevalnim namenom, v to jih je prisilila naša neomajna vera v socializem, prav tako pa so klonili zaradi ugleda med svetovnim proletariatom, ki ga uživa naša socialistična domovina. Vsem delovnim ljudem širrom po svetu služijo jugoslovanski uspehi kot svetli cilj bodočnosti.

Deset let po osvoboditvi izpod fašističnega jarma in deset let po zmagi ljudske revolucije bomo Jugoslovani praznovali 1. maj v znamenju naših delovnih zmag. Spomnili se bomo naših naporov, ki so rodili bogate sardove; stotine novih modernih tovarn, stotine kilometrov novih cest in železnic, nove hidrocentrale, deset in deset tisoč novih stanovanjskih zgradb, nove bolnišnice, zdravilišča, počitniški domovi itd. Vse to je plod zmag ljudske revolucije in naših naporov.

Zaradi tega je 1. maj praznik vsega našega delovnega ljudstva, dan slavlja in veselja; praznovati bomo uspešno kronanje revolucionarnih hotenj in socialističnih pridobitev.

1. maj naj globoko odtegne v naših srcih kot simbol pripravljenosti za dosledno izvajanje naših socialističnih načel!

France Pogačnik
predsednik Okrajnega sindikalnega sveta za Gorenjsko

Iz vsebine

Se vedno neprijavljene devize v tujini

NA RDEČIH ZASTAVAH JE ZAPISANO

Iz življenja manj znanih delovnih kolektivov

Prvomajski izleti — kovačnica revolucije

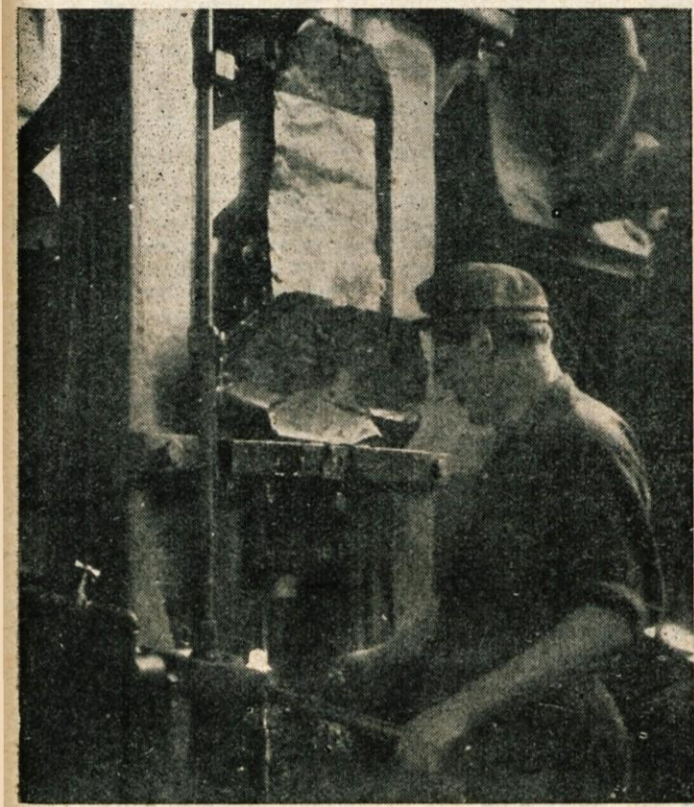
Potrošniki in cene

HITLER ST. 2

Lovci na divje prašiče

SPOMIN

Čestitke delovnih kolektivov

Kroparski žeblijar

(Foto: Marčan)

Ne samo znanje - važna je tudi vzgoja

Pomoč SZDL šolskim svetom - Aktivizirati je treba sindikat prosvetnih delavcev

V ponedeljek, 25. aprila se je sestel pod predsedstvom tovariša Mirka Zlatnarja sekretariat Okrajnega odbora SZDL za Gorenjsko. Predmet razprave na tej seji so bili problemi šolstva in splošne vzgoje mladine.

Mislil, ki so jih izmenjali člani sekretariata so šele uvod v širšo razpravo o teh vprašanjih. Že v začetku maja bo sestanek vseh prosvetnih inšpektorjev, sekretariat pa bo na eni prihodnjih sej razpravljaj še posebej o problemih šolskih svetov, njihovemu delu in o problemih strokovnih šol, vajenskih šol ter o predvojaški vzgoji. Za proučevanje stanja v šolstvu bodo pri Okrajnem odboru SZDL formirali posebno komisijo.

V razpravi je bilo posebno

poudarjeno to, da šole danes sicer dajo učencem določeno znanje, niso pa še vzgojne ustanove. To izvira iz napačnih pojmovanj, da je prosvetni delavec samo uradnik in da učil le po službeni dolžnosti. Zato se opaža, da učitelj ali profesor večkrat nekaj govori, drugo pa dela, kar vzgojno slabo vpliva. Prav tako ni organske povezave med šolo in zunanjim svetom. Zato sta velikokrat način vzgoje in njena vsebina precej odmaknjena od našega družbe-

nega dogajanja. Veliko je prosvetnih delavcev, ki ne vedo, kaj se od njih v današnjih pogojih zahteva. Zato se tudi razprave o reformi šolstva pravzaprav ne premaknejo z mrtve točke.

To je delno posledica pomanjkanja volje (in moda ponekod tudi možnosti) za samovzgojo. Čuti se, da se posamezni prosvetni delavci zapirajo v ozke okvire predmeta, ki ga poučujejo.

Pobudo za večjo razgibanost med prosvetnim kadrom bi moral opraviiti njihov sindikat. Vendar, žal, ta trenutno prav nič ne dela. Njegovo delo ni preseglo okvire posameznih kampanjskih akcij (boj za odpravo religioznosti med prosvetnim kadrom itd.). Doslej je bil sindikat razbit na društvo profesorjev in na društvo učiteljev. Koristno bi bilo, da se vsi prosvetni delavci združijo v enoten sindikat, ta pa bi moral začeti široko akcijo za socialistični odnos do šole, posameznega predmeta, do učencev (prav tu mnogokrat pridejo do izraza stare metode »vzgajanja«) in do družbe sploh. S. B.

Trezno je treba presojevati nastali položaj

Kranj, 28. aprila. Danes in jutri se bo sestel Ljudski odbor mestne občine Kranj, da bi razpravjal o predložitvenem družbenega plana in proračuna. Iz poročila Sveta za gospodarstvo, ki ga je na seji podal predsednik Sveta Cene Beznik, povzemamo nekaj podrobnosti.

Najživahnejšo razpravo je pričakovati predvsem o tistem poglavju družbenega plana, ki govori o skupnih sredstvih LOMO in o njihovi delitvi. Poročilo omenja, da vsi znaki kažejo, da Okrajnemu ljudskemu odboru ni bilo mogoče upoštevati vseh določil zveznega in republiškega družbenega plana pri določitvi kvote sredstev za mestno občino glede njihove namenske uporabe, zaradi previsoke kvote sredstev za mestno občino glede njihove namenske uporabe, zaradi previsoke obdavčitve skupnih dohodkov, ki ne upošteva konkretnih proračunskih obveznosti. Zaradi takega stanja je tudi ljudskemu odboru nemogoče, da bi v okviru svojega družbenega plana, upošteval vsa določila ter smernice zveznega in republiškega družbenega plana.

V zvezi z razporeditvijo okrajnih sredstev, ki pripadajo LOMO, pa so po mnenju LOMO prekršeni nekateri predpisi republiškega družbenega plana, ki določajo uporabo sredstev iz obrti in gostinstva za finansiranje investicijskih potreb teh gospodarskih vej. Razen tega je kršeno tudi določilo okrajnega družbenega plana o upo-

rabi odvzetega investicijskega sklada grosističnim trgovskim podjetjem za ureditev trgovin. Vse nastale težave okoli zadostitve potrebnih investicijskih sredstev ljudskemu odboru za najnujnejše komunalne potrebe, pa so povzročila predvsem napačno podedovana pojmovanja o naši investicijski politiki. Izkoreniniti moramo dosedanjo mentaliteto vodstev nekaterih podjetij, ki so se borila za modernizacijo in izgradnjo svojih podjetij z geslom: »Začnimo — bo že kdo plačal!« In taka naziranja so tudi privedla do težav, ki se v tako ostri obliki pojavljajo ravno v letošnjem letu, ko hočemo z dosedanjim načinom investiranja prenehati.

V nastalem položaju bo treba vsekakor nekaj ukreniti. Ljudski odbor mestne občine se bo moral na vsak način močneje povezati z neposrednimi proizvajalci — delovnimi kolektivi v tovarnah ter si s pametno investicijsko in splošno gospodarsko politiko v prihodnje, zagotoviti ustrezna sredstva za svoje komunalne potrebe. Če te tesnejše povezave ne bo, če se vodilni ljudje v podjetjih ne bodo otresli naši splošni gospodarski politiki škodljivih teženj, bomo lahko prihodnje leto ponovno stali na razpotju ali ponovno (tako kot letošnje leto) sanirati gospodarski položaj v posameznih podjetjih, ali zadržati, vsaj v najmanjši možni meri, pereče komunalne potrebe mesta.

A.

Pomlad je že prišla

(Foto: Marčan)

Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo, da je Sovjetska zveza privolila, da bo še letos povrnila ZDA 62 ladij. Te ladje, ki so sedaj na Baltičkem morju, je Sovjetska vlada dobila na podlagi zakona o posojilu in najemu med drugo svetovno vojno, ko so ZDA dobavile Sovjetski zvezi 186 ladij.

HUD SPOPAD

V Garistonu v Južni Afriki je prišlo do hudega spopada med 300 domačini, oboroženimi z noži, sekirami in palicami, ter policijo. 15 demonstrantov je bilo ranjenih, več pa je bilo aretiranih.

SINDIKALNA DELEGACIJA
FLRJK V PEKINGU

V Peking je odpotovala jugoslovanska sindikalna delegacija pod vodstvom predsednika Zveze sindikatov Srbije Dragi Stamenkovića. Delegacija je potovala skozi Moskvo v Peking, kjer bo prisostvovala proslavi 1. maja.

UKREPI
PROTI NEOFAŠISTOM

Pred vsemi lokali KPI v Rimu je policija postavila straže zaradi nenehnih atentatov neofašistov na poslopja in prostore KP. Policija je dobila v roke podatke, da neofašistična stranka organizira neredne in atentate.

VRNJENO IMETJE

Prihodnji teden se bodo morda zaključila japonsko-ameriška pogajanja o vrnitvi japonskega imetja v vrednosti 60 milijonov dolarjev, ki so ga Američani zaplenili ob koncu vojne na Japonskem. Finančno ministrstvo bo odločilo, ali bodo vrnilo zasebnikom zaplenjeno imetje.

NAPADI UPORNIKOV

Skupina maroških upornikov je napadla gradbišče uprave za mostove in ceste 25 kilometrov od Kansele. V spopadu med vojaki in uporniki sta bila dva vojaka hudo ranjena, dva upornika pa ubita. 50 upornikov pa je napadlo tudi neko drugo gradbišče na istem področju. — Uporniki so zažgali šotore in podrli 30 brzojavnih drog.

NEREDI V KOLUMBIJI

V Kolumbiji so izbruhnili novi neredi. Proti gverilcem je vlada uporabila tanke in topništvo. Središče upora je v Tolimi.

Na zboru volivcev v Radovljici so obravnavali družbeni plan

OLO in LOMO za leto 1955 in investicije v letu 1954

V ponedeljek zvečer je bil v dvorani Mestnega kina v Radovljici zbor volivcev za mesto Radovljica in vas Vrhnje, katerega se je udeležilo okoli 200 volivcev.

Zbor je začel tov. Tone Kobentar, ki je pozdravil navzoče, med njimi tudi podpredsednika OLO in predsednika gospodarskega sveta OLO Radovljica tov. Danila Bračiča. Po opravljenih formalnostih je tovariš Danilo Bračič izčrpno analiziral okrajni družbeni plan OLO Radovljica, ki je bil sestavljen po načelih skrajnega varčevanja na vseh področjih družbenega gospodarstva.

Proračun LOMO Radovljica predvideva za leto 1955 27.062.000 dinarjev dohodkov in prav toliko izdatkov. Med izdatki je predvidena tudi dotacija SZDL za radovljiško komuno v znesku 4 milijone din, tako da ostane za potrebe občine 23.062.000 din. Zaradi zmanjšane proračuna bodo odložene predvidene investicije na poznejši čas. Le za zelo potrebno obnovo kopališča je predvidenih 1.700.000 dinarjev.

V letu 1954 je bilo na področju LOMO Radovljica ustvarjenih 42.319.400 din dohodka, izdatki pa so znašali 41.850.700 din. Prebitok v znesku 468.700 din je bil prenešen v proračun za l. 1955. Dohodki LOMO Radovljica so bili v letu 1954 za okroglo 15 milijonov večji, kot so predvideni za leto 1955. Zato je razumljivo, da se je v letu 1954 toliko investiralo za javna dela in ustanove, kot še nikoli doslej. Pri tem navajamo le najpomembnejše in najbolj nujne investicije z več kot milijon izdatki. Tako je bilo v letu 1954 potrošeno za planiranje in ureditev športnega igrišča med Gorenjsko cesto in Oblo

gorico 1.222.682 din. Za dograditev in opremo kino dvorane 3.083.025 din, za javno razsvetljavo Lesce — Radovljica 3 milijone 416.856 din, za obnovo Doma TVD »Partizan« Radovljica 1.300.000 din, za nadzidavo in opremo poslopja osnovne šole v Radovljici 1.808.305 din.

Razen tega se je iz sredstev OLO Radovljica investiralo na območju LOMO Radovljica 79.797.605 din in sicer: adaptacija bivše tovarne Vogelnik za nastanitev KNOJ 1.695.340 din, za asfaltiranje ceste Lesce — Radovljica 7.534.264 din, za vodovod Lesce — Radovljica 18 milijonov din, za letališče Lesce 2 milijona din, za osnovno šolo v Radovljici, gradnja in oprema 3.042.000 din, za nadzidavo poslopja Okraj. sodišča 2.056.836 din, za rekonstrukcijo dovodne

ceste iz Radovljice do zvezne ceste 1.954.685 din, za gradnjo petih stanovanjskih hiš (dvojčkov) 22.897.921 din, za gradnjo šestih vrstnih hiš zapadno od Oble gorice 20.797.605 din.

O vseh poročilih se je razvnela živahna razprava. Največ se je govorilo o nujno potrebni povečavi Zdravstvenega doma v Radovljici, v katerem iščejo zdravniške pomoči ljudje iz širokega okolišja. Ker pa za to niso predvidena denarna sredstva, so nekateri zborovalci predlagali preselitev Zobne ambulante iz Zdravstvenega doma v hotel »Triglav«, kjer je nekaj prostorov že zasedel Projektivni biro, ki se je moral izseliti iz »Grajškega dvora«, ki je namenjen za nastanitev letoviščarjev v poletni sezoni, za kar je bil pravzaprav pred 20 leti zgrajen.

Letošnji družbeni proizvod za 9,2 odstotkov večji

LOMO Jesenice sprejel letošnji družbeni plan in proračun

Na petkovi, oziroma 40. redni seji, je LOMO Jesenice razpravljalo in sklepalo o predlogu družbenega plana in proračuna za leto 1955. Plan in proračun je v imenu komisij obrazložil odbornik Groselj, nakar se je začela razprava, v kateri so sodelovali tovariši Božič, Brun, Dolina, Ažbe in drugi.

Po predloženem planu lahko sklepamo, da bodo to leto na Jesenicah ustvarili za našo državo 2.558 milijonov din družbenega proizvoda, ali za 9,2% več kakor lani. Jeseniška občina pa bo udeležena na dohodku s 143 milijonov 302.000 din. V industriji, ki zajema v glavnem črno metalurgijo, predvidevajo povečati fizični obseg proizvodnje za 9% (v železarni bodo proizvedli za 17.000 ton več materiala). Z ozirom na to, bodo povečali tudi število zaposlenih za okoli 300 oseb. Skupni družbeni proizvod na prebivalca pa bo znašal že 778.345 din!

Plan izvoza bo po vrednosti za 43% večji od doseženega v preteklem letu. Povečanje temelji na povečani proizvodnji v železarni in razširjeni organizaciji odkupa izvoznega podjetja »Ribnik«.

Vprašanje investicij je predvideno po vrstnem redu, kakor je že predvideno v okrajnem družbenem planu. Letošnji plan je odraz okrajnega družbenega plana in ne vsebuje posebnih novosti. Odborniki so tak plan tudi v celoti sprejeli.

Več razprave je bilo pri skle-

panju o proračunu, v katerem je predvideno 128.268.000 din za potrebe občine. Največji del teh sredstev odpade na prosveto (49.901.000 din), državno upravo

(39.735.000), socialno skrbstvo (22.451.000), zdravstvo (8.975.000 din) itd.

Odborniki so predlagali nekaj manjših sprememb in dodatnih predlogov, ki pa v bistvu ne spreminjajo proračuna, ter nato sprejeli tudi predložen predlog proračuna.

J. P.

S POSVETA KOMUNISTOV V »ISKRI«

Premajhna skrb za kadre

V sindikalni dvorani tovarne »Iskra« v Kranju je bilo v torek popoldne zborovanje komunistov podjetja, katerega so se udeležili tudi član OZ ZKS za Gorenjsko tov. Milan Kristan, sekretar MK ZKS tov. Martin Košir in drugi.

Sekretar tovarniškega komiteja ZK tov. Boštjančič je v svojem referatu poročal o političnem stanju pri nas in v svetu, o rezultatih dosežanj graditve, o gospodarskih in drugih vprašanjih ter se dalj časa zadržal na problemih organizacije v podjetju.

V »Iskri« je trenutno 275 članov ZK, ki so v doseganju obdobju odigrali pomembno vlogo, vendar so na zborovanju ugotovili tudi pomanjkljivosti v delu komunistov, predvsem v zadnjem letu. Ena osnovnih slabosti v delu komunistov je, da so premalo skrbeli za vzgojo in sprejemanje novih članov — delavcev v organizacijo, predvsem mladine. Veliko je takih, ki imajo prav gotovo pogoje, da postanejo člani ZKS. V podjetju je okoli 1500 mladih delavcev, med temi pa le 41 članov ZKS. Mladinska organizacija je imela težave pri izbiri vodstva in sta med 17 člani komiteja samo dva člana ZKS. Če pa vemo, da so mladinci v »Iskri« dokaj delavni, je to dokaz, da imajo pogoje, da postanejo komunisti.

Precejšnji del razprave so posvetili tudi vprašanjem razvoja delavskega upravljanja, ki, kakor so ugotovili, ni doseglo pomembnega razvoja. DS je še vedno preveč zaprt sam vase in nima pravega stika s kolektivom, čeprav se je vse leto

prizadeval to slabost odpraviti. Upravni odbor je bolj aktiven, vendar ima podobno napako, premalo je povezan z delavskim svetom. V takem primeru pa lahko pride do pojavov birokratizma.

Na zborovanju so govorili še o drugih vprašanjih in problemih. Komisija, ki so jo imenovali, pa bo pripravila sklepe, ki bodo obvezni za vse komuniste v »Iskri«.

Praznovanje

1. maja v Kamniku

Na večer pred praznikom dela, 1. majem, bo v Kamniku svečana akademija, na kateri bo nastopil pevski zbor »Solidarnost«, govoril pa bo sekretar komiteja ZKS kamniške komune tov. Avguštin Lah. Po vrhovih okrog Kamnika bodo gori kresovi. Na predvečer Dneva zmage, 7. maja, pa bo slavnostna akademija v počastitev desetletnice osvoboditve. Govoril bo ljudski poslanec tov. Alfred Janko.

Ob otvoritvi razstave dokumentov NOB v Kranju

Kranj, 27. aprila.

Tu je bila danes odprta v začasnih prostorih Mestnega muzeja razstava slik in dokumentov iz NOB. Razstavo je otvoril tovariš Andrej Brovc. — V krajšem govoru je poudaril, da je ta razstava skromna počastitev 10. obletnice osvoboditve. Njen namen je prepričati, da bi utonile v pozabo revolucionarne tradicije NOB. Razstava je odprta tudi v počastitev III. kongresa ZB NOV Jugoslavije, ki zaseda te dni v Ljubljani.

Razstava kaže, da se v Kranju še ni začelo sistematično zbirati gradivo iz njegove neposredne revolucionarne preteklosti, ki pa se vedno bolj odmička, hkrati pa blede spomin na dogodke, ki bi jih bilo vredno otihi pozabi. Ne bi bilo napačno, če bi se pri odboru ZB hodoče kranjske komune osnovala zgodovinska sekcija, ki bi jo vodil profesionalce, ker le tako si lahko zamišljamo, da bo začelo sistematično delo.

Lani ob občinskem prazniku je izšla prva številka Zbornika »Kranj v boju in svobodi«. Prav bi bilo, če bi se ta zbornik v prihodnje razširil na vso kranjsko komuno in postal žarišče, okrog katerega bi se zbirali vsi, ki jim gre za to, da se ohrani zgodovinski material iz NOB in da se ta material izda v sistematični obliki.

Razstava je pomanjkljiva tudi zato, ker ne obravnava (niti v dokumentih niti v slikah) pri-

Tudi letos sezonska razstava

Letos že tretjič prireja svojo sezonsko gospodarsko razstavo v Kazini na Bledu podjetje »Bled — Commerce«. Razstava bo, kot prejšnja leta, odprta od 1. maja vse do 30. septembra. S tem, da prirejajo prireditelji razstavo letos že tretjič zapovrstjo ter da se je za razstavo priglasilo precejšnje število podjetij, nam dokazuje upravičenost obstoja te vsakoletne gospodarske prireditve na Bledu.

Še vedno neprijavljene devize v tujini

Komunisti jeseniške Železarne so ugotovili, da je imelo vodstvo tovarne v tujini skrite devizne rezerve

V zvezi z zadnjimi dogodki v Železarni na Jesenicah, ko je delavski svet obračunal z birokratskimi pojavi in malomarnim poslovanjem višjega službenega aparata na čelu z bivšim direktorjem, so politične organizacije povečale svojo aktivnost. Člani organizacij terjajo pojasnila o zadnjih dogodkih in zahtevajo tudi sankcije.

Odbori vseh organizacij s področja Jesenic so uvideli potrebo skupnega sestanka, na katerem so se pogovorili o načinu in delu v prihodnjih tednih. Sklenili so organizirati več sindikalnih sestankov, aktivov komunistov in drugih zborovanj.

Na tem sestanku so tudi ugotovili, da je osnovna politična linija jasna in točna, vendar se na terenu jeseniške komune pojavlja cela vrsta nejasnosti, ne-

soglasij in različnih stališč. Letošnji občni zbori SZDL so bili slabi. Podobno so potekali tudi občni zbori drugih organizacij. V zadnjih mesecih, ko so mnogo razpravljali o gospodarskih in družbenih vprašanjih v zvezi z družbenimi plani in novimi gospodarskimi predpisi, je prišlo na terenu do kaj čudnih pojavov. Kljub temu, da je v političnem vodstvu vladalo mišljenje, da so dovolj storili, se je celo na Jesenicah pojavila cela vrsta ugotovitev pri uveljavljanju novih načel letošnjega družbenega plana.

Na Jesenicah, zlasti pa v komuno združenih občinah, obstoja resen problem upravljanja manjših podjetij in uravnava-nja razvoja obrtništva in kmetijstva. Organiziranje komun zahteva

predvsem zdravo razumevanje skupnosti in samoupravljanja. V železarni pa so bili mnenja, da to dvoje ne gre skupaj. Ljudski odborniki v Ratečah so na zborih volivcev tolmáčili gospodarska vprašanja, ne da bi se prej na seji o njih pogovorili in jih volivcem pravilno tolmáčili. V Mojstrani ni čutili prav nobene političnega vpliva na delo LO in na vodenje gospodarstva.

O teh in ostalih vprašanjih je pretekli četrtek razpravljali tudi aktiv komunistov jeseniške železarne, katerega se je udeležilo okoli 400 komunistov.

Na sestanku so med drugim ugotovili, da je aktivnost komunistov v Železarni v zadnjem obdobju padla in da je v zvezi s tem tudi delavsko upravljanje nazadovalo. Podobno je s političnimi organizacijami na terenu, o čemer pa bodo še posebej razpravljali aktivni komunistov terenskih organizacij. Da je do takega stanja prišlo je delno vzrok tudi birokratizem in malomarno poslovanje v Železarni, o čemer smo že obširneje pisali. Komunisti so ugotovili, da so nprav v zvezi s spremembami v Železarni odkrili še nove prekrške, oziroma utaje deviz v inozemstvu. Republiški devizni inšpekciji so ob kontroli prijavili le del teh depozitov, ko pa je bil Beuš, ki je imel opravka s temi stvarmi odpuščen, je povedal za nove vsote denarja, ki jih ima Železarna pri nekaterih podjetjih v inozemstvu, v vrednosti okoli 3,9 milijona dinarjev.

Aktiv je obsodil tako ravnanje, zaradi katerega je prizadet celoten kolektiv in bodo posledice takega ravnanja še dolgo čutili.

—pp

Stanetu Žagarju in tovarišem so odkrili spomenik

V nedeljo 24. t. m. so na Okroglem pri Naklem odkrili spomenik na grobu Staneta Žagarja (ml.), člana PK SKOJ za Slovenijo in njegovim 8 sotovarišem — borecem Kokrške čete, ki so padli leta 1942 v znani jami nad Okroglem, v dvodnevni herojski borbi s tisočkrat močnejšim nemškim okupatorjem.

K popoldanski svečanosti ob odkritju spomenika, se je zbralo blizu 2.000 prebivalcev in mladine iz bližnje in daljne okolice. Med njimi so bili svojci padlih borcev, predstavniki množičnih organizacij in oblasti, šolska mladina in zastopniki kranjskih kolektivov.

Govor pri odkritju spomenika je imel preživelci borec takratne

Kokrške čete tov. Vlado Perjat — Planin iz Tržiča, ki je podrobno orisal borbo trinajstori- ce junakov-partizanov v jami pri Okroglem. V ostalih točkah svečanosti so sodelovali še: godba DPD »Svoboda« iz Kranja, pevski zbor in recitatorji KUD »Dobrava« iz Nakla ter šolska mladina iz Nakla, Kranja in Dupelja.

Po odkritju spomenika so si udeleženci ogledali še jamo, h kateri je urejen dohod in okolico. Organizacija ZB NOV iz Nakla je s pomočjo oblasti uredila grob in jamo in se tako ob 10. obletnici osvoboditve najdoslojše oddolžila spominu okrogleskih junakov.

Zborovanje mladih usnarjev in čevljarjev

V okviru proslav 10-letnice osvoboditve je v soboto, dne 23. t. m. priredila mladinska organizacija tovarne obutve — »Peko« v Tržiču večje zborovanje mladih delavcev tovarne obutve in usnarjev Gorenjske. Zborovanja, ki je bilo v Sindikalni dvorani v Tržiču, se je udeležilo 120 delegatov mladinskih organizacij usnarjskih in čevljarjskih tovarn iz Tržiča, Kranja, Zirov in Dupelja, prisostvovali pa so tudi zastopniki mladinskega komiteja za Gorenjsko ter komunskega komiteja iz Tržiča, dalje predsednik LOMO tov. Lovro Cerar, direktor tovarne obutve »Peko« tov. Ivan Stucin, kakor tudi strokovni in politični voditelji te tovarne.

Predsednik tovarniškega komiteja LMS tržiške tovarne obutve »Peko« tov. Vido Japelj je v referatu opisal delo in zasluge mladinske organizacije v letih po osvoboditvi ter napore, ki jih je vložila za socialistično ureditev v naši državi. V

svojem referatu se je dotaknil tudi dela mladinske organizacije v tovarni obutve »Peko« v Tržiču, zatem pa je govoril o važnosti, ki jo mora mladinska organizacija polagati prav v delo za vzgojo delavske mladine za aktivno sodelovanje v delavskem samoupravljanju ter za dvig strokovne sposobnosti mladih delavcev.

V razpravi sta sodelovala tudi predsednik LOMO Tržič tov. Cerar in direktor tovarne obutve »Peko« tov. Stucin, ki sta predvsem poudarila dejstvo, da se mora mladina stalno učiti od starejših delavcev in delavk, da bo sposobna prevzemati delo in dolžnosti starejših ljudi, ki zapuščajo naša delovna mesta v gospodarskih organizacijah in drugje. V ta namen je treba mladino stalno pripravljati ter jo strokovno in politično vzgajati.

Razprava mladinskih delegatov je pokazala v splošnem predvsem to, da je med mladino veliko zanimanje za strokovno izpopolnjevanje, vendar vseh povsod primanjkuje strokovnih tečajev ter naj bi se uprave podedjati pobrignile za organizacijo le-teh. V vseh tovarnah pa je tudi zelo majhen odstotek mladine v organih delavskega upravljanja ter prav zaradi tega v nekaterih tovarnah nepravilno gledajo na delo mladinske organizacije. V bodoče bo morala mladinska organizacija kandidirati v delavske svete in upravne odbore tudi mlade delavce, posebno pa delavke-mladinke. Delegati so nadalje govorili tudi o premajhni povezanosti med mladinskimi organizacijami in podjetji njihove stroke. Da bi se to odpravilo, naj bi organizirali različne športne in kulturne prireditve.

V program bodočega dela so mladi čevljarji in usnarji sprejeli vsesplošno skrb za dvig strokovne ravni mladine. Mladinska organizacija bo pošiljala v strokovne tečaje čimveč svojih članov, predvsem pa mladino, ki bo na novo prihajala v podjetje, da se tako seznanijo tudi z vsem potekom proizvodnje v podjetjih.

Ob zaključku so delegati sklenili, da se bodo polnoštevilno udeležili mladinskih majskih slavnosti v Kranju ter poslali pozdravno brzojavko CK LMS v Ljubljani.

Brez komentarja

19. aprila 1955 je v cerkljanski gostilni pri Kernu sedel nič hudega sluteč Andrej Robas, po poklicu dimnikarski pomočnik. Med tem ko je pil šilec žganja, se je v gostilniško sobo primatejal močno vinjen predsednik občinskega ljudskega odbora v Cerkljah, Franc Martinjak, ki je našim bralcem že dobro poznan. Martinjak je pričel zmerjati Robasa in ga izganjati z besedami: »Izgini črnina«. Seveda Robas ni zapustil gostilne, temveč je Martinjaka vprašal, zakaj naj zapusti gostilno. Martinjak je stopil do njega in ga z vso silo z roko udaril po obrazu, da se je Robas opotekel in pri tem izgubil strgačo z ramena.

A. Robas je to prijavil na postaji LM, kamor je za njim prišel tudi pijani predsednik občine. Tu je ponovno pričel zmerjati Robasa s »črno barabo« in ga ponovno hotel udariti. Robas pa se je raje umaknil in odšel s postaje LM.

Toliko o zadnjem pretepu Franca Martinjaka, predsednika Občinskega ljudskega odbora v Cerkljah, ki toži naš list zaradi žaljenja časti!

Prvomajski izleti = kovačnica revolucije

Nekaj zapiskov iz zgodovine prvomajskih manifestacij v Kranju in okolici

V Evropi in Ameriki so že konec preteklega stoletja praznovali 1. maj kot pregled borbe...

Kranjski delavci na prvomajskem izletu na Joštu. V ozadju slike, dvignjen nad ostale je Lucijan Seljak, delavec iz Strazišča, ki je padel v NOB kot organizator ljudske vstaje v Strazišču. Več kot polovica udeležencev tega izleta, ki so na sliki, je padla v partizanih.

...sil mednarodnega proletariata. Majskega mitinga v Londonu je prisostvovalo okoli 300 tisoč ljudi. Tedaj je Engels zapisal: »Današnji dan bo odprl oči kapitalistom in veleposesnikom, da so danes proletarci vseh dežel res združeni.«

Revolucionarna misel je prodirala v vse dežele, enkrat je vzplamtela v Franciji, drugič v Nemčiji in zopet v carski Rusiji. Nobena sila te misli ni mogla več ukrotiti, širila se je kot vihar in kmalu zajela ves svet. Delavci proletarci so zahtevali osemurni delavnik, več svobode in demokracije.

Pri nas v Jugoslaviji je bila prvomajska proslava že 1890. leta v Ljubljani, kjer je 400 delavcev sklenilo, da bodo pridelili proslavo. Vse grožnje delodajalcev so ostale brez uspeha. Proslava pa je bila tudi v zasavskih rudnikih. Take in po-

...majhno udeležbo delavstva, vendar so iz leta v leto preraščale v mogočno delavsko slavje in v demonstracije proti vladajočemu razredu kapitalistov. Po zmagi Oktobrske revolucije v Rusiji pa so postale delavske prvomajske proslave važen dogodek v razvoju delavskega gibanja.

Tudi pri nas na Gorenjskem je revolucionarni val zajel delavce, ki so se vedno bolj zavdali, da morajo biti enotni, če hočejo doseči kakršenkoli uspeh proti izkoriščevalcem.

Kranj je bil že pred vojno močno industrijsko središče ter je bilo v tovarnah zaposlenih veliko število delavcev, ki so bili člani »Svobode«, »Vzajemnosti« in Splošne strokovne organizacije, ki je slovela po »rdečem prepričanju«. Revolucionarna misel je tudi v teh organi-

zacijah našla plodna tla; v organizacijah so se kovali bodoči borci ljudske revolucije. Te organizacije so posvečale praznovanju 1. maja posebno pozornost. Priprave za praznovanje so trajale nekaj tednov, ker pa so bile, kot povsod, tudi v Kranju proslave vedno prepovedane, je bilo treba praznovanje pripraviti v ilegali. Največ težav so imeli organizatorji slavja tedaj, če je bil praznik 1. maja na delavnik. Delavski obratni zaupniki, izvoljeni na rdeči listi, so morali z oblastjo in upravami podjetij doseči sporazum. To je bilo toliko težje, ker so morali pred oblastjo nastopiti kot organizatorji prvomajskih praznovanj, v podjetjih pa kot zaupniki. Če je oblast praznovanje v skromnih oblikah dovolila, ni nikdar pozabila poslati na proslavo svojega zastopnika — žandarja. Kljub spremstvu pa je zlet delovnih ljudi, ki je bil tedaj najpriljubljenejša ob-

revolucionarnost najbolj zavednih delavcev, ki je našla v predvojni dobi svoj rezultat v štrajkih in demonstracijah. Ti pa so bili izrednega pomena za ves razvoj delavskega gibanja v Kranju. Znani so kranjski štrajki gradbincev, krojačev in čevljarjev, najbolj znan pa je seveda veliki tekstilni štrajk v Kranju 1936. leta, ki je bil zlomljen z bajoneti in pendreki. Kranjski štrajk tekstilcev, ki se je razširil po vsej Sloveniji, lahko smatramo za prvi primer, da so delavci prevzeli tovarne v svoje roke. Sicer le za malo časa, vendar pa pomeni to enega prvih revolucionarnih dejanj kranjskega proletariata.

Kot za vse izlete širom po svetu, je tudi za izlete, ki so jih 1. maja prirejale »rdeče organizacije« v Kranju, značilno to, da je na njih prišla do resničnega izraza volja in želja delovnih ljudi, ki so hoteli ob-

Majski izletniki na Šmarjetni gori leta 1938

lika praznovanja 1. maja, vedno dosegel svoj namen. Na zletih se je kovala barbenost in

računati z izkoriščevalskimi kapitalisti. Ljudstvo je bilo brez osnovnih državljskih pravic, brez socialne zaščite, skratka brezpravna raja, ki je bila na mučst in nemilost prepuščena lastnikom tovarn.

Kranjski proletariati se je na 1. maja zbral predvsem na Šmarjetni gori in na Joštu. Tu so kot govorniki nastopali predvsem komunisti, ki so širili ideje marksizma in leninizma in seznanjali delovne ljudi s socialističnimi načeli. Borbenost in revolucionarnost, ki se je na teh izletih kovala, pa so udeleženci izleta prepašali na vse ostale delavce proletarce v tovarnah. Tako se je socialistična miselnost širila in pridobivala novih pripadnikov na samih delovnih mestih v tovarnah.

Seveda pa oblast tudi v Kranju ni prekrizala rok gledala širjenja socialistične in revolucionarne misli med delavci-proletarci. Na mesta, kjer so se 1. maja delavci najraje shajali in poslušali besede komunistov, so oblastniki pošiljali policijske in žandarmerijske čete, ki so razganjale zbrane ljudi. Največja policijska hajka na manifestante je bila pred vojno v nekem gozdičku pri Senčurju, kjer so morali delavci, ki so tu slavili 1. maj, bežati, da so se rešili pred zaporom in morda nekaj let težke robove v zloglasnih kaznilnicah Glavnjače, Lepoglave in Sremske Mitrovice.

svoje priljubljene prvomajske izletne točke v okolici Trziča. Prvi maj je še vedno budil spomin na prejšnje mogočne manifestacije in je jeklenil voljo na odpor, čeprav so bili pogoji za vsako akcijo izredno težki.

Studij revolucionarne literature, ki je bil med trziškim proletariatom in proletariatom bližnje okolice zelo intenziven. Blizina avstrijske meje in poznavanje skritih prehodov je omogočilo Partiji redno dobavo marksistične literature iz Avstrije, ki so jo oskrbovali posamezni trziški komunisti.

Kulturno-prosvetno delo, ki se je sprva razvijalo v okviru »Svobode«, se je še bolj intenzivno po njenem razpustu nadaljevalo v »Vzajemnosti«, kamor so večkrat prihajali in predavali tovarši: dr. Jože Vilfan, Franc Leskošek in tov. Vida Tomšičeva. Studij in izkušnje iz prejšnjih let so tako omogočile uspešno izvedbo štrajka v tovarni »Peko« leta 1934 in kasneje tudi izvedbo štrajka v trziški Pridelnici in tkalnici.

S konsolidacijo Partije pod vodstvom tovariša Tita v letu 1937, se je zopet začelo intenzivnejše delo, ki je v naslednjih letih pokazalo svoje sadove ob praznovanju 1. maja, ko so se mu priključevali vedno številnejši delavci, pa tudi kmetje. Na revolucionarni dvig v Trziču ni bila pozorna samo domača buržoazija, marveč, ga je budno spremljala tudi Hitlerjeva peta kolona. Ze iz 1. 1939. datira seznam političnih nasprotnikov Hitlerjevega režima, ki našteva imenoma 49 antifašistov iz Trziča in bližnje okolice, med njimi večino takratnih komunistov, ki jih je nemški okupator takoj po svojem prihodu v Trzič deloma pozaprl, deloma pregnal, ali pa pobil. Revolucionarni kader je bil v Trziču in okolici pripravljen na spopad z okupatorjem in pričel z njim borbo takoj po njegovem prihodu. V dobi okupacije se 1. maj ni več praznoval v znamenju rdečih kravt in rdečih nageljn in rdečih zastav, pač pa s puško v roki, z organiziranim odporom in trdo borbo vse do zmage in do najvišjega cilja revolucionarne borbe — do prevzema oblasti delovnega ljudstva pod vodstvom Partije.

Na rdečih zastavah je zapisano

Razmišljanja ob Dvom maju

Kadar zagorijo prvomajski kresovi in vzdramijo praznično jutro igranja delavskih godb in plapolanje rdečih zastav, se spomnim...

...da se pred štirinosemdesetimi leti v tem času borili pariški komunisti proti Versajcem in da je pariške ulice močila kri delavcev, ki so pred sovražniki branili prvo socialistično revolucijo na svetu — Pariško komuno. Osmega maja 1871. leta so bili poraženi, toda njihova kri je bila seme novih delavskih bojev;

...da je na dan 1. maja začelo v Združenih državah Amerike stavkati več sto tisoč delavcev in je čikaške ulice pobarvala njihova kri;

...da je ta stavka julija 1889 našla odmev ob ustanovitvi II. Internacionale, ki je proglasila 1. maj za borbeni dan svetovnega proletariata pod geslom: Zahtevamo osemurni delavnik;

...da v tem času v naših krajih še ni bilo delavskih organizacij in so bili delavci popolnoma brezpravni. V Delovnem redu Kranjske industrijske družbe, ustanovljene leta 1869, beremo, da se je vsako upiranje delavstva kaznovalo z odpustom. Beremo pa tudi, da so v podjetjih te družbe delali celo dvanajstletni otroci in to dvanajst ur ali še več dnevno, prav tako kakor odrasli.

...da je bila pot od prebujenja proletarske zavesti na Jesenicah dolga. Prvi socialistični shod na Jesenicah so razbili sami delavci, nahujskani od duhovščine in opiti z denarjem direktorja KID Luckmanna. Šele leto 1904., ko je spontano izbruhnila prva generalna stavka na Jesenicah in na Javorniku, je delavskim množicam odprlo oči. Od tedaj naprej je začelo delavstvo nastopati organizirano;

...da je v začetku leta 1918 jeseniško delavstvo prvič vdrlo na ulico in zahtevalo kruha in konec vojne;

...da je bilo jeseniško delavstvo z novo državo po razpadu Avstro-Ogrske nezadovoljno in revolucionarno razpoloženo. Tega revolucionarnega razpoloženja, ki je takrat prevevalo vse delovne množice Jugoslavije, so se podjetniki Kranjske industrijske družbe prestrašili in se hoteli priljuditi delavstvu. Drugače si ne morem razlagati, da se je veličastnega delavskega praznovanja na 1. maj 1919 udeležil generalni direktor KID Noot s svojim personalom. Večina delavcev pa ga je zelo hladno sprejela in ti so se nekaj mesece kasneje vključili v podružnico Socialistične delavske partije Jugoslavije (komunistov). V podružnici socialnodemokratske stranke na Jesenicah je ostalo le tretjino članov iz leta 1918;

...da so leta 1920, aprila meseca, bili mnogi jeseniški delavci ob železničarskem štrajku pripravljeno začetni revolucijo in so kljub temu zmagovali omahljivci, ki so se opirali na geslo tedanjega CK SDPJ (k), da je treba obdržati »mirno kri« in ki je po zlomu železničarske stavke in po krvorolitju na Zaloški cesti v Ljubljani pred praznovanjem Prvega maja pozival, naj se delavstvo vzdrži revolucionarnih prvomajskih demonstracij. Kljub temu pa so jeseniški delavci odšli na Poljane nad Jesenicami in praznovali Prvi maj tako, kakor se je zavednim delavcem spodobilo;

...da so bili takrat zelo težki časi, ki se ne dajo primerjati niti z najtežjimi povojnimi časi. Brezposelnost je preplavljala državo. Leta 1932 je glavni lastnik KID na Jesenicah skupno s svojimi delničarji zaprl tovarno in odpovedal vsemu delavstvu. Čez noč se je znašlo 2300 delavcev, kolikor jih je bilo takrat v jeseniški železarni, na cesti brez kruha in brez sredstev. To je lahko storil samo zato, ker so meščanske stranke v bivši Jugoslaviji zasejale med delavstvo neenotnost, ilegalna Komunistična partija, ki jo je monarhofašistični teror skoro popolnoma zatrl, se je otresala frakcijskih bojev in se začela komaj obnavljati in pomlajevati z mladimi revolucionarnimi silami, ki so v Sloveniji začele priprave za osvoboditev delavskega razreda znova;

...da se je enotnost manifestirala ob praznovanju Prvega maja leta 1936. Oblast je manifestacije v mestu prepovedala zato, ker se udeleženci proslav niso hoteli podvreči žepni in telesni preiskavi. Zato so močni žandarski oddelki razbili manifestante v dolini. Kljub temu pa se je delavstvo zbralo na tradicionalnih Poljanah nad Jesenicami, kjer jeseniški delovni ljudje še danes praznujemo svoj največji praznik;

...da je 1. maja 1941 zavihrala nad Jesenicami rdeča zastava in povedala, da ljudstvo v najtežjih dneh naše zgodovine ni ostalo samo. In res: tri mesece kasneje je jeseniški proletariati bil prvo večjo bitko za svobodo slovenskega ljudstva in delavskega razreda na Možakliji. V tem boju sta padla prva slovenska partizana, jeseniška delavca, Ferdo Koren, sekretar predvojnega sokojevske organizacije na Jesenicah, in Viktor Arzenšek, delavec in predvojni komunist;

...da je čez štiri leta — 1. maja 1945. — napovedala partizanska radijska postaja, ki je oddajala v neki gorenjski kmečki hiši: »Vojna gre h kraju. Le še dnevi so šteti nacističnemu nasilju;

...da je že deset let 1. maj pregled delovnih zmag jugoslovanskega ljudstva, ki se je povzpelo od delavca-proletarca do delavca-upravjalca.

KM

Kako je proletariati v Trziču in okolici praznoval nekdanj 1. maj

Ideje velike oktobrske revolucije so po končani vojni močno odjeknile v gibanju svetovnega proletariata, ki se je prišel otesati reformizma in socialpatriotizma ter vse ostreje predstavljati zahtevo po revolucionarnem prevzemu oblasti.

V Trziču, kot starem delavskem središču z razvitim delavskim gibanjem, so prva leta po I. svetovni vojni marksistični delavci enotno praznovali 1. maj, ki je še vsem dobro v spominu. Redno so bili na predvečer 1. maja sestanki v Delavskem domu z govori in kulturnim programom. Na sam delavski praznik 1. maj, pa se je v Trziču v letih 1919 do 1922 zbralo številno delavstvo iz Trziča in okolice ter z več godbami in rdečimi zastavami v povorki korakalo skozi Pristavo, Križe, proti Retnjani, v Kovor, na Bistričico ter nazaj v Trzič.

Ko je bila Partija leta 1920. z »Obznano« razpuščena in ko je zakon o zaščiti države skušal onemogočiti vsako revolucionarno gibanje, je povojni revolucionarni zalet proletariata tudi v Trziču začel plahneti, pri čemer ima seveda velik delež tudi sektaštvo in reformizem socialne demokracije, kakor tudi špijonaža in izdajstvo v vrstah Partije. Ko so leta 1923. in 1924. socialreformisti odklonili skupno praznovanje 1. maja z revolucionarnim delom proletariata pod vodstvom Partije, so tudi v Trziču prenehali mogočni prvomajski nastopi kot manifestaci-

je in se je praznovanje 1. maja omejevalo na manjše revolucionarne skupine, ki so za 1. maj redno delale svoje izlete na Bistriško planino, Kriško goro, Veliko Mizico, Stolec, Pod Storič itd. Delavstvo se je tu zbiralo v manjših skupinah in praznovalo 1. maj s skromnejšim kulturnim in političnim programom, ki pa je imel vedno borben značaj. Do monarhofašistične diktature so takšna praznovanja bila več ali manj nemotena, predvsem zaradi tega, ker niso bila večjega obsega, pa tudi zaradi tega, ker je bila takrat Partija vsled notranjega cepljenja v frakcije v položaju, ki se buržoaziji ni zdel nevaran.

Z uvedbo monarhofašistične diktature, pa se je praznovanje 1. maja skrhilo na najmanjši obseg; buržoazija je začela tepati vse priborjene delavske pravice in razumljivo je, da je poskušala onemogočiti tudi praznovanje 1. maja. Samo v podjetjih, kjer je bilo številno delavstvo in kjer je bilo prekaljeno revolucionarno jedro Partije, je uspelo z enotnim nastopom naprednih strokovnih organizacij obdržati praznovanje 1. maja s plačanim delovnim dnem. Vsako zunanjo manifestacijo pa so skušali oblastniki v kati zatreči in onemogočiti. Žandarji so takrat trgali delavcem na 1. maj rdeče nageljne in rdeče kravate ter jih razganjali, čeprav sta bila samo po dva ali trije skupaj, ko so odhajali na

Udeleženci prvomajskega izleta nekje pri Kamniku, ki so se ga udeležili tudi člani »rdečih organizacij« iz Kranja.

Kranjska komuna za 10-letnico osvoboditve

Pripravljalni odbor za 10. obletnico osvoboditve v Kranju že dalj časa sestavlja spored prireditvev za svečano praznovanje 10. obletnice osvoboditve. Kljub obširnemu delokrogu, saj mora sestaviti program za vso kranjsko komuno od Smlednika do Jezerskega, pa je delo že gotovo. Ugotovimo lahko, da se je pripravljalni odbor zavedal svoje dolžnosti, sestavil je tak program, da prav nobena vas in naselje ne bo v slavnostnih dneh brez prireditve. Pripravljalni odbor pri posameznih občinah pa so prav tako sestavili program, ki kaže, da bodo ljudje res slovesno praznovali Dan zmage in obletnico osvoboditve. Ves program je preobširen, da bi lahko o njem pisali, povemo naj le, da bodo v prireditvah sodelovala vsa kulturna, prosvetna, telesnovzgojna in športna društva, razen tega pa tudi

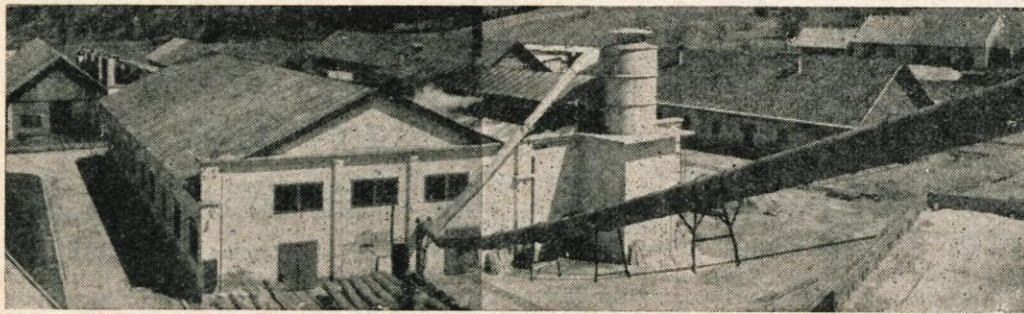
politične in množične organizacije.

Praznovanje bo trajalo od 8. do 24. maja, zaključilo pa se bo šele 29. maja z gorenjskim gasilskim festivalom, ki ga prireja OGZ za Gorenjsko v počastitev obletnice osvoboditve. V proslavi je vključen tudi zlet delovne mladine Slovenije, ki bo v Kranju v dneh 21. in 22. maja. Prazničen izgled mesta in številne kulturne ter športne prireditve bodo dale

res slavnostni pečat praznovanju 10. obletnice osvoboditve. Prireditelj bo izdal posebno knjižico z vsemi prireditvami ob priliki praznovanja, ki jih bodo ljudje lahko povsod dobili.

Ze danes vabimo vse prebivalce kranjske komune, da se prireditve polnoštevilno udeležijo in s tem pokažejo svoje praznično razpoloženje ob obletnici osvoboditve izpod fašističnega jarma.

Ob velikem prazniku, prazniku dela, čestita tudi kolektiv časopisnega, tiskarskega in založniškega podjetja „GORENJSKI TISK“ vsemu delovnemu ljudstvu!

Pogled s silosa na celoten obrat »Tomaža Godca«

Škatljica do škatljice . . . Drobni, vendar potrebni izdelki

Pršel sem v Vintgar, toda tokrat ne, da bi si ogledal ozko sotesko. Zelel sem nekaj popolnoma drugega . . .

Za vas, dragi tovariši, iskreno povedano, niti vedel ne bi, da delate, če ne bi v letošnjem družbenem planu radovljiškega okraja prebral, da bo vaša tovarna (jaz bi jo raje imenoval »tovarnica«), povečala proizvodnjo v letošnjem letu za 3%. Pač! Videl sem tudi nekaj vaših skromnih izdelkov na lanskoletnem Gorenjskem sejmu.

Obiskal sem vas v vaši »jamci«, kjer brez hrupa iz dneva v dan delate. Drobni napis na majhni stavbi: »Tovarna drobne lesne embalaže — Vintgar pri Bledu«, je vse, kar človek lahko opazi na prvi pogled. In vendar tudi v tej stavbi utrplje življenje našega delavca, tudi v tej stavbi prebije tretjino dneva vsak izmed 45 članov vašega kolektiva. Vsakdo dela, se trudi kot mravlja, in tudi on, da, tudi on prispeva svoj delež naši jugoslovanski skupnosti.

In kaj je tisto, kar koristi tej naši skupnosti. Saj ne moreš presoditi: ali bolj 2 milijona lekarniških in kemičnih škatljic, kolikor jih izdelate letno, ali zaboji, ali 700.000 kolomaznih škatljic, ali 6 tisoč košaric za ribe, rake in druge podobne živali, katere izvažajo »Ribnik« z Jesenic. Po vaši zaslugi, torej teh košaric ne uvažamo več iz Madžarske. Ali pa je morda vaš največji prispevek ta, da ste v prvih treh mesecih letošnjega leta že izpolnili s

33% vaš letošnji proizvodni plan? Ne vem. — Oh, sedaj je ravno tak čas, ko bo za nas najhujše. Vsak dan po dve, tri ekskurzije — dijaki — in vsak si hoče še mimogrede ogledati našo tovarno. Človeku že kar preseda, tolikokrat ponavljati in pojasnjevati prazno izvodni proces, stroje, izdelke . . . — mi te na koncu obiška potarnal nadvse prijazni tovariš računovodja.

vari računovodja, ne obžalujte morda že stotič ali tisočkrat izgovorjenih besed mladim dijakom, ker one padajo na plodna tla, v srca mladih; onih, ki se bodo vedno bolj divili podvigom našega delavca, tistih, katerim temelje boljšega življenja je že zabetonirala tudi delavka vaše tovarne in sedaj vztrajno polaga opeko na opeko stavbe naše lepše prihodnosti. Naj občuti mladi, učeči se rod, kaj se zanj žrtvuje delavec, naj se

V tem prostoru izdelujejo laboratorijske in kem. škatljice.

—Da, verjamem, razumem vas. Vem, da vam je postalo že dolgočasno pripovedovati venomer eno in isto. (Morda sem vas tudi jaz s svojimi vprašanji dolgočasil.) Toda to

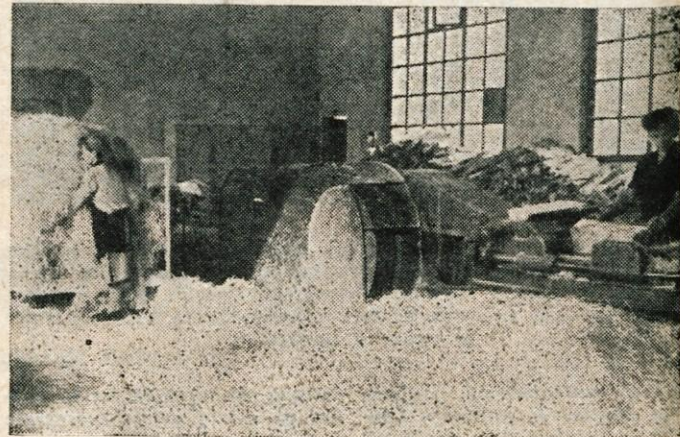
zbudi v njem odnos do dela, spoštljivi odnos do našega delavca! In vaše besede, tovariš računovodja, lahko v tem oziru marsikaj store! I. AUSEC

Tomaž Godec bi bil ponosen!

Spet bomo slavili 1. maj, največji praznik delovnega človeka. Ze tradicija je, da se te praznične dni srečujejo delavci od vsepovsod ter si možato sežejo v žuljeve roke, trudne od dela. Te težke, hrapave roke, skrivajo v sebi toliko trde lepote, samozatajevanja, trpljenja . . . In ravno s temi rokami so delavci ustvarili že toliko lepega, samo našega, s takimi rokami so si priborili že mnogo sladkih zadoščenj.

Koliko delavcev je v Jugoslaviji, Sloveniji, na Gorenjskem? — Mnogo! Mnogo je takih, o čigar delovnih podvigih je na vsakem koraku toliko slišati . . . Še več, še več pa je takih, v manjših podjetjih, o katerih le malokdaj kaj izvemo. In ravno na te, skromne delovne ljudi, katerih delo ni nič manj pomembno od onega v večjih podjetjih, bi danes spregovorili. In ti ljudje — delavci, so vredni, da se tudi nanje spomnimo. In kateri dan bi bil primernejši kot ravno njihov — naš delavski praznik.

niti jo z oblaki prahu, ki jih povzročajo drveči avtomobili. Vedno bolj smo se bližali Bohinju, Soteska . . . Kakšni občutki! Kakor da bi te gore skušale zvabiti v svoje kraljestvo, z vedno manjšim upanjem, da se jim boš še kdaj izvil iz tega objema. Vedno bolj in bolj . . . Če vztrajaš, da, če vztrajaš te nato pri Nomenju nagrade za vztrajnost, ko ti vendar ne izrabljajo vse svoje zmogljivosti, zaradi pomanjkanja surovin. Zabajarna dela vse mogoče zaboje od onih za jaffa pomaranče, do navadnih platojev za sadje. In nikar ne mislite, da je kakorkoli manj pomembno delo tistih izurjenih delavcev in delavk, ki zbirajo bolj . . . Če vztrajaš, da, če vztrajaš te nato pri Nomenju nagrade za vztrajnost, ko ti

Obrat, v katerem izdelujejo lesno volno.

odpro pogled v lepo, tiho bohinjko dolino, katere najmanjši kotichek, vsak dan sproti, obere lahna sapica . . .

Tiho je tu . . . Ni tovarniških dimnikov in tudi hrupa ne! — Pač! Vsak dan najmanj trikrat razpara tišino, hrapavo kriček glas visoke, ozke, obratne sirene, lesnega podjetja »Tomaž Godca«, ko opozarja delavce, da je »šihla« konec.

Toda to pravzaprav ni podjetje. To je le delček matičnega Lesnoidustrijskega podjetja Bled. Kljub temu, da je »samoo« obrat, bi prav gotovo zaslužil ime: podjetje! Res malo je takih podjetij, ki bi se lahko pobahala s tako vzorno ureditvijo posameznih oddelkov in svojega proizvodnega procesa. V žagi, zabojarni, v obratu, kjer izdelujejo lesno volno, vsak posameznik ve, kaj dela; vsak posameznik je nepogrešljiv del delovne verige tega kolektiva, kjer delajo predvsem Gorenjci, pa tudi nekaj Primorcev, katerih revna zemlja ne more preživeti.

Povsod fluorescenčna razsvetljava, čistoča, red in neverjetno dobro organizirana zaščita delavcev pred poškodbami. Malokje to človek lahko v taki meri zasledi.

Žaga ima kapaciteto 30.000 kubnih metrov žaganega lesa,

pred nekaj meseci prišel iz šole, poln znanja in volje do dela.

Cez mesec dni bodo začeli izdelovati lesne vrvi, mislijo pa tudi na proizvodnjo heraklita. Toda, najprej, kar bodo napravili, bo nova zabojarna. Lepa, 72 metrov dolga stavba bo to, pravijo. V novi stavbi ne bo več delavkam in delavcem tako pihalo, kot skozi špranje sedanje barake. Poleti že gre, ampak pozimi. Nove stavbe za mehanično delavnico, kovačnico, mizarstvo delavnico in skladišče tudi ne smemo pozabiti. Tudi gasilni dom za domačo gasilsko četo, bo imel v novi stavbi svoj kotichek. Tamkajšnji gasilci imajo veliko odgovornost. Če bi zgorelo — milijardna škoda! — Tudi ta stavba je plod dela pridnih rok.

V obratu »Soteska«, ki je bratranec onega v Bohinju, je že vse pripravljeno za začetek obratovanja. Le še stroje morajo postaviti pa bo začela proizvodnja težko pričakovane in že toliko »opevane« lesne moke. Do konca junija bo vse gotovo in prvi vzorci tu. Mnogi so že očitali podjetju, da vleče kupce vse preveč za nos. Toda — uvoz strojev, faktorji, zamuda, težave . . .

Dosti je besed! 4000 ton lesne moke bo letno zadovoljilo vsa povpraševanja! I. A.

UMETNIKI V PODJETJU

Keramično kemična industrija — je ime podjetju v Kamniku, ki ima raztresene svoje obrate po vsej kamniški okolici in pridobiva ter proizvaja najrazličnejše stvari, od livarskega peska pa do šob za filtriranje vode v kopališčih. Uprava podjetja je v starem, razmajanem poslopju bivše Snabelnove lončarne, kjer ima svoje prostore tudi obrat »Keramika«.

V Stahovici, tik pod obronki Kamniških Alp, je obrat »Kalcit«, kjer pridobivajo terarične peske. Pred kratkim so dobili nov drobilec, s katerim bodo postopoma — z modernizacijo še ostalih naprav — povečali pridobivanje za 30-krat.

V Moravčah pridobivajo livarski pesek, ki je zelo dobre kvalitete in ga razvažajo po vsej Jugoslaviji. Ta obrat se imenuje »Kremen«. Zaposluje največ ljudi iz pasivne, kmečke Moravske doline, v kateri je to edino podjetje. S formiranjem samostojne komunne v Moravčah bo obrat tvoril glavno gospodarsko osnovo doline.

Obrat »Peč« v Mengšu ima tri odelke — tri peči. Tu izdelujejo najrazličnejše obložne ploščice za štedilnike in peči. Proizukcija se lepo razvija, kajti zaradi številnih gradenj pri nas, so potrebe precej velike. Ploščice za štedilnike še ne dosega kvalitete uvoženih, ploščice za peči pa so prav kakovostne, zlasti pa tvorijo veliko izbiro, tako glede na oblike kot na barve. Peči izdelujejo tudi po želji, to je z različnimi okraski in umetniškimi reliefi (znan je veliki kamin v kamniški kavarni z reliefom akademskega kiparja Homerja).

—Da, verjamem, razumem vas. Vem, da vam je postalo že dolgočasno pripovedovati venomer eno in isto. (Morda sem vas tudi jaz s svojimi vprašanji dolgočasil.) Toda to

Zidne barve izdelujejo v obratu »Tobi« v Ihanu, kjer opravljajo razen tega tudi mletje najrazličnejših rudnin. Obrat »Svit«, ki ima svoje prostore v Mekinjah pa izdeluje najrazličnejše polirne paste in posebna čistila.

S tem sem naštel menda vse obrate tega razširjenega podjetja, vsaj kolikor se še spominim od mojega obiska v Kamniku. — — —

Pravzaprav pa v Kamniku nisem prišel zato, da bi pisal o celotnem podjetju, ampak predvsem zato, da bi si ogledal obrat »Keramika«; pravzaprav tiste njene proizvode, ki niso več industrijskega značaja, ampak že umetniške stvaritve.

Najprej pa naj povem še nekaj splošnega. Proizvodi tega obrata so izdelani iz gline iz Platuš na Kordunu. Glina se mora najprej zmelati, potem prenesti in z vodo prečistiti, nakar gre v predelavo.

Izdelujejo: kuhinjsko keramiko, tehnično ter industrijsko keramiko, kot sem omenil tudi razne flite (n. pr. filter za kopališče v Kamniku, sedaj pa izdelujejo še za kopališče Kozle v Domžalah) in pa dekorativno umetniško keramiko.

Zanimala me je predvsem dekorativna keramika. To so krasne majolike, krožnik in najmlajši proizvodi — broške.

Surovina za te proizvode je prav takšna glina kot za kuhinjsko keramiko in tudi prva faza proizvodnje (oblikovanje majolike, krožnika ali broške — ki jih stiskajo na posebnih stiskalnicah — in prvo žganje) je običajna. Po prvem žganju pa dobi predmet v roke umetnik.

V Kamniku se uveljavlja z akademsko keramiko predvsem akademski slikar K. Zelenko in njegova žena, v podjetju pa imajo nekaj mladih moči, ki bi se jih z večjo morda dalo usposobiti v dobre dekorativne slikarje.

Vsak proizvod, ki pride iz njihovih rok, je umetnina zase.

Broške, ženski okras in hkrati umetnine.

kajti to niso serijski izdelki. Najzanimivejše so broške, ki jih nosijo ženske kot nakit. Na njih so razne figurale kompozicije — in kot je v dekorativni umetnosti navada — brez strogih realističnih osnov v barvi in obliki.

Majolike so pisano poslikane z ornamentalnimi črtami in ploškami, katerih središče običaj-

no tvorijo zgodovinski motivi ali osebe.

Zal pa so ti proizvodi precej dragi — in zato jih kupujejo le redki (zlasti broške). A. C.

„Plamen“ v plamenih Iz 60 letne kronike kroparskih žebjarjev

Ko so besnele po naši lepi domovini okupatorske horde, so vsi Kroparji strnili okoli Osvobodilne fronte in med okupacijo, vsak po svojih močeh, pomagali narodnoosvobodilni borbi. V tovarnici so pripravljali partizansko orožje, tiskarske stroje; del proizvodnje pa je bil namenjen partizanom. Razen tega pa so poslali partizanom tudi tri stroje.

Med okupacijo ni bilo v Kropi izdajalca. 110 Kroparjev se je borilo v vrstah narodnoosvobodilne vojske, kar pomeni 20% vseh občanov. Kroglice sovražnika in mučenja po taboriščih so terjali življenja 62 tovarišev.

Leta 1945 . . . Topovi in puške so utihnile . . . Svoboda . . . Porušena domovina . . . Stroji, kateri niso bili uničeni ali odpeljani, so čakali pridnih rok. Tudi Kroparji so se vrnili domov na delo.

1947. leta je kroparska žebjarska zadruga prešla iz združnega v državni sektor. Proizvodnja pa je dobila pravo smer šele z dnem, ko je 1950. leta prevzel podjetje v upravljanje delovni kolektiv skromne, vendar za naše gospodarstvo pomembne Tovarne vijakov in žebeljev v Kropi.

lani rasla takole: 1947. leta je znašala 1485 ton, 1951. leta 1894, 1952. leta 2118, 1953. leta 2729 in lansko leto celo 3035 ton. Če vzamemo za osnovo leto 1947, je število delovne sile v tem času naraslo za 18%, medtem ko je proizvodnja narasla za 104%! Takega uspeha menda ni doseglo nobeno podjetje.

Kakšno je bilo predvojno izrabljanje delovnega človeka in kakšno skrb posveča delavcu naša družbena skupnost, je razvidno iz naslednjih števil: 1935. leta je bil povprečni zaslužek na zaposlenega delavca v Kropi 705 dinarjev na mesec; zaslužek se je do 1940. leta povečal na povprečno 1.000 dinarjev, medtem ko je lani znašal povprečni zaslužek delavca 10 tisoč dinarjev. Otroških doklad so kroparskim delavcem 1940. leta izplačali v višini 141.350 dinarjev, lansko leto pa so kroparski delavci prejeli 7.178.446 dinarjev otroških doklad. Podpor urokojencem so 1940. leta izplačali v višini 56.272 dinarja, medtem ko so upokojeni Kroparji prejeli lani skupno 9.517.566 dinarjev pokojnin. To so številke, ki jih nikakor ne gre podcenjevati.

NADALJNI RAZVOJ
Če zberemo vse dosedanje uspehe kroparskih žebjarjev ter jih primerjamo s pogoji, pod katerimi so delali in še danes delajo, nam ti uspehi povedo, s kakšno ljubeznijo in požrtvovalnostjo so delavci povečevali

GLAS GORENJSKE
Izdaja:
Casopisno, založniško in tiskarsko podjetje
»GORENJSKI TISK«
Kranj, Koroška cesta 6.
Direktor in odg. urednik: Slavko Beznik.
Urejuje: uredniški odbor
Tel. uredništva: št. 475, uprave: št. 190 / Tek. rač. pri KB Kranj št. 61-KB-1-2-135 / Izdaja vsako soboto.
Letna naročnina 400 dinarjev polletna . . . 200 dinarjev četrtletna . . . 100 dinarjev Posamezna šte. stane 10 din

KAMNIŠKI SAMORASTNIK

slikar in umetnostni mizar Anton Rojec

Danes so pač razmere precej drugačne, kot so bile pred petdesetimi leti. Danes lahko postane vsak mlad človek, ki čuti veselje in potrebo po likovnem ustvarjanju, akademski slikar; kajti naša družba nudi vsakomur, ki ima slikarski talent, polno raznih ugodnosti. Razen tega imamo sedaj tudi v Ljubljani akademijo upodablajočih umetnosti in nikomur ni več treba na tujem preživljati grenkih študentskih let.

vpisal v tedanjo Mojstrsko šolo v Ljubljani. Po končani prvi svetovni vojni je kot strokovni učitelj poučeval v zavodu na Rakovniku pri Ljubljani. Umetniška žilica pa ga je venomer silila k slikarstvu in po treh letih službovanja je prišel nazaj v Kamnik. Tu si je prva leta zopet služil kruh z mizarstvom, pozneje pa si prislužil toliko, da si je opremil skromen atelje in delavnico za umetno rezbarje-

pravilničnimi slikami opremil otroški vrtec na Duplici. V zadnjih dveh letih je poslal več slik iz raznih krajev Slovenije izseljencem v Ameriko, Francijo in Nemčijo; loteva pa se tudi portretov.

Rojec pa ni samo slikar, ampak tudi zbiralec zgodovinskega gradiva.

Zelo se je zanimal za zgodovino Kamnika. Raziskal je razvaline Starega in Malega gradu. Na podlagi ugotovitev je rekonstruiral podobi in florisa obeh gradov. Premeril je vso dolino med Kamnikom, Stranjami in Nevljami ter na podlagi raziskav narisal nekdanje Kamniško jezero.

Slikar Rojec še vedno marljivi-

vo dela. Njegov skromni atelje je poln napol izdelanih in že dovršenih slik. Slikar sam pa je poln načrtov in idej, vendar in s trdno voljo do dela. Je preprost in njegovo umetniško stremenje je brez primesti pretirane ambicioznosti in dobičkaželjnosti.

Skromnost diha tudi iz njegovih sivaritev, ki se sicer ne morejo tveriti z deli naših priznanih slikarjev, ki pa nas kljub temu prepričajo o umetnikovem daru in njegovih sposobnostih. Obenem pa nam tudi izpričujejo, koliko grenkega je slikar doživel, predno se je dokopal do izživljanja v tistem, o čemer je sanjal vse svoje življenje.

A. Čebulj

Vsi gojenci pokazali velik napredek

Drugi glasbeni večer, ki ga je priredila s svojimi gojenci Glasbena šola v Kranju, nas je zopet prepričal o pomembnosti, ki jo ima ta šola za estetsko-glasbeno oblikovanje mladega rodu. Obenem pa, da njeno delo možno vpliva na glasbeno vzgojo poslušalcev, ki vselej napolnijo malo dvorano Sindikalnega doma.

Na glasbenem večeru so nastopili učenci od prvega do četrtega razreda klavirskega oddelka, v katerem poučujejo prof. Aljančičeva, Augustinova, Rebeceva, Zupančičeva in prof. Engelman; učenci violinskega oddelka, tudi od prvega do četrtega razreda, kjer poučujeta prof. Fajon in Stanič ter učenci iz oddelka za solopetje, kjer se uspešno uveljavlja prof. Majdi-

čeva. Celotni glasbeni spored ni bil lahek, vendar so ga učenci prav dobro izvedli. Splošnem obvladajo starostni stopnji primerno tehniko, obenem pa skušajo dati glasbenemu delu tudi izrazno moč. Zlasti je treba poudariti lepo prstno tehniko, ki je bila opazna pri posameznih gojencih.

Prav posebno so nas tudi zadrževali vsi nastopajoči iz violinskega oddelka, zlasti s svojo sigurnostjo in čistotno tona.

Izredno pedagoginjo ima šola v prof. Majdičevi. Kaj zmore ona, se je videlo ob nastopu učenke — sopranistke Sokličeve iz drugega razreda, pri kateri smo že lansko leto ugotovili nadpovprečno glasbeno kvaliteto, ki jo je treba le še skrbno razvijati in oblikovati. Arija Mime iz opere »Boheme« in arija Minke iz opere »Gorenjski slavček« sta bili odneti z zelo lepo interpretacijo. Še bolj nas je prof. Majdičeva prepričala o svojih pedagoških sposobnostih ob nastopu učenke prvega razreda Vencleje, ki je z velikim elanom odpela interpretacijsko precej težko Zajčevu »Romance« in Straussovo »Pomladni zvoki«.

Nad vse pohvalno se je treba izraziti tudi o violinskem teretu s klavirjem in o šolskem godalnem orkestru, ki ga vodi prof. Fajon. Toliko zanosa, sproščenosti in točnosti v interpretaciji, kot je to pokazal orkester pri izvajanju Mozartovega Menueta iz Es-dur simfonije, se od mladih godcev redkokdaj sliši.

S.

FOLKLORNA SKUPINA SE PRIPRAVLJA ZA GOSTOVANJE NA DANSKEM

V minuli sezoni je folklorna skupina DPD »Svoboda« Jesenice nekajkrat nastopila na Bledu in vzbudila posebno pozornost med gosti — Danci. Pred tedni je dobila dopis, s katerim je vabljena na Dansko.

To vabilo je »Svoboda« Jesenice sprejela in se že pripravljala na gostovanje. Skupina vadi našturirane plesne, uprava pa rešuje organizacijo potovanja.

Led je prebit

Prva nastopa Obrtniškega kulturnega društva na Jesenicah

Prejšnjo nedeljo je imelo Obrtniško kulturno društvo na Jesenicah svoj I. redni občni zbor. Ta zbor bi ne bil tolikega pomena, če bi ne vključili vanj dvojice lepih kulturnih prirediteljev.

Občni zbor se je začel z nastopom tamburaškega zbora društva, ki obstoja šele dva meseca. Pokazal je lep uspeh, ki je za Jesenice pomemben tudi spričo tega, ker od leta 1922 v tem kraju ni bilo tamburaškega zbora. Po več kot 30 letih so ga končno ustanovili jeseniški obrtniki, ki upajo, da bodo v njem vzgojili vrsto mladih ljudi v dobre kulturne delavce, če ne že glasbenike.

Istega dne popoldne pa se je predstavila jeseniški javnosti gledališka družina tega društva. V polni dvorani doma »Svoboda« so zaigrali Wernerjevo komedijo »Pravica do gre-

ha«. Delo morda ni bilo najbolje izbrano, saj spada motivično in oblikovno v čitalniško dobo. Delo novincev na gledaliških deskah pa nedvomno zasluži javno priznanje. Jeseniško gledališko občinstvo je zaradi predstav v Mestnem gledališču in predstav v domu »Svobode« že precej zahtevno. Bilo pa je z uprizoritvijo »Pravice do greha« več kot zadovoljno. Razumljivo je, da ima največje zasluge za gledališko uprizoritev režiser Milan Dornik, za nastop tamburaškega zbora pa dirigent Franc Dolenc, ki vodi z obrtniškim taburaškim zborom že devet let.

Obrtniško kulturno društvo na Jesenicah je pokazalo, da je društvo, ki je voljno delovati, svoje člane kulturno vzgajati in zajeti v svoje vrste vseh 60 obrtnikov območja Jesenic.

U.

Filmi, ki jih gledamo

ROBINSON CRUSOE

Nedvomno je danes eden najuglednejših režiserjev na Zapadu Spanec Luis Bunuel, tvorec številnih odličnih mehiških filmov. Že zgolj ime tega režiserja na začetku filma nam običajno jamči, da bo film dober.

In res je Bunuel tudi to pot ustvaril zares pomemben film, ki predstavlja pravo revolucijo v ustvarjanju pustolovskih filmov. Predvsem — in to je ena glavnih odlik filma — je Bunuel ostal vsekoli zvest Defoevem originalu, ki pa ga je znal tako izredno obdelati, da dobimo vtis, da je celo preseregel pisca samega. Izredno se je znal poglobiti in živeti v duševnost glavnega junaka in nam pričarati vse tegobe njegove osamljenosti in strahu pred samoto. Bunuel se je izognil vsem nepotrebnim cenenim efektom in dragi realizaciji, zato je film zelo preprost in naraven in bo ravno zaradi tega urajal mladim in starim. Velikih filmskih

zvezd v filmu ni. Nastopajo popolnoma neznani igralci, toda igralske kreacije so vseeno na dostojni višini in tvorijo skupno z že naštetimi odlikami, katerim moramo dodati le še lepe barvne posnetke, solidno umetniško in tehnično celoto.

JUTRI BO BOLJE

V Hollywoodu naredijo letno približno 100 filmov, za katere se lahko mirno reče, da so popolnoma navaden serijski proizvod. Med te serijske proizvode spada tudi film »Jutri bo bolje«, ki sicer na začetku obeta, da se bo dvignil nad povprečje, saj skuša nekoliko odpreti vrata v tisto Ameriko, ki jo mi kaj slabo poznamo. Toda čim bolj se zgodba razpleta, tembolj je speljana v slepo ulico ljubezenskih in kriminalnih dogodivščin. Zato kljub mnogo obetajočemu začetku ne moremo reči prav nič drugega, kot da je to popolnoma navaden film serijske proizvodnje.

Pogled na steno ateljeja tov. Rojca

Pred petdesetimi leti pa je bilo drugače. Pot do umetnika je bila trda in grenka — polna pomanjkanja samozatajevanja in odpovedi. Mnogim pa je bila ta pot sploh onemogočena.

Eden teh je tudi Anton Rojec, danes 62-letni slikar in umetnostni mizar v Kamniku.

Že v rani mladosti je čutil posebno strast do slikarstva in že v ljudski šoli mu je učitelj večkrat vzel slike, ki jih je risal med poukom. Bil je sin revnih kmečkih staršev, ki bi ga sicer radi dali v šolo, da bi se tehnično izobrazil za slikarja, toda ker niso imeli sredstev, je bilo to nemogoče. Že z 12. letom se je moral sam služiti kruh. Najprej je delal kot mlekarnik in s svojim zaslužkom je podpiral tudi starše.

Po 4 letih neumornega dela mu je vendar uspelo, da se je šel učiti mizarstva obrti, po enem letu pomočniške dobe pa se je

nje, kjer dela še danes. Pod vplivom starinoslovca Sadnikarja je pričel obnavljati staro zgodovinsko pohištvo, okvirje in tudi slike. Pri tem delu se je tako izuril v rezbarstvu, da je kmalu začel sam izdelovati bogato rezljane okvirje; še bolj pa se je poglobil v slikarstvo. Ker pa ni imel možnosti, da bi se izpopolnjeval v modernem slikarstvu, se je učil v glavnem o starejših umetnikih.

Predvsem se je uveljavljal s pokrajinskimi, ustvarjal je tudi figuralne slike, največ uspehov pa se mi zdi, da je dosegel v reprodukcijah raznih zgodovinskih slik.

Med njegova največja dela spada tudi reliefni zemljevid Slovenije, ki je izšel lansko leto. Barvno pa je izdelal in dovršil še reliefni zemljevid Kranjske in okolice in Bleda z okolico. Zelo okusno je z izvirnimi

„Razvalina življenja“ na odru v Mostah

Gasilci vodijo tudi kulturno-prosvetno življenje

Moste so pravzaprav tako majhna vas, nedaleč od Mengša, da če stojiš na razpotju pred gasilskim domom, lahko vidiš dvorišče pred najbolj oddaljeno hišo in skoraj bi slišal glasove iz vsake kuhinje in uganil morda misli vsakogar, ki med svojo družino utrujen čaka nočnega počitka. Če prisluhneš v temo pozne večerne ure, boš gotovo uganil, odkod prihaja skupina in kakšne načrte si snuje; ob takem času so navadno glasni le še fantje in dekleta, ki se vračajo od vaje za uprizoritev drame, ki jo sedaj pridno študirajo. Dobili so pogum, kajti pred kratkim so uprizorili Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja« in dosegli z njo lepe uspehe. Vsi nastopajoči so se skrbno pripravili in odigrali svoje vloge lepo in doživeto, čeprav je bilo med njimi največ začetnikov, ki so bili doslej na »odru« le tedaj — bilo je pred leti — ko so pomagali s prostovoljnimi delom pri gradnji gimnazijskega poslopja in dvorane za kulturno - prosvetne prireditve.

Takrat so zavihali rokave in krepko poprijeli. Kar pa niso mogli s fizičnim delom, so pomagali z denarjem, ki so ga nabrali z raznimi prireditvami. Delali so in delali, in morda prav zaradi tega se tedaj njihovo prosvetno delo ni moglo povsem razviti. Velika ovira je bila tudi pomanjkanje primernega prostora za prireditve.

Ko so z gimnazijo dobili tudi lepo in prostorno dvorano, je bilo treba poiskati le še človeka, ki bi jih vzgajal in vodil v kulturno - prosvetnem delu. Takšnega človeka so našli v tovarništvu Antonu Cibašku, ki je tudi predsednik gasilcev. On je zrežiral nekaj krajših dramskih del. Žel je vedno uspehe, ker je tudi sam dober igralec.

Ker pa so si želeli še večjih uspehov, so naprosili za pomoč pri uprizoritvi Finžgarjeve drame člana proforskega zbora

Svoboda Javornik pripravlja teden kulture

Da bi 10-letnico osvoboditve dostojno počastili, so se javniški Svobodaši odločili za organiziranje tedna kulture, ki bo od 8. do 15. maja. Teden kulture bo zajel vso kulturno dejavnost na Javorniku.

V nedeljo 8. maja bo otvoritev tedna s promladnim koncertom godbe na pihala »Svo-

obdelal odrski jezik pri igralcih in tako podal Finžgarjevo dramo brez jezikovnih izpadov v dialektu, ki se sicer kaj radi pojavijo na naših podeželskih odrih.

Ceprav se je sedaj že začelo pomladansko delo na polju, dekleta in fantje niso opustili svojega načrta, naštudirati še eno dramo. Pripravljajo Bevkoovo igro »Kajne« in pravijo, da jo bodo zaigrali že koncem maja, ker hočejo dostojno proslaviti 10. obletnico osvoboditve in 25-letnico obstoja Gasilskega društva v Mostah.

Mirno lahko rečemo, da je danes igralska družina Gasilskega društva v Mostah center vsega kulturno - prosvetnega dela in se ji obetajo na tej poti največji uspehi.

Vsega priznanja pa je tudi vreden odnos gasilcev do skup-

svoje stroške opremili oder v dvorani. Pri tem pa niso pozabili na ostale dolžnosti, ki jih imajo kot gasilska organizacija.

Vokalni koncert Sonje Draksler in Poldeta Polenca

Solistični koncerti v Kranju niso pogost pojav. Zato smo bili tembolj veseli nastopa mladih pevcev: altistke Sonje Drakslerjeve in tenorista Poldeta Polenca, ki sta priredila v Prešernovem gledališču samostojen koncert. Sonjo Drakslerjevo poznamo iz pogostih radijskih nastopov in iz nastopa v ljubljanski Operi, kot priznana altistka. Pred kratkim smo brali, da je angažirana na dunajski »Volks Oper«. Polde Polenc je naš stari znanec, saj je že nekajkrat nastopil kot igralec in pevec v Kranju.

Koncertni spored je obsegal pevske točke iz domače in tuje glasbene literature. Nekatere pesmi so bile precej zahtevne in so jim kos le rutinirani pev-

ci. Altistka Sonja Drakslerjeva ima velik zaklad v svojem grlu. Njen zametni glas, v vseh legah izenačen, lepo kultiviran, z brezhibno dikcijo, zveni polno in mogočno. Tehnika petja ji ne dela nikakih težav, zato ima veliko izrazno moč, ki poslušalce do skrajnosti pritegne nase. Polde Polenc vidno napreduje. Prejšnji njegov lirični tenor se razvija v junaškega, ki pa še ni popolnoma izenačen; posebno v nižjih legah zveni baritonsko. Tudi pevski tehniki še manjkata prožnost in sproščenost. Vendar se pevcu obeta še lepa umetniška prihodnost. Malo spodrsijaj, ki ga je imel, naj mu bo le v spomin, da je pot do popolnega umetniškega uspeha zelo strma.

Oba pevca sta bila deležna toplga priznanja. Prav tako je žela priznanje prof. Vogelnikova za diskretno klavirsko spremljavo.

S.

Ob prvem koncertu pevskega zbora „Svoboda“ Blejska Dobrava

Na Blejski Dobravi so ustanovili moški pevski zbor že ob preosnovanju kulturnega društva DPD »Svoboda«. Zbor pa je skoraj leto dni le životartil in ni kazal posebnih uspehov. V zadnjem letu so ga pomnožili predvsem mladi pevci in ga tudi kvalitetno dvignili.

Zbor, ki šteje okrog 30 pevcev, je že naštudiral samostojen koncert, ki ga je priredil v nedeljo zvečer na Dobravi. Polna dvorana je bila najlepši dokaz zanimanja za delovanje tega zbora. Razen domačinov so prisostvovali koncertu tudi Jeseničani in Javorničani.

Program je obsegal partizanske, umetne in narodne pesmi 14 slovenskih komponistov, med njimi Karla Pahorja, Radovana Gobca, Frana Venturinija, Emila Adamiča, Cirila Preglja,

Oskarja Deva in drugih. Vse pesmi so bile dobro našturirane in nekatere tudi interpretacijsko dovršeno podane.

Pevovodja tov. Martin Jeram zasluži vse priznanje, ker je v kratkem času osnoval na Blejski Dobravi številni, pa tudi kvaliteten zbor, ki ima posebno prednost v tem, da ga sestavljajo pretežno mladi pevci in ki obeta, da bo postal eden najboljših podeželskih pevskih zborov.

Uspešno delovanje pevskega zbora in drugih odsekov DPD »Svoboda« Blejska Dobrava pa narekuje, da začnemo razmišljati o gradnji Kulturnega doma ali pa vsaj ureditve primerne dvorane. Sedanji kletni prostori nikakor ne ustrezajo.

Ulaga

boda« Javornik, telovadnim nastopom »Partizana« Javornik in premiero spevoigre »Pod to goro zeleno«. V ponedeljek bodo žalne komemoracije s polaganjem vencev pred spomenikom in na grobovih padlih borcev, nakar bo kulturni večer v počastitev 60-letnice Slovenske moderne. V torek bo srečanje javniških in jeseniških šahistov in premiera mladinske spevoigre »Alenka išče srečo«. V sredo bo gostovala gledališka družina »Svoboda« Boh. Bistrica s Cankarjevimi »Hlapci«. Četrtek bo posvečen 10-letnici obstoja tamburaškega zbora Javornik. Prirejen bo jutlejni koncert, na katerem bodo nastopili tamburaški zbori z Javornika, Boh. Bistrice, Blejske Dobrave, Lesc in Jesenic. V petek zvečer bo gostovala gledališka družina TVD »Partizan« Podnart z igro »Iz temnih dni«. V soboto, ko bo višek kulturnega tedna, bo po sprejemu gostov slavnostna seja DPD »Svoboda« Javornik, nato razvitje novega prapora in koncert pevskih zborov z Javornika, Blejske Dobrave, Boh. Bistrice in Trbovelj, odkoder pričakujejo okrog 150 gostov.

V nedeljo bo skupen izlet vseh sodelujočih na Pristavo.

Za zdrav razvoj naših otrok

Nobena mati v okraju ni rodila brez strokovne pomoči - Umrljivost novorojenčkov padla v 10 letih za 40 odstotkov - Kranj bo dobil svojo porodnišnico

Ze dolgo sem nameraval obiskati Zdravstveni dom, pravzaprav le en njegov oddelek: posvetovalnico za matere in otroke. Prejšnji petek sem končno le ujel toliko časa, da sem izpolnil svojo namero.

Tokrat sem bil prvič v domu, zato ni čudno, da sem hotel vstopiti pri napačnih vratih. Ker pa so bila zaklenjena in ker je na njih pisalo: »Samo za otroke z nalezljivimi boleznimi«, sem takoj vedel, da tu ni vstopa za me. Po krajšem ogledu sem le našel pravi vhod, tistega, ob katerem piše: »Otroški dispanzer in posvetovalnica za matere in otroke«.

Pripomniti moram, da so mi vse zdravniške in bolniške sobe zoprne — že od kar pomnim — prav zaradi tega, ker so polne neprijetnega duha po raznih zdravilih in mazilih (in verjetno ne samo meni). Presenečen pa sem bil — in to sem štel za dobro znamenje — da v teh prostorih ni bilo nobenega smrada.

Predstavil sem se predstojnici tovarišici dr. Veli Tuma. Prijazna zdravnica mi je rade volje razkazala ves svoj oddelek.

Začela sva pri sprejemni sobi. Tu so kartoteke in vsakogar, ki pride, vpisujejo. Tiste otroke, za katere sumijo, da imajo nalezljive bolezni, takoj odvedejo v posebne — ločene prostore. Čakalnice za te otroke ima še ločene celice po boleznih (za mumps, davico, oslovski kašelj itd.). Iz ordinacijske sobe, ki je zopet oddeljena od ostalega dispanzerja, gre otrok z nalezljivo boleznijo skozi poseben izhod (tam kjer sem jaz hotel vstopiti) in tako je nemogoče, da pride v stik z ostalimi otroki.

Za tiste otroke, ki pa nimajo nalezljivih bolezni, je na desni strani hodnika velika sončna čakalnica s previjalnimi mizami, stolčki in mizicami za otroke, tehničami, merili itd. Poleg je moderno opremljena ordinacijska soba, še naprej pa soba predstojnice oddelka, kjer sva z dr. Tumovo končala našin ogled in se spustila v živahen pogovor.

ČEMU POSVETOVALNICE

Ze takoj po osvoboditvi je naša družba posvetila ogromne skrbi zdravemu razvoju otrok. Pomnožile so se zdravstvene ustanove, otroške bolnišnice, dispanzerji itd. Najvažnejše pa je: prvič se je posvetila pažnja tudi preventivni zdravstveni službi. V predaprilski Jugoslaviji so bile zdravstvene institucije namenjene samo obolelim ljudem, v pravem pomenu besede so opravljale »zdravljenje«. Danes pa je bistveno drugače. Imamo institucije, ki ne skrbijo samo za ozdravljenje, ampak tudi zato, da preprečijo, da bi zdrav človek obolel (in to je pravzaprav najvažnejše!). Ta služba se imenuje preventivna služba. (Sem spada tudi higiensko-tehnična zaščita pri delu.)

Najvažnejšo preventivno zdravstveno službo predstavljajo prav gotovo posvetovalnice za matere in otroke.

V Kranju je takšna posvetovalnica odprta vsak torek in

Utrdili so kulturne stike

Pred tedni je z uspehom končeval v Sp. Gorjah tamburaški zbor DPD »Svoboda« Bl. Dobrava. Ze več let vodi zbor tov. Jaka Jakopič, ki je v svojo vztrajnostjo in trdno voljo dosegel mnogo uspehov.

Tamburaši so sami pionirji in mladinci, toda kljub temu imajo za seboj že vrsto uspešnih nastopov doma in v sosednjih vaseh. Sodelujejo tudi na vseh proslavah na Dobravi.

Koncert je bil dobro pripravljen. Izvajalci so pokazali velike sposobnosti in mnogo talenta ter izvajali skladbe tako enotno, tako skladno in tako skrbno, da je bilo navdušenje občinstva povsem upravičeno.

V Gorjah so mlade tamburaše sprejeli izredno prisrčno in jim odstopili dvorano brezplačno. Ta gesta je nedvomno zelo pozitivno vplivala na še tesnejše kulturno sodelovanje med obema krajema.

Koncert je bil prvi nastop v ličnem novozgrajenem kulturnem domu v Gorjah, ki so ga domačini z veliko poštrevostjo sami zgradili.

petek popoldne. Sem prihajajo matere z zdravimi otroki (za bolne posluje v ostalih dneh poseben otroški dispanzer, ki je v istih prostorih) in se posvetujejo z zdravniki. Matere dobe nasvete o negi in prehrani dojenčkov in predšolske mladine, posebna pažnja je posvečena boju proti rahitisu (ki se zlasti pojavlja v zimskih mesecih in pri otrokih, ki žive v vlažnih stanovanjih). Če zdravnik ugotovi prve znake bolezni, takoj odredi posebno nego.

Večina mater v Kranju je v stalnih stikih s to ustanovo — in vsak ordinacijski dan se pregleda okoli 30—60 otrok. Tu sem prihajajo na posvet tudi noseče žene, ki morajo zelo paziti nase, kajti številno mrtvorojenih otrok in umrlih v prvih tednih po porodu, je neposredno odvisno od zdravega življenja nosečnic.

PATRONAŽNA SLUŽBA

Vsem materam ni možno, da bi obiskovale posvetovalnice v Kranju, predalec je z Jezerskega, Cerklj alj Senčurja. Po teh krajih vodijo posvetovalnice tamkajšnji zdravniki, ali zdravniki iz Kranja. Edino v Mavčičah in Smedniku še ni popolnoma organizirana ta služba.

Razen tega hodijo po okoliških krajih tudi patronažne sestre, ki ob enem skrbijo in nadzorujejo nosečnice, pomagajo materam z dojenčki in pazijo, da noben otrok ne pride v zdravstveno, socialno in moralno slabo okolje. Zal opravljata zaenkrat to službo le dve sestri — čeprav so potrebe mnogo večje. Pomanjkanje sposobnega kadra v tej stroki je morda še večje kot v zdravniški.

Vsekakor bo treba dotok mladink na šolo za patronažne sestre povečati, kajti le s patronažno službo lahko zajamemo nadzor nad vsemi nosečnicami in materami ter novorojenčki.

PORODNIŠNICA V KRANJU

Številno porodov v bolnišnicah se je po vojni tako dvignilo, da so postale vse porodnišnice pretesne. Stanje v ljubljanski porodnišnici je težavno, kajti okoli 2.000 porodov na leto se tu opravi več, kot je normalna kapaciteta prostorov.

Iz našega okraja je v letu 1954 bilo rojenih v porodnišnici 731 otrok — od tega iz Kranja 414. Nedvomno bi se to število močno povečalo, če bi ljubljanska porodnišnica lahko neomejeno sprejemala (v zadnjem času sprejema iz našega okraja le še patološke porode) — kajti v letu 1954 je bilo že vedno rojenih 928 otrok doma. Porod doma je sicer skoraj prav tako uspešen, kot v porodnišnici (saj nobena mati v okraju ni lani rodila brez strokovne pomoči babice ali zdrav-

nika, vendar ni nikdar tako varna).

Prav zaradi tega so v Zdravstvenem domu sklenili, da se na vsak način osnuje porodnišnica tudi v Kranju. Zaenkrat je bilo predlagano, naj se Otroške jasli na Gaštelju preuredijo v porodnišnico. Prostor in stavba bi povsem ustrezala, potrebne bi bile le manjše preureditve. Njena kapaciteta bi v začetku znašala 30 postelj (ali okoli 800 porodov na leto), kar bi povsem zadostovalo za potrebe Kranja in okolišja.

USPEHI PRESENEČAJO

Vsa skrb in nega za nosečnice, porodnice, otročnice in novorojenčke ni zaman. V kratkih 10 letih, odkar smo sistematično povečali skrb za zdravniško službo, so bili doseženi presežni uspehi.

Pred vojno in leta 1945 je znašala v kranjskem okraju umrljivost novorojenčkov 9%, leta 1954 pa le 5%. To se pravi, da je umrljivost novorojenčkov padla za 40%.

Umrljivost je danes večja na podeželju kot v mestu (v Kranju le 4,42%) in sicer zaradi tega, ker na podeželju še vedno noseče žene premalo skrbijo in pazijo nase (pogosto opravljajo težka dela prav do poroda), kajti vzroki umrljivosti v prvih dneh otrokovega življenja so: nedonošenost, porodne poškodbe in prirojene napake, kar so posledice slabe prepordne zaščite.

Razmere se bodo nedvomno spremenile in izboljšale z ustanovitvijo porodnišnice v Kranju in pa z razširitvijo patronažne službe in prepordne zaščite.

Omeniti moramo še, in to je razveseljivo dejstvo, da od vseh porodnic v okraju ni v letu 1954 pri porodu umrla niti ena!

Navedeno nam dovolj zgovorno dokazuje, koliko pozitivnega smo na teh področjih dosegli v kratkih letih po osvoboditvi. Vse pa je plod prizadevanja naše družbe, ki se zaveda, da socializma ne predstavljajo mrtvi stroji in tovarne, ampak da ga grade ljudje. In samo zdravi, krepki državljani so sposobni sodelovati v socializaciji naše dežele — zato ni noben dinar, ki ga porabimo za zdravstveno zaščito otrok — zaman.

A. Č.

Pismo iz Železnikov

Tukajšnje prebivalstvo je z zadovoljstvom pozdravilo uvedbo dodatnih avtobusnih zvez s Selško dolino. Skoda, da tak voznik red zaradi objektivnih težav ne more ostati v veljavi tudi v zimski polovici leta!

Odmaknjenost Železnikov od prometa v preteklosti pa je imela seveda tudi svojo dobro stran, ker so ravno zaradi tega vse tako tipične in edinstvene poteze te stare rudarske naselbine ostale nedotaknjene. Krajevno muzejsko društvo je do sedaj zbralo že lepo število predmetov, ki nazorno pojasnjujejo naš družbeni razvoj ta-

ko v lokalnem kot v splošno-zgodovinskem obsegu.

Iz področja socialne dejavnosti moramo omeniti delovanje mlečne kuhinje na tukajšnji šoli, ki po zaslugi tajništva Sveta za zdravstvo in socialno politiko nudi šolarjem, pa tudi obrtnim vajencem vsak dan toplo malico.

Svet za prosveto in kulturo iz Kranja je preskrbel šoli tudi številna potrebna učila. Posebno koristen je diaprojektor, ki ne služi samo pri pouku mladine, ampak tudi pri predavanjih za odrasle, kot smo to nedavno videli pri zanimivem predavanju prof. Mlakarja »O zgodovini vzponov na Mt. Everest«.

Enako kot Svetu za prosveto in kulturo, je šola hvaležna tovarni »Niko«, ki je šoli darovala dragocen izdelek za pouk fizike.

Vstopenje v članstvo »Prešernove družbe«, katere poverjenstvo je na šoli, je razveseljivo, saj je celo na oddaljenem Ojstrem vrhu sleharna hiša naročnica na družbine knjige.

Za proslavo 10. obletnice osvoboditve je bil na pobudo odbora Socialistične zveze izdelan obširen program o javnih proslavah v Selcih, Železnikih in Martinj vrhu, kjer je bila v nedeljo 24. t.m. proslava 12. obletnice konference SKOJ za Gorenjsko. Poleg kresov, ki jih bo zakurila mladina po hribih, bo v proslavo zmage simbolično zagorel tudi stari zgodovinski plavž v Železnikih.

Savo je treba regulirati

Kadar ni dežja in nalivov, Sava v gornjesavski dolini ne predstavlja nobene nevarnosti. Drugačna slika pa se nam po-

Puščica kaže mesto, kjer si Sava koplje novo strugo

kaže, ko začne jesenski nalivi, ki vsak potoček postane nevaren hudournik in je voda visoka tudi poldrugi meter. Takrat Sava prične s svojo rušilno močjo odnašati zemljo. Tudi v letošnji jeseni je močno narasla in je nekaj kilometrov vzhodno od Dovjega spremenila svojo smer in se zarezala v zemljo, medtem ko je komaj sto metrov od tod prejšnja struga ostala prazna. Vsak dan smo gledali z vlaka, kdaj se bodo prizadeti lastniki ali občinski odbor, zdramili in obrnili »eko v staro strugo, kar ne bi bilo sprično poznejše nizke vode prav nič težkega. Čakali pa mo zaman in voda že mesece eče po novi strugi in sedaj groi že bližnjim njivam. Sedaj je krajni čas, da prizadeti in pri tojni činitelji ukrenejo vse potrebno za rešitev zemlje. Sploh pa bi bilo potrebno vso strugo Save regulirati, kajti tako bi pridobili precej zemlje, prav tako pa bi bila odveč skrb, da bi se umetno jezero pri Mostah zasulo.

Ton

Potrošniki in cene

V današnji številki našega lista začnemo razpravo o nadvse zanimivi temi: o vprašanju cen, ki neposredno vplivajo na našo življenjsko raven. Potrošniki valimo krivdo za visoke cene le na trgovino; toda na oblikovanje cen vpliva tudi proizvajalec.

O tem, pravzaprav začaranem krogu »kdo je kriv za visoke cene«, bomo začeli objavljati članke in prepričani smo, da bomo pri prizadetih našli na odziv, vse to pa v cilju razbistriti pojme našim potrošnikom in skušati poiskati vzroke, ki povzročajo visoke cene.

Cene v trgovini na drobno

Marsikje prevladuje mnenje, da je le trgovina na drobno tista, ki odloča po kakšni ceni bo prodajalca svojim odjemalcem določeno blago. To je aktualno zlasti v času, ko cene ne prestano nihajo, ali celo kažejo tendenco porasta. Pri tem potrošniki največkrat iščejo vzroke v težnjah trgovine za dobičkom, kar povzroča slabo voljo tako pri kupcih kot pri prodajalcih. Skušali bomo obrazložiti kakšen je sestav maloprodajne cene in kje so vzroki za podražitev.

Maloprodajna cena se večinoma oblikuje takole: proizvajalčeva prodajna cena plus stroški je nabavna cena trgovine na drobno. K tej pristoje maloprodajalec maržo in tako dobi maloprodajno ceno. V nekaterih primerih pa določijo ceno na drobno proizvajalec in da za kritje stroškov maloprodajalcu popust (rabat).

Bistveno je sedaj kakšno maržo zaračunajo trgovine na drobno, zato pogledajmo, kaj vse mora kriti trgovina iz marže. Sestavni deli marže, ki predstavljajo celotni dohodek trgovine so: materialni stroški (najemna, potrošni material, kalo, PTT itd.); amortizacija; stalni prispevki družbeni skupnosti (obresti na osnovna sredstva); o-

bretni na kredite za obratna sredstva za rezervni in investicijski sklad; prispevek za kadre (po predpisih); anuitete; oskrbine za delavce in uslužbence za prvih 7 dni bolezni; plače delavcev in uslužbencev s socialnim zavarovanjem, ki so omejene z določenim odstotkom od prometa in normo prometa.

Če ostane še kaj, pomeni preostali znesek dobiček trgovine. Načeloma trgovini dobiček ni potreben, zato ga tudi ne ostvarja ali pa le v izredno majhnih zneskih, ki jih mora odvesti drž. organom. Važno je le, da marža zadošča, za kritje izdatkov. Izraženo v odstotkih znašajo marže trgovine na drobno povprečno od 4,5% do 12,4% od prometa (v letu 1954). Tako n. pr. znaša v špecerijskih trgovinah marža od 7,4% do 8%, v manufakturnih okoli 4,5 do 5%, železnini 6%, pri obtuvi 6% in v trgovinah s sadjem in zelenjavo 12%.

Če primerjamo te marže z maržami v predvojni trgovini lahko ugotovimo, da so sedanje marže nizke. Seveda je eden glavnih razlogov v tem, da kapitalistični trgovci zahtevajo dobiček, naši trgovini pa ta ni potreben. S tem pa ni rečeno, da se marže ne morejo nič več znižati!

Največkrat slišimo prigovor čes, zakaj trgovine ne pribija-

jo na vse proizvode enake ali vsaj približno enake marže. I-skatni pri vsakem proizvodu enak dohodek je nemogoče, ker so cene nekaterim izdelkom maksimalne ter v teh primerih dohodek še zdaleč ne doseže potrebne višine za kritje stroškov (mleviski izdelki, sladkor, petroleje, olje, uvožena mast itd.). To blago pa v špecerijskih trgovinah tvori vsaj dve tretjini prometa in je zato nujno priračunati drugim proizvodom večji dohodek, sicer bi bila trgovina nerentabilna.

Skoraj vsaka trgovina posluje v drugačnih pogojih — nekeje je promet boljši, druge zopet ni itd. Taki in podobni razlogi vplivajo na različnost marž in cen. Zato tudi ni mogoče, da bi bile cene sistemski blagu, ki nima enotnih cen v vseh trgovinah, enake, pri tem pa ne mislimo, da so opravljene velike razlike.

To so le splošne ugotovitve o cenah in maržah v trgovini na drobno, problem cen v celoti pa seveda ni tako preprost kot to izgleda. Včasih so vzroki visokim cenam okvare blaga pri transportu, v skladišču itd. Nedvomno je problem tudi v tehničnem opremljenosti podjetij, dobrih prevoznih sredstvih, iznajdljivosti pri nakupu itd. No, osnovno za oblikovanje določene ravni cen na drobno pa je treba iskati pri nabavnih virih, to je v proizvodnji.

Seveda ne mislimo, da ne obstojajo ponekod tudi druge pomanjkljivosti, ki gredo na račun trgovine in povzročajo tudi zvišanje cen (nepotrebno višanje odkupnih cen, nepravilno tehtanje, pokvarjeno blago itd.). To je pa že kršitev zakonitih predpisov in soc. poslovne morale, o čemer bomo spre govorili prihodnjik.

Ivo Šefič

Kmetijski svetovalec

Poletno škropljenje sadnega drevja

Poletno škropljenje opravljamo, ko se začno razvijati brsti. Drevje je tedaj zeleno, zato smemo uporabljati le močno razredčena škropiva, da ne o-amodimo listja in plodov.

Mesec maj je najprimernejši mesec za poletno škropljenje. V tem času se pojavljajo škodljivci in bolezni, ki na razne načine škodujejo sadnemu drevju. Na listju najdemo gosenice pedica, po cvetju se pasejo razni hrošči, ki uničujejo cvetje in grizejo listje. Na vrhovih vej zapazamo zapredke, v katerih so rumenkasti črvi jabolčnega molja, ki posebno napada jabolka in slive.

Med cvetenjem ne smemo nikoli škropiti, ker bi ugonobili čebele. To naj upoštevajo tudi sadjarji, ki se ne bavijo s čebelarstvom.

Za poletno škropljenje jablan in hrusk uporabljamo sledeča škropiva:

Prvo škropljenje

Škropi se z bakrenim 1% apnom, ali 2% žvepleno apno brozgo, z dodatkom 0,4% svinčenega arzenata ali 0,15% lindan olja.

Uničuje škrlup, monilijo, jabolčano plesen, z dodatkom pa gosenice in druge grizoče žuželke.

Škropi se pred cvetenjem, ko se pokažejo prvi lističi.

Drugo škropljenje

Škropi se 2 tedna po cvetenju.

Drugo škropljenje učinkuje na iste bolezni kot prvo.

Tretje škropljenje

Škropljenje opravimo 2—3 tedne po drugem, z istimi škropivi.

Bakrena škropiva vplivajo na škrlup bolj kakor žveplenoapno brozga in je potrebna zato največja previdnost, ker zlasti v vlažnih letih povzročajo večje opekline na listju in sadju.

Listne uši uničujemo z 1% pantakanom, 0,5—1% nikotinolom, 0,12% nikoprenom. Zelo učinkovito sredstvo za sesajoče žuželke (kaparje in uši) je paration, ki pa je izredno strupeno škropivo tudi za ljudi in živali.

Breskve so po cvetju za vsa škropljenja izredno občutljive. Škropiti jih smemo samo z mušjim lesom in nikotinskimi pripravki v obrambo pred listnimi ušmi, ali z 1% solbarom, če se pojavlja kodra na listju.

Češnjevo muho uničujemo z 0,6% pantakanom pri srednjearnih in poznih vrstah, ko se začne plodovi rdečiti. Škropljenje, v presledkih 10 dni, 1—2 krat ponovimo.

Ker je namen polet. škropljenja uničevanje grizočih in sesajočih žuželk ter omejitev škrlupa in drugih gljivičnih bolezni, ki uničujejo listje, sadje in poganjke, moramo paziti, da te dele enakomerno in skrbno poskropimo. Premočeno škropljenje je škodljivo in povzroča hude opekline na listju in sadju. Najprimernejši čas za škropljenje je v jutranjih ali poznih popoldanskih urah in ne ob sončni pripekli.

Franc Cijan

Okrajno sodišče v Radovljici je v zadnjem času obravnavalo spet več slučajev nedovoljenega trgovanja. Ta kazniva dejavnost se tudi v našem okraju v zadnjih mesecih spet pojavlja v večji meri. Sodišče ima zlasti opravka z ljudmi iz sosednjih republik, ki skušajo kramariti po naših krajih z razno manu fakturno in galanterijsko robo. So to povečini ljudje, ki nočejo prijeti za resno in redno delo in skušajo živeti na račun lahko vernosti drugih na enako lagodno način, kakor jim je to udeleženo v predaprilski Jugoslaviji. V promet spravljajo navadno le manj vredno blago. Zlasti si ne delajo reklame z ročnimi urami, ki jih dobivajo, kakor iz gleda čez mejo po črnih kanalih. Pri tem je značilno, da skušajo ti elementi prikrivati svoje prepovedane posle večkrat z nekakšnimi potrdili »lastnikov« te blaga, ki naj bi prodajalca potrdili v razpečevanje blaga na račun »lastnikov«. Prav pogosto pritegnemo k svojim trgovskimi podvigom še »pomočnike«. Te porabljajo za prežanje na varnostne organe, da bi jih ne motili in presenečali pri razpečevanju robe. Se celo pa jim pridejo prav taki pomočniki takrat, če jih budna očesa miličnikov le odkrijejo. V takih slučajih skuša tisti od njih, ki ima ugodnejšo priliko za pobeg, z blagom odpetati, drugi, ki se mora izročiti organom, pa si

omisli navadno izgovor, da je bil le slučajno v družbi neznanega storilca. Seveda pa sodišče takim izgovorom ne naseđa. Opozorjamo na vse te elemente, ker po izkustvih, ki jih imajo sodišča v teh stvarih, ne vršijo samo kaznivih dejanj nedovoljenega trgovanja, temveč hkrati tudi goljufajo ljudstvo z malo vredno robo, ki jo prodajajo z razmeroma visokim dobičkom. Razen tega se pa ob takih prilikah večkrat tudi ugovarjajo, da izrabljajo ti elementi pohajanje po hišah tudi za tavnine. V zadnjih mesecih se je pa tudi med domačini pojavila oblika nedovoljenega trgovanja, ki jo je treba javno ožigosati. Gre za primere prekupevanja z lesom. Gozdna uprava prodaja namreč na panju za nižje cene osebam, ki se obračajo nanjo, ker potrebujejo les za gradnje ali popravila hiš oziroma kurjavo, manjše ali večje kontingen-te, ki jih pa nekateri potem preprodajajo z dobički dalje. Naše sodišče je v tej smeri sodelovalo že cel vrsto obdobjev, zlasti iz bohinjskega in blejskega kota. V večini teh primerov se je izkazalo, da so kumile tak les poslovalnice tamkajšnjih kmetijskih zadrug.

Pretekli teden je stalo pred sodiščem spet 6 domačinov iz Podhoma, ki so vsi preprodali od Gozdne uprave jim dodeljene oziroma prodani les z dobičkom tovarni lesne embalaže v

Vintgarju. Doseženi dobiček se po dokaznih podatkih suče okrog 60 000 dinarjev. Tudi skupno izrečene kazni so bile odmerjene v tej višini. Obravnani primeri narekujejo organom, da posvečajo vso pažnjo tem manipulacijam, ker se vsiljuje domneva, da so prizadete kmetijske zadruge in nekatera naša podjetja naravnost povezana z ljudmi, ki dobivajo od Gozdne uprave les za ugodno ceno. Seveda bo pa tudi Gozdna uprava morala biti v bodoče skrbnejša pri izbiri onih, ki naj bi se dobili tak les, poskrbeti bo pa treba tudi za primerno kontrolo uporabe tega lesa.

Martin Stare, čevljar iz Boh. Česnjice je bil pretekli teden po Okrajnem sodišču v Radovljici obsojen na 5 mesecev zapora, ker si je v letu 1954 postopoma prilastil v čevljarskem podjetju »Zlatorog« v Srednji vasi, kjer je bil uslužben kot za-

časni poslovodja, od iztržka za popravilo čevljev din 36.700. Napram podjetju je prilaščanje teh iztržkov prikrival nekaj mesecev na ta način, da v poslovnih knjigah ni črtal posameznih vplačil. Na obravnavi se je skušal izgovarjati, da si je te zneske le izposojal.

Sodišče je izreklo razmeroma strogo kazen. Zlo gospodarskega kriminala se je razpaslo tudi v naših krajih v toliko občutni meri, da je sodišče prisiljeno seči po ostrejših sankcijah, ker se bo le tako dalo še dosežati namen kaznovanja. Ta pa je po našem kazenskem zakoniku preprečevanje družbi nevarnega delovanja, prevzgoja storilcev ter vplivanje na razvoj družbene morale in družbene discipline državljanov. Dokler se stanje vidno ne izboljša, bo za dosego tega namena treba izrekači dosti strožje mere, kakor pa so se odmerjale za slična kazniva dejanja do zadnjega časa.

Kino »Storžič«, Kranj: 29. IV. do 2. V. ameriški film »Banditi Korziške«. Predstave v petek ob 18. in 20. uri, v soboto ob 16. in 18. uri, v nedeljo in ponedeljek ob 16., 18. in 20. uri. Kinoteka predvaja ameriški film »Zlati ključ«. Predstave: 1. maja ob 14. uri, 2. maja o 10. uri. Martineja 3. maja ob 10. uri ameriški film »Črni človek«.

Letni kino »Partizan«: 29. IV. ameriški film »Zlati ključ« (samo danes). 30. IV. premiera ameriškega filma »Črni človek« (samo danes). 1. V. do 4. V. ameriški barvni film »Robinson Crusoe«. Predstava dnevno ob 20. uri. Prodaja vstopnic ob delavnikih od 19. ure dalje, ob nedeljah od 13. ure dalje.

Kino »Svoboda«, Strazišče: 30. IV. do 1. V. ameriški film »Jutri bo bolje«. Predstave: v soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri. 2. maja ob 15., 17. in 19. uri ameriški film »Banditi Korziške«. 3. maja ob 15., 17. in 19. uri ameriški film »Črni človek«.

Kino Naklo: 1. maja ameriški barvni film »Kapitan Horatio«. Mladini se priporočila! 6. in 7. maja jugoslovanski film »Vsi na morje«. Predstave ob petkih ob 20. uri, ob sobotah ob 20. uri, ob nedeljah ob 18. in 20. uri.

Kino »Krvavec«, Cerklje: 30. aprila in 1. maja jugoslovanski film »Vsi na morje«. Predstave ob sobotah ob 20. uri in ob nedeljah ob 17. ter 20. uri.

SPORED NOGOMETNIH PRVENSTVENIH TEKEM GNP ZA NEDELJO 8. MAJA 1955
Na Bledu ob 15.30 uri: Bled : Prešeren, služb. Gradinski.
V Lescah ob 14. uri: Prešeren : Bled pionirji, služb. Legat.
V Trzinu ob 15.30 uri: Tržič : Mladost, služb. Ster.
V Senčurju ob 15.30 uri: Svoboda : Ločan, služb. Erzín.
V Kranju igrišče Triglav: ob 13.45 uri Triglav : Ločan, služb. Sokič, ob 14.30 uri Triglav : Ločan mladinci, služb. Sokič B.
V Strazišču igrišče Mladosti ob 9. uri: Mladost : Jesenice, mladinci, služb. Penko. Ob 10.30 uri Mladost : Tržič, pionirji, služb. Penko.

Gibanje prebivalstva V KRANJU

Poročili so se: Jakob Cimžar, delavec in Leopolda Rant, naktarica; Franc Bajželj, elektromehaničar in Cvetka Berčič, trg. pomočnica; Janez Logar, pek. mojster in Stanislava Korenč, delavka; Janez Ahačič, tekstilni tehnik in Stanislava Rozman, nameščenka; Karol Tramte, vodovodni inštalater in Klara Šilar, nameščenka; Dušan Lozar, nameščenec in Marija Košmerl, delavka; Franc Lemut, konstrukter in Bogomila Oman, finomehanik.

ZELO VESELO

in dobro razpoloženo je perilo po pranju z OVEN milom.

Saj to milo perila prav nič ne muči, ampak le neguje, ker pere hitro, temeljito in prizanesljivo.

OVEN

terpentinovo milo

OBJAVE - OGLASI

GLEDALISČE

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

V soboto 30. aprila ob 19.30 uri Herbert: Vsakih sto let. Komedija v treh dejanjih.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Cetrtek, 5. maja ob 20. uri: Gostovanje Mestnega gledališča iz Jesenic. J. B. Pristley: »Nevarni ovinek«. — Izven.

Nedelja, 8. maja: Gostovanje v Zeleznikih ob 15. uri: Joseph Kesselring: »Arzen in stare čipke«.

MALI OGLASI

Naprodaj lepa hiša (bivši mlin), dobra vodna moč, v bližini Kranja. Informacije se dobe Prmskovo 192.

Gradbena parcela — zelo lepa lega v Lescah — ugodno naprodaj. Naslov v upravi lista.

Prodajam srednjo težko kravo, ki bo koncem maja v tretje telila. Dolar Anton, Vrba p. Zirovnica.

Prodajam čistokrvnega psa (8 mesecev) ovčarja ter bencinski dvotaktni motor 5,5 KS (2800 obratov v min.). Viktor Osterman, Kranj, Kopalniška ul. 4.

Sivalni stroj, skoraj nov, nemške znamke, ugodno naprodaj. Naslov v upravi lista.

Tapetniške pomočnike sprejme Tapetništvo Radovljica.

Prodajam lepo stavbno parcelo na Kokrici. Naslov v upravi lista.

Nudim stanovanje in hrano postenemu dekletu za pomoč v gospodinjstvu. Naslov v upravi lista.

Prodajam radio »Savica« in pisalni stroj »Adler« manjše oblike. Jazbec, Klanc 37, Kranj.

Prodajam po ugodni ceni 20 komadov vrtnih zaklopnih miz. Poizvedbe pri Hafner Tomaž, Vaše 3 pošta Medvode.

Iščem perico za na dom. Naslov v upravi lista.

Prodajam skoraj nov tapeciran globok — športni voziček. Povprašati na upravi lista.

Iščem šiviljo za delo na domu. Naslov v upravi lista.

Kupim dobro ohranjen pogrelnjav šivalni stroj. Naslov v upravi lista.

Prodajam dve zazidljivi parceli ob cesti na Rupo. Naslov v upravi lista.

Zdravo upokojeno ali dekle srednjih let sprejmeta zakonca za dopoldanska samostojna gospodinjstva dela za hrano in stanovanje. Ponudbe na upravo lista pod »Kranj«.

Pošteno in mirno starejšje dekle išče prazno ali oprimljeno sobo kjerkoli na Jesenicah. Ponudbe pod »Mirna« na upravo lista.

Gostilna »Križnar« Predvor obvešča cenjene goste, da ukinja v času sezone od 1. maja do 1. septembra prosti dan ob torkih in se priporoča za obisk.

Kmečko posestvo na Povljah v izmeri cca 10 ha se odda v najem po dogovoru za daljšo dobo. Interesenti naj se zglasijo pri ObLO Goriče pri Golniku.

Prodajam kompletan zidan štedilnik, ogled vsak dan. Kokrški breg 5, Kranj.

Prodajam motorno kolo 350 cm³ Horeks Viktorija. — Klanc 37, Kranj.

Prodajam mlado brejo kravo, ki bo teletila v začetku maja. — Šenk Jakob, Hotemože 40.

Medja Neža, gospodinja iz Nemškega rovta šte. 20 preklicujem vse žaljive besede, katere sem govorila o Mileni Gaser iz Nemškega rovta šte. 6 in jih proglašam za neresnične in se ji zahvaljujem, da je odstopila od tožbe.

OBJAVE

POZIV
Mestni odbor ZB NOV v Kranju, organizira obisk proslave 10. obletnice osvoboditve Begunj, ki bo dne 8. maja dopoldne.

Kdor se želi udeležiti te proslave, naj se prijavi na Mest-

nem odboru ZB NOV (nad Deklakeso), Majstrov trg 1, zaradi preskrbe prevoza z avtobuci.

OBVESTILO!
Od 3. maja 1955 dalje je uknjena redna proga Kranj—Golnik z odhodom iz Kranja ob 7.20 uri in odhodom iz Golnika ob 10.20 uri. Ob nedeljah ostane vozni red neizpremenjen.

Autopromet - Kranj

ZAHVALA
Vsem sorodnikom in znancem ter kolektiv »Pletenine« se zahvaljujem za vence in obilno udeležbo na zadnji poti moje žene Kati Kaltenekar.
Zalujoči mož
Franc Kaltenekar

RAZPIS

Komisija za razpis mesta direktorja Okrajnega ljudskega odbora Kranj razpisuje mesto DIREKTORJA ZA TRGOVSKO FODJETJE SENCUR v Senčurju.

Pogoj: trgovski pomočnik z 10-letno prakso. — Plača po tarifnem pravilniku.

Prošnjo z vsemi potrebnimi dokumenti in življenjepisnimi podatki je vložiti na Tajništvo Okrajnega ljudskega odbora Kranj do 7. maja 1955.

Živinorejski odbor OZZ Kranj

odbvešča vse živinorejce da bo v sredo, dne 4. maja

SEMENJ za krave in telice v Bohinjski Bistrici

in plemenski sejem za bike pincgavske pasme v petek, dne 6. maja V NAKLEM PRI KRANJU

Otto Strasser: Hitler št. 2

NOVO GIBANJE — STARE IDEJE

Konec marca letos se je pojavil v zahodnem Berlinu nek človek manjše rasti, na videz nehogljén in neopazen. Vendar je prav ta človek postal »senzacija dneva«. Ko je hotel imeti v neki dvorani konferenco z novinariji, mu je to preprečila policija. Ko je nato poskušal začeti razgovor v bližnji kavarni, je prav tako intervenirala policija. Zato je govoril zbranim dopisnikom kar pod milim nebom.

Pripovedoval jim je o svojih načrtih, kako sedaj potuje po večjih nemških mestih in organizira »kader funkcionarjev« za njegovo gibanje. Povedal je, da namerava sprožiti »najmočnejše gibanje v Nemčiji«. »Ne gre tu za neko preživele obliko politične stranke«, je pojasnil, »marveč za gibanje, katerega člani bodo lahko ostali vključeni v starih strankah, ki jim pripadajo doslej«. Stranke bodo itak preživele, je nadaljeval, ostalo pa bo novo gibanje — s starimi idejami — ki so

vznikle v prvem obdobju porajanja nacizma v Nemčiji. — Nemško ljudstvo je že zdavnaj izgubilo željo, da bi bilo denacificirano«, je pribil.

»NOVA« IDEOLOGIJA

Najbolj se je razvnel, ko je govoril o ideologiji njegovega gibanja. Govoril je o tem, kako je treba organizirati novo Evropo (spomnimo se Hitlerjevega »novega reda«). Ta nova Evropa naj sloni na treh stebrih: na Franku(!), na De Gaulle in na njem! Namesto kapitalizma, bo v Nemčiji vzpostavljén »solidarizem osnovan na korporativizmu in decentralizaciji«. Aktivno in pasivno volimo pravico za korporativno komoro bodo imeli samo »kristjani« (izognil se je besedi »arjci«), medtem ko se bodo morali Židje asimilirati ali pa bodo zgubili državljanske pravice, ker »se ne more ignorirati biološka in organska stvarnost, oziroma odpraviti rasne razlike« (odkrita vrnitev na nacistični rasizem, čeprav se govori o »asimilaciji«).

»Obnoviti hočem korporacije in nacional-socializem, tisti primarni nacional-socializem, ki je bil izdan in popačen. Vreči hočem Adenauerja, tega Pierra Lavalja Amerikancev«, je vzkliknil na koncu.

KDO JE TA ČLOVEK?

Ko beremo, kako vstaja komaj 10 let po strašni katastrofi, v katero je pahnil človeštvo Hitler, nov človek, ki mu je na las podoben, se nehote sprašujemo: kdo je ta človek?

To je Otto Strasser. Kdor je zasledoval zgodovino Nemčije po I. svetovni vojni, ga pozna. Najprej social-demokrat, pozneje zapusti to stranko in se priključi Hitlerju. V jeseni 1920. leta se prvič sestane z njim in z generalom Ludendorffom. Ze takoj se s Hitlerjem nista prav preveč ujemala v značajih, vendar niso bila nasprotja med njima tolikšna, da sodelovanje ne bi bilo možno. Strasser postane sodelavec nacističnega organa »Völkischer Beobachter«. 1925. leta ga najdemo že na položaju odgovornega urednika čas-

opisa »Nacionalsozialistische Briefe«. Njegovo ime stopa v nacionalsozialističnem gibanju med imena njegovih najvidnejših predstavnikov.

Na kongresu nacionalsozialistične stranke v Hanoveru so delegati sprejeli Strasserjev program in odbili program, ki ga je kongresu predložil Hitler. Tu začne odkrit spor med Strasserjem in Hitlerjem, ker samo eden je bil lahko — vodja. Sprva je sodeloval s Strasserjem tudi Göbbels, vendar se je leta — potem ko je Hitlerju uspelo mimo kongresa dobiti podporo stranke — skesal in priključil Hitlerju.

Strasser kljub temu trmasto vztraja. 1930. leta organizira svojo »črno fronto«, ki naj bi vrgla Hitlerja z vodstva stranke in realizira lastno koncepcijo nacionalsozializma.

BEG V KANADO

1933. leta pride na oblast Hitler. Strasser beži pred njim najprej na Češko, od tod v Švicco in iz Švice v Francijo. Hitler je pošiljal za njim svoje agente, da bi ga ubili, vendar se je vedno pravočasno rešil. Iz Pariza je zbežal zadnji dan preden so ga okupirali Nemci. Pre-

ko Španije in Portugalske se mu je posrečilo priti v Kanado.

Po drugi svetovni vojni je Strasser zelo spretno začel svojo politično akcijo. Osnoval je »Ligo za obnovo Nemčije« in dobil v Nemčiji precej pristašev. Preko njih je širil svoje poslanice, ki jih je zelo pogosto pošiljal »nemškemu narodu«.

V Kanadi je Strasser objavil dve svoji knjigi. Letos je izšla njegova knjiga »Jaz in Hitler«. Kakšna je ta knjiga najlaže ocenimo, če iz nje citiramo en sam stavek: »Ideja nacionalsozializma ostane edina ideja, ki lahko reši mojo domovino.«

KONČNO — VRNITEV

Takoj po vojni začne Strasser bitko za povratek v domovino. Ta bitka je zelo zanimiva. 1951. leta je minister za notranje zadeve odbil njegovo prošnjo za potni list in za vrnitev nemškega državljanstva. To je utemeljil s tem, da je Strasser sodelovoren za osnovanje nacionalsozializma, čeprav se je s Hitlerjem razšel. Strasser ni bežal iz Nemčije, pravi nadalje obrazložitev, zaradi istih pobud kot so bežali nemški demokrati, marveč zato, ker je hotel biti to kar je bil Hitler, dva pa ni-

sta mogla biti na istem položaju.

Strasser se s tem pojasnilom ni zadovoljil, marveč se je obrnil na ustavno sodišče v Karlsruhe. Tudi to sodišče mu je odbilo prošnjo. Zato se je obrnil do sodišča v Kölnu, ki je 1953. leta odločilo, da je treba vrniti Strasserju državljanstvo. Ministrstvo za notranje zadeve se je ponovno pritožilo na kasacijsko sodišče, vendar tudi to sodišče potrdi odločbo sodišča iz Kölna. Vsa stvar pride nato pred sodišče v Berlinu, toda tudi to razsodi v korist Strasserja.

Na ta način se je po 22 letih izgnanstva Otto Strasser spet vrnil v Nemčijo. Začel je svojo politično akcijo, kot jo je opisal berlinski novinarjem.

Ze ko je stopil na letališče v Frankfurtu na nemška tla, je izjavil: »22 let sem bil v pregnanstvu, vendar sem 22 let mlajši od Adenauerja.« S tem je hotel povedati, da ima še vedno 22 let pred seboj za realizacijo tistega, kar si je omislil.

Ne bi se hoteli spuščati v prognoze, vendar je dejstvo, da Strasser razen preganjanja policije v Berlinu, ni zaenkrat natelet na druge zapreke. Napredne sile Nemčije molče...

DEVET GRAMOV BRADE V ENEM LETU

Nek pariški zdravnik je že dalj časa proučeval rast brade in njeno težo. Izračunal je, da je teža brade, ki zraste povprečnemu moškemu na en dan, težka 0,0246 grama. V enem letu pa je količina vse brade enega moškega težka le devet gramov.

ALKOHOLIZEM NA POLJSKEM

Kakor javlja poljski časopis »Lotski ekspres« je razen redkih izjem vsak poljski gradbeni delavec alkoholik. V istem časopisu je tudi objavljeno, da 25 odstotkov delavcev drugi dan po prejemu svojega zaslužka ne pride na delo.

S 129 METROV VISOKE STENE JE PADLA V MORJE

Francoski list »Figaro« je pred kratkim objavil, da je pri Salermu miada ženska padla s 129 metrov visoke stene v morje in pri tem dobila samo lažje poškodbe in si nekaj kosti samo nalomila.

Asunita Gidi, stara šele 23 let, se je povzpela na zaščiten obmorski zid, steno, da bi z nje imela lepši razgled. Med tem pa se je naenkrat vzboklina na steni, za katero se je držala, odlomila in dekletu je izgubilo ravnovesje. Imela je še toliko prisebnosti, da je izvedla skok, tako da je s 129 metrske višine padla v vodo na noge in ostala pri življenju.

HELIKOPTER ZA ENO OSEBO

S helikopterjem za eno osebo so naredili že več uspešnih poletov. Zanimivo je to, da je helikopter težak le 200 kilogramov in doseže lahko hitrost 122 kilometrov na uro.

PRIBLIŽNO 1200 KILOMETROV NA URO JE HITROST KAŠLJA

Doktor Benjamin Bos iz ZDA je izjavil pred svojimi kolegi na kongresu ameriških eksperimentalnih biologov, da ima človeški kašelj približno 1200 kilometrov hitrosti na uro. Ko mora človek zakašljati, ima zračni tok takoj hitrost 1200 kilometrov na uro, ko se približa jabolku se hitrost zračnega toka zmanjša na 200 kilometrov, v trenutku, ko pa gre zračni tok iz ust ima kašelj hitrost le še 25 kilometrov na uro. To je dr. Bos izračunal s pomočjo rentgenskih žarkov, s pomočjo neke tekočine za radioaktivno snemanje in s posebnim števcem, ki ga je dal v grlo osebi, na kateri je delal ta eksperiment.

V AMSTERDAM SO PRIPELJALI NAJVEČJI KLOBUK

Največji kavbojski klobuk na svetu, ki ga cenijo na 1500 dolarjev in katerega je izdelovalo 43 delavcev, so pred nekaj dnevi pripeljali z letalom iz ZDA na amsterdamsko letališče. Največji klobuk na svetu bodo razstavljali v več mestih Holandije, kot reklamno ameriške industrije klobukov.

Za kratek čas

BREZ SPREMEMB

Oče: »Tale tvoj oboževalec pa kar malo preveč pozno v noč poseda pri tebi. Ali ti mati ni nič povedala o teh vprašanih?«

Hči: »Povedala, povedala. Rekla je, da se moški niso prav nič spremenili.«

PRI FRIZERJU

— Kako želite, da vas ostrizem?

— Molče.

Na Gorenjskem povzročajo vsako leto na njih veliko škodo divji prašiči, katerih je zadnjih nekaj let vedno več. Zato lovci z vse Gorenjske organizirajo vse več hajk na te »mrcine«, prav gotovo pa ni nobena skupina lovcev na Gorenjskem tako uspešna v borbi proti tem velikim sovražnikom — divjim prašičem, kot so lovci na Ljubnem. Precej so jih že položili »na ščetine«. Ni še dolgo tega, kar so enega petkrat zadeli, mu odbili tace, ga več ur preganjali po gozdu — končno pa jim je ušel čez mejo.

Danes pa vam bom povedal eno izmed številnih zgodb, kako so ljubniški lovci uničili »zalego«, tako jo sami imenujejo, divjih prašičev — tri mladiče in njihovo matič.

NAMESTO SRNE STA ZA POJEDINO USTRELILA DVA DIVJA PRAŠIČKA

To je bilo že lansko leto, meseca avgusta, ko so imeli lovci svojo »Veliko lovsko prireditve«. Za take zabave je pri lovcih običaj, da lovec prinese s seboj kar je ustrelil na svojem sprehodu po polju in skozi gozd.

Tudi Cvenkeljev Tone in Francelj sta šla na lov. Za lovsko pojedino bi rada ustrelila kakšno srno ali srnjaka. Tako sta menila. Toda, kot nalašč, sta imela nesrečen dan. »Na muho« ni prišel ne srnjak, ne srna.

Ze precej časa sta hodila po gozdu, ko je Tone opazil, kako se je nekaj premikalo. Oba

sta postala pozorna. Menila sta, da je zajec. Ta se je naenkrat pognal v dir, za njim pa še eden. Oba sta pomerila in sprožila petelina. »Zajec« je na mestu obležal. Zal jima je bilo, ker sta oba merila na enega.

Ko sta prišla blizu ubite živalice, sta šele videla, da je bil divji prašiček, mladiček. Ne podcenjujte zdaj lovcev, češ, kakšna lovca sta, če niti ne vesta kaj streljata. Videti bi morali, kakšen je mladiček divje svinje, pa bi tudi vi ne vedeli, kaj gledate.

Lovska strast ju je gonila po gozdu. Ne zaman! Približno čez uro se jima je nasmehnila sreča. Ustrelila sta še drugega mladiča.

Za lovsko zabavo je bilo dovolj in šla sta domov.

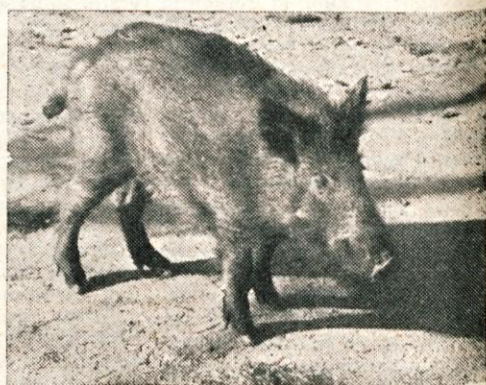
DRUGI DAN STA UJELA DIVJEGA PRAŠIČKA

Kot skoraj vsako noč med 11. in 3. uro zjutraj sta Tone in njegov prijatelj Joža šla na prežo za divjimi prašiči. Pri tem moram omeniti, da ljubniški lovci skoraj vsako noč obhodijo njihovo polje, da bi »mrcine« vsaj prestrašili, če jih že ne bi mogli uničiti. Vsak dan so jim naredili veliko škodo, vedeli pa niso, kje se skrivajo. Ze večkrat so lovci, ko so tako čakali, videli velikega merjasca. Tone ga je menda že večkrat zgrešil. Kot so ga na oko cenili, je bil težak najmanj 150 do 180 kg. Zgrešiti pa ga vseeno ni težko, ker divji prašiči pridejo samo ponoči (in to najraje v zelo temnih nočeh) na njive ob robovih gozda.

Tone in Jože sta že nekaj časa čakala. Naenkrat sta zaslišala hlastno cmokanje. Prašiči so se že gostili. »Le kako bi jih?« sta se spraševala. Če se približata, bodo slišali in zbežali.

Tone je šel domov po pse, majhnega Runota in večjega belega, katerega ime za našo zgodbo ni pomembno. Ta dva sta takoj začela goniti divje prašiče. Večji je kmalu zacvilil. Verjetno ga je sunila kakšna divja svinja. Ni se upal več za njimi in je hodil le še za Tonetom. Runota pa ni bilo ne slišati ne videti. Opazoval je mladiča, brata tistih dveh prašičkov, ki sta prejšnji dan padla »na ščetine«. Ni ga pustil ne naprej ne nazaj. Tone in Joža sta zaslišala močno rohnenje svinje, njihove matere. Jože je šel na eno stran njive, Tone pa se je

približeval cviljenju mladega prašička, ki ga je stražil naš junak Runo. Hitro je mladiča prijel za zadnji nogi in ga z veselim obrazom odnesel domov. Mlad merjašček je bil star približno šele mesec in pol. Njegovo mater sta videla le toliko, da sta si jo lahko zapomnila.

Okoli tretje ure zjutraj ga je Tone prinesel domov. Vsa njegova družina je morala pokonci, da bo videla, kaj je prinesel njihov gospodar. Škoda le, da nismo vsi videli, kako je mladič divje tekal po kuhinji, neusmiljeno suval z rilcem, kar se je premaknilo pred njim in kako je cela družina držala noge kvišku.

Tako so ubili že dva mladička, tretjega pa so ujeli živega.

Upamo, da je to pot naš junak Runo za svoj uspeh dobil mastnejšo porcijo.

TUDI MATERI NISO PRIZANESLI

Čez teden dni sta šla Tone in Lojze spet na lov. Spremljal ju je zvesti in hrabri Runo. Komaj sta v temni noči prišla 200 korakov iz vasi, sta že slišala renčanje divjih prašičev. Šla sta na jaso med gozdom in njivo. Tam sta zagledala dva velika prašiča. Oba sta streljala na enega. Na mestu sta ga padla. Na drugi strani njive sta še videla, kako je pet, šest »mrcin« zbežalo. Runo je šel nekaj časa za njimi, potem pa se je premislil.

Približala sta se mrtvemu prašiču. Bila je svinja — mati mladiča. Tako so uničili vso »zalego«.

Te zgodbe ne bi pisal, ker je že stara. Zanimiva pa je zato, ker je ujeti mladič postal danes že velik merjasec. Na slikah ga vidite enkrat samega, drugič pa z našim junakom Runotom. Oba sta vas Ljubno napravila še bolj znano kot je že bila. Vsakdo, ki pride v vas ali njeno okolico, hoče videti divjega prašiča. Tone je zanj naredil doma velik hlev, kroti pa ga njegov sin, ki se bo kmalu pri dresiranju tako izuril, da bo nevarno, če pride v vas potujoči cirkus.

Zanima nas tudi še to, kako se bo ta zgodba pravzaprav končala. Tone se namreč že dalj časa pripravlja, da bo križal tega merjasca z domačimi prašiči. O tem pa takrat, kadar kaj bo. FaBo

ČLOVEK - PTICA

Poleti nad vodo kot na smučarski skakalnici

Smučanje na vodi se v zadnjih letih že uspešno uveljavlja, kot zelo priljubljena športna disciplina. Na velikih morskih obalah so že od 1951. leta velike prireditve in celo svetovna prvenstva v smučanju na vodi in prav tako tudi v skokih.

Pred kratkim je Amerikanec Bern Crery napravil poseben poskus. Razen smuč, ki jih je imel pripete na nogi, si je naredil še posebno raketno platno, podobno zmaju, kakršnega si naredijo otroci. To platno si je pritrdil s posebnimi pripravami na svoje telo in začel z novo vrsto športa, ki ga lahko imenujemo tudi akrobacija: skoki in poletji nad vodo.

Prve nastope, v katerih je prikazal svoj novi šport »človek-ptica«, je izvajal na reki Sacramento. Privezal se je za motorni čoln, ki je imel moč 250 konjskih sil. Ta ga je vleklo po vodni gladini s hitrostjo 70 kilometrov na uro. S pomočjo zmaya se je v trenutku, ko je čoln presegel hitrost 70 kilometrov na uro, lahko odlepil od vodne gladine in odletel v zrak. Kot ptica je najprej letel po zraku 5, potem 10 in končno kar 20 metrov nad vodo. Največja višina, ki jo je dosegel, je znašala 30 metrov nad

vodno površino. Takrat pa se mu je pripetilo tole: motorni čoln je zavil, in on je obdržal še prejšnjo smer in naenkrat se je znašel nad gozdom, ki je bil 15 metrov oddaljen od obale reke.

Podobne podvige je večkrat ponovil pred več tisoč gledalci, ki so občudovali njegovo, štiri metre dolgo in tri metre široko platno. Ta »zmaj« omogoča Creryju, da se lahko v zraku obdrži tudi več minut, seveda pa je za to potrebna tudi velika fizična moč in kondicija. Med poletom mora zelo dobro obvladati ravnovesje. Najnevarnejši del poleta pa je ponovno spuščanje na vodno površino. Če bi pri hitrosti 70 kilometrov na uro in z 10 metrov višine priletel na vodno gladino, bi bilo to, zelo verjetno, življenjsko nevarno. Manj nevarnosti pa je, če bi se pokvaril med poletom njegov »zmaj«, ker je Crery tako spreten in vedno prisoten, da si pravočasno odpne smuč in skoči v vodo tako, da je za življenje čim manj nevarnosti. Med poletom imajo najtežje delo telesa roke in vsaka večja utrujenost lahko povzroči izgubo ravnovesja ter tako seveda tudi smrtonosen padeč.

Sledil sem mu; ko sva stopala skozi slabo osvetljene sobe sem opazil, da sedijo v njih samo moški, v drugih pa samo žene... Dospela sva do vrtninastega klopčiča moških in ženskih teles; plesali so v velikem krogu, bos, s podrsujočimi korasi, ob peklenskem trušču bobnov, po katerih je tolko nekaj mož, ki so stali ob zidu. Tla so bila še vlažna od dežja in bose noge so se vdirale v zemljo.

»Zakaj plešejo?« sem povprašal mladega spremljevalca.

»Pravkar je umrlo neka deklica,« je odvrnil.

Na njihovih obrazih je bila žalost in hkrati veselje; izgledali so kot ljudje, ki morajo nekaj storiti in popolnoma avtomatično opravljajo to svoje delo. Večina obrazov je bilo brez vsakega izraza. Tu pa tam se je izdvojil iz kroga kak moški ali ženska in sta sama zaplesala v krogu.

Niso plesali samo z nogami in rokami, marveč z vsem telesom — s počasnimi premiki kolkov in z v daljavo uprtimi pogledi.

»Zakaj plešejo?« sem povprašal. Spomnil sem se, da sem to že prej vprašal, toda imel sem občutek, da na to vprašanje nisem dobil odgovora.

»Pravkar je umrlo neka deklica,« mi je spet odgovoril moj spremljevalec.

Se vedno nisem vedel, zakaj plešejo in hotel sem ga vprašati še v tretje. Medtem se mi je približal starejši možak, mi je podal roko in ponudil stol. Vsedel sem se in buljil predse. Svetilke so metale po zemlji temne sence mož in žena, ki se počasi po taktu bobnov premikajo z »zaprostrtimi rokami in razkrcenimi prsti. Zakaj plešejo...? Bilo je kot v sanjah. Priključil se nam je še tretji človek. Nekaj je mrmral z mojima spremljevalcema, ki sta stala na obeh straneh stola, potem pa se je tisti, ki me je privedel semkaj sklonil k meni in mi zašepetal na uho:

»Bolje bi bilo, če bi sedaj odšli, sar.«

Vstal sem, jim podal roko in s počasnimi koraki stopal po razmočeni zemlji, izogibajoč se mlakuž. Zakaj plešejo...?

Ob izhodu sem ustavil in se še enkrat ozrl. Bil sem presenečen, da mi je mladenič diskretno sledil.

»Da je umrlo mlado deklica, pravite?«

»Da, sar.«

»In zato plešejo?«

»Da, sar.«

Dal sem mu roko in odšel po mokri ulici. Na obeh straneh so utripajoče sveče razsvetljevale pot. Bog v nebesih, sem mrmral. Obrnil sem se in se napotil nazaj. Znova sem se postavil ob izhodu in gledal. Sedaj so si podali možje in žene pri plesu roke. Mladenič je stal nedaleč stran in me opazoval...

»Lahko noč!« sem mu zaklical.

»Lahko noč, sar!« mi je odvrnil.

Oddaljil sem se hitro, odločen, da se ne vrnem več in opazujoč čez ramo vrteče se može in žene.

Zene so si podale nad glavami mož roke in možje so z zadržanim dostojanstvom korakali pod tem obokom napravljenim iz ženskih rok. Noge so komaj dvigali od tal. Na moje veliko presenečenje sem opazil, da se premikajo hitreje kot sem si mislil. Zdelo se mi je namreč, da plešejo počasi, težko, toda ko sem jih gledal od daleč, se mi je zdelo, da je v njihovih gibih in v njihovem vrtenju, kljub robotosti, vendarle nekaj napetega, nekaj dinamičnega. Potem je mladi mož zaprl lesena vrata — in bilo je za vedno mimo...

Nič nisem razumel, prav čisto nič. Črn sem in tudi oni so bili črni, vendar mi črna barva tokrat ni nič pomagala.

KONEC

Richard Wright:

AFRIKA in jaz

Prišlo je neko deklet; s prodajalko sta se potem nekaj pomenovali.

»Ne. Ona vam prodati eno,« je dejala deklet s poudarkom.

»Zakaj pa mi noče prodati vsega zavitka?«

»Ne more.« Znova je govorila s prodajalko; govorili sta v domačem jeziku. Potem se je spet obrnila k meni. »Ona prodati zavitek za en funt.«

Uradna cena za zavitek je bila le sedem šilingov (angleški funt ima 12 šilingov — op. prev.). Me je hotela potegniti?

»To je predrago,« sem protestiral.

»Vi lahko kupite tri, to je vse,« je odvrnilo deklet.

Šele sedaj sem dojel, kakšno zmedo sem vnesel v trgovsko posle te žene. Domačini so redko kupovali več kot samo po eno cigareto na enkrat, jaz pa sem jih zahteval kar petdeset, to že ni bila več zanjo normalna kupčija.

Prerival sem se vedno globlje med množico čepečih žena. Njihovi obrazi so bili osvetljeni s sijem plapolajočih sveč. Zaslišal sem udarce bobnov. Da, tja moram... Sledil sem z molklim udarcem tolkal, vedno dlje, dokler nisem prišel do visokega dolgega zidu. Za njim so udarjali bobni. Šel sem ob zidu in našel ozek prehod. Oprezno sem pogledal skozi odprtino in opazil daleč zadaj na dvorišču gručo ljudi, ki so plesali po taktu bobnov. Petrolejke so osvetljevale prostor. Naj tvegam? Črni so bili prav tako kot jaz. Toda nosim drugačno obleko kot oni. Spoznali bi me, da sem tujec.

Približal se mi je mladenič. Tudi on je hotel na dvorišče. Ustavil se je in povprašal:

»Kaj bi radi?«

»Nič,« sem mu smeje dejal. »Kaj se dogaja tu?«

»Vi ste gotovo tujec?«

»Da.«

»Pojdite z menoj,« mi je dejal.

S P O M I N

VEČER PRED 1. MAJEM v osmem letu svobode.

Godba je zaigrala razposajen ples. Zvočki so divje poplesavali po prostoru in se cefraji ob rezkem ritmu, ki je kot demon objemal razvmeta telesa plesalcev. Nad glavami gostov se je pretakala gosta zadržljiva megla cigaretnega dima.

Bučče veselje je kot val preplavilo množico. Povsod nasmejani, brezskrbni in sproščeni obrazi. Povsod veselje...

LE V KOTU je sedel nekdo, ki so mu lica otrdela v trpkem nasmehu.

„Norost“, je ironično sikal.

Segal je po kozarcu in videti je bilo, kot da mu je težko istrsko vino že močno seglo v glavo. Njegove vlažne oči so skozi koprenasto meglo neprizadeto tipale po kipečih, sproščeni telesih žensk; po moških z metuljčki in poželjivimi, pijanimi pogledi; po urnih natakarijih; po prodajalcih srečk in časopisov, ki so kot nadležne večše obletavali omizja...

„Norost“, je zopet zamomljal sam predse. Pa ni bil pijan.

Bil je razdražen in nekam utrujen. Vse skupaj se mu je zagabilo — toda sam ni vedel čemu.

Veselje, ki ga je doslej spremljalo na vseh podobnih večerih, se je tokrat izgubilo — izginilo. Oblila ga je čudna otožnost.

Zakaj?

Slutil je. In te slutnje so bile moreče. Bile so slutnje, ki so vzbujale grozo in žalost. Odganjal jih je in mrtvičil svoje misli, mrtvičil svojo zavest in zaklepal dveri pred spomini, ki so kot težke, pozabljene sanje resničnosti prihajale predenj.

Silil se je in si dopovedoval, naj bo vendar razigran, breskrben in vesel, kot so drugi, ki jih ne more težki spomini minulosti.

Zaman!

Vedno bolj se je odtuževal od teh ljudi, ki so tu pred njim plesali, peli in pili. Vedno bolj se je počutil osamljenega. Vse okoli njega se je razblinilo v praznino, v golo, brezčutno praznino. Čutil je le utrip lastnega srca in utripe časa, ki je v trenutkih — težkih kapljah — padel mimo njega v preteklost.

Pil je, se upiral in trudil, da bi zatrl moro in težke, boleče sanje preteklosti. A zaman!

V njem so se počasi — toda vztrajno — nabirale pozabljene podobe doživljanja, nabirale so se, čistile, in vedno bolj lezle v njegovo zavest.

Spomini, dolgo zatrti v pozabo, so vstajali sveži in jasni.

ODŠEL JE. Ne: bežal je...

Toda trdovratne okrvavljene sence spomina, so bežale za njim.

V parku ob reki se je ustavlil. Vsedel se je na trhlo klop. Mislil je, da bo bučanje reke pred njim in šumenje stoletnega drevja preglasilo tuje, skrivnostne glasove, ki so prihajali iz pozabljenih globlin njegovega spomina.

„Dore-e-e, Dore-e-e, Dore-e-e!“ je venomer odmeval presunljiv krik od sten njegove zavesti.

Ta krik je bil njeno slovo. — Zadnji krik groze in ljubezni.

LETO 1943. Večer pred 1. majem.

Pet postav so druga za drugo prečile strmo pobočje Velikega vrha. Počasi in molče so rinili proti osamljeni Lesnikovi kmetiji, ki je ležala daleč nad mestom in kjer jih je čakala velika zastava s peterokrako zvezdo. Jutri — za 1. maj — bo vihrala na Ostrivcu, tik nad mestom.

Večerni hlad je prijetno oblival razgreta lica.

Dolina pod njimi je bila mrtva in mračna. Nikjer ni bilo svetilke in od nikoder glasu. Gostega molka ni presekali niti pasji laježi niti strel.

HODIL JE ZADNJI v vrsti. Gledal je Olgino gibko postavo pred seboj in razmišljal...

„... Saj nisem več otrok. Toliko žensk sem že imel, spal z njimi, in se vdajal strastem. Toda vse skupaj je bila le zabava, igra. Razšli smo se in pozabili drug drugega — še srečanje nam je bilo zoprno. Sedaj pa naj se zaljubim v to deklino (hm, še napol otroka), zatrapam se naj vanjo? Sedaj, ko je vojna? Otročerija!

Ne, sedaj ni časa ne prostora za ljubezen, sedaj moramo ubijati!“

In vendar. Stopil bi najraje naprej in

objel mehko, prožno tečo pred seboj — objel in poljubljal, poljubljal, poljubljal...

REZEK RAFAL je razparal tišino Zaseda. Izdani!

Od vsepovsod so odjeknili streli.

Drobec sekunde — in postave pred njim so se zamajale.

„Dore-e-e!“ je kriknila Olga in omahnila. Zgrabil jo je, prestregel padec in jo vlekel nazaj.

„Pusti me, Dore, kar pusti!“ je šepetala s poslednjimi močmi.

Besnenje okoli njiju je vedno bolj narasčalo.

V rami je začutil rezko bolečino.

V hipu ga je zapustila razsodnost, vanj je butnil val blaznosti, strahu in groze.

Spustil je mlahavo, trepetajoče telo, planil naprej. Bežal je, butal ob debla, padal, ril po grmičevju — in bežal.

Šele daleč pod obronki Rebra se je ustavlil.

Pritisk blaznosti je popustil. V možganih so se mu počasi združevali razsekani trenutki pravkar minulega v grde podobe.

„Pustil sem jo, pustil!“

In morda še ni bila mrtva.

Pustil sem jo z verem, volkovom.

Pustil sem jo — in z mojim imenom na ustnih je umirala!“

RANA MU NI več krvavela.

Pozno popoldne se je privlekel v taborišče — sam.

Trupla ostalih štirih so Nemci naslednji dan vlačili po mestu in jih razstavili na pokopališču.

Bil je lep sončen dan. Prvi maj 1943.

SLONEL JE NA klopi in odsotno buljil v mrzlo, molčečo nebo nad seboj.

Danes, nočjo je natanko 10 let od tega. Grenki spomini so še huje glodali njegovo zavest.

„Ni bila mrtva... pustil si jo...“ mu je bobneče šepetala reka.

„Bežal si,“ je vršalo v vrhovih smrek. „In ljubila te je, ljubila — in ti si jo ljubil, njo, edino.“

DVOJE DROBNIH solza se mu je utrnilo po licih — drobnih tankih solza.

Toda grenkoba je bila presilna, da bi mogel ihteti, ihteti in pozabiti.

A. Čebulj

DRUŽINSKI POMENKI

Naše sobne rastline v maju

Pomladno sonce se smeje skozi okna in obuja naše sobne cvetlice iz zimskega sna. Zdaj je čas, da se tudi mi spomnimo nanje in jim posvetimo nekoliko nege.

Najprej jih temeljito pregledamo. Če so gornji deli podlegli mrazu, potem stebela porožemo, korenine pa po malem zalivamo, da zopet poženejo. Rastline prenesemo na balkone in okna ter izperemo z njih ves prah, ki zapira pore, s katerimi dihalo. To napravimo z mehko gobo ali krpo. Umivanje pometi večkrat ponovimo, da nam rastline zaradi škodljivega delovanja prahu prekmalu ne usahnejo. Najbolje je, če jih od časa do časa postavimo na dež, ker se ob enem tudi odlično osvežijo.

Razen tega moramo ob pregledu preveriti, če ni morda na rastlini listnih uši. V tem primeru jih skušamo takoj uničiti. Zelo učinkovito sredstvo proti tem zajedalcem je mešanica tobakovega ekstrakta (1.5%), tekočega mila (Schmierseife, tudi 1.5%) in vode (97%), s katero rastline poškrpimo.

Večkrat se na lončnicah pojavijo tudi rja. To je bolezen, ki jo ugotovimo po rdeč-rjavih madežih na listih in mladikah. Uničimo jo, če rastlino poškrpimo

mo z desetodstotno raztopino bakrenega apna.

Rastline, ki so prerastle svoj lonček, presadimo v večjo, a ne preveliko posodo, sicer se širijo korenine na škodo listov in stebela. Presaditev je potrebna tudi zaradi tega, da že izčrpano zemljo nadomestimo z novo. Zato sobne rastline presajamo vsako leto. Izjema so seveda tiste, ki zahtevajo za to daljše časovno razdobje. To delo opravljamo navadno pomladi, ciklame in nekatere druge lončnice pa presajamo v jeseni.

Pri presajanju moramo upoštevati, da različne rastline potrebujejo različno zemljo, zato je najbolj priporočljivo, da vprašamo za svet vrtnarja, ki nam bo morda tudi sam pripravil odstopti zaželeno mešanico prsti.

Kadar presajamo rastline v nov glinast lonček, ga poprej 3 do 4 ure namakamo v vodi. Na dno, kjer je odprtina za vodo, pa denemo košček krep papirja, s katerim preprečimo prehitro otekanje vode pri zalivanju.

Malice so potrebne

Uspeh vsakega duševnega in fizičnega dela zavisi od našega počutja. Iz lastne izkušnje lahko vemo, da kadar smo utrujeni, napravimo dosti manj, kot bi v istem času naredili spočiti in sveži. Dokazano je, da je storilnost ljudi najvišja tedaj, če zaužijejo na dan 5 do 6 obrokov hrane. Malice so torej pri delu zelo priporočljive. Pogosti obroki namreč zmanjšujejo utrujenost in večajo delovni učinek.

Včasih pa nas čas in razmere prisilijo, da neko delo kljub utrujenosti nadaljujemo, oz. dokončno opravimo. Pri tem si

ljudje večkrat pomagajo z različnimi poživiljajočimi sredstvi kot so n. pr. kava, čaj in druge pijače. Tudi alkohol začasno prežene utrujenost, a samo v majhnih količinah. Ljudje, ki mnogo pijejo, so pri delu zelo hitro trudni. Velik del svojih kalorij dobijo prav od alkohola in ker jim primanjkuje drugih sestavin, se mnogo prej izmučijo. Ob kavi,čaju itd. pri delu res lahko dalj vzdržimo, vendar s tem utrujenost ne preprečimo, ampak samo odgodimo na poznejši čas. Ko pa tudi ti pripomočki ne delujejo več in se utrujenost ponovno pojavi, tedaj zahteva organizem za počitek več časa kot v normalnih pogojih.

Nekateri skušajo premagati utrujenost s kajenjem, toda to sredstvo ni preveč uspešno. Nikoli sam res pospešuje delo srčne mišice in jača krvni obtok, zaradi česa dobijo možgani več kisika in sladkorja. Tako tudi preneha občutek utrujenosti. Žal pa vsebuje cigaretni dim tudi ogljikov monoksid, ki veže nase kisik iz krvnih celic. Tako e poživiljajoč učinek nikotina skoraj izenači z utrujajočim delovanjem monoksida in posledica tega je, da smo kljub vsemu trudni.

Prirodno zdravilo proti utrujenosti je spanje. Razni umetni pripomočki nam sicer večkrat pomagajo premagati kratkotrajne napore, nikdar pa nam ne morejo nadomestiti spanja, ki nam iz dneva v dan obnavlja izgubljeno energijo.

Dopisujte v

„Glas Gorenjske“

Vzgojni pomenki

Kako obravnavamo trinajstletnika?

Starši, ki svojega otroka »držijo« preveč strogo, lahko v tem obdobju zelo motijo njegov pravilni razvoj. Saj imajo še vedno moč, da jim zapovedujejo.

Telesno, gospodarsko in moralno so močnejši od njih. Se vedno mora njim »dajati odgovor o tem, kako je prebil svoj prosti čas, s kom se družijo in kaj naj obleče. In mladostniku je navadno v neko napačno zadovoljstvo, če jim pri tem popusti. S takim popuščanjem se počutijo zopet kot otrok in uživa vse tiste otroške prijetnosti, kakor so ga starši že razvabili, da se brigajo za vse oni in so vse odločitve vedno le na njihovih ramah. Na ta način seveda iz mladostnika nikdar ne bo odrasel človek. Zato je seveda napak zanj in za starše, če ga

obravnavajo prestrogo in nepopustljivo.

Nasprotno, preveč popustljivi starši kar enostavno pustijo mladega človeka kratkoma na cedilu. Ta dela vse kar po svoji volji, kar pa je zopet škodljivo v dveh ozirih. Na ta način bo morda prišel v resne težave in dobil vtis, da ni staršem prav nič zanj. Kljub vsemu je namreč še vedno otrok in na dnu svojega srca to tudi dobro ve, čeprav tega dejstva samemu sebi in odraslim mnogokrat noče priznati. Na drugi strani se lahko zgodi, da izgubi komaj porajajoči se in še ne čisto določeni občutek gotovosti in samozavesti, če začuti, da odraslim, ki igrajo v njegovem življenju posebno vlogo, ni dosti mar, ali dela napake ali ne.

P R I S L A M N I K A R J I H

Slamninarstvo — t. j. pletenje slamninarskih kit in izdelovanje slamninkov — je za Mengeš (vsaj za njegovo preteklost) najznačilnejša obrt. Po prvi svetovni vojni je sicer precej opad-

V skladišču je naloženih polno najraznovrstnejših in najmodernejših slamninkov

la, a se zadnja leta zopet razvija.

Slamninarstvo je v naše kraje zanesel neznan Ihanec, ki je kot avstrijski vojak služil v Florenci (Italija), kjer je bila v tistih časih ta obrt že močno razvita. Ko je prišel v rojstni kraj, je takoj pričel s pletenjem kit in izdelovanjem slamninkov, svoje znanje pa je ljubosumno skrival pred sovaščani. Toda končno je le njegovo znanje prodrlo tudi med sosede in se kmalu razširilo še v Domžale in v Mengeš.

Največji razvoj slamninarstva se začne v prvi polovici 19. stoletja.

Za surovino so uporabljali domačo pšenično slamo, ki jo je treba pred uporabo dobro okošati, izbrati in okolenčati (odločiti od stebelnih kolenc). Pletli so predvsem v dolgih zimskih

večerih in to vsa družina: možje, žene in otroci.

Tri bilke vprek položene, ločene v sredi s četrto, je bilo treba neprestano prelagati in kolebati, da se je moral človek res pošteno utruditi, predno je napoltel srednje dolgo kito (20 metrov).

Slamo so belili na kaj preprost način. Naložili so jo v velik zaboj, vložili nanjo lonec z žerjavico, na katero so nasuli žveplo in potem zaboj pokrili.

Pletenje kit je zelo utrudljivo in zamudno, toda kljub temu e bilo zelo slabo plačano. Kdor e bil izredno marljiv, si je v enem dnevu zaslužil za kilogram nesa.

Danes se s pletenjem kit barvijo največ kmetje iz okolice Lukovice in Moravč (seveda pa tudi iz okolice Mengeša).

Iz pletenih se potem šivajo slamniki, ki so jih v preteklem stoletju in prvih začetkih tega stoletja prodajali največ na Koroško in Stajersko — v preprosti cizah so jih vozili čez strmi Ljubelj in Kozjak — danes pa jih ostaja večina doma.

Največji procvit slamninarstva beleži Mengeš v drugi polovici 19. stoletja.

Na splošno so tedaj ročno delo v obrti močno izpodrivali stroji. Naši obrtniki so se sicer seznanili z razvojem in napredkom tehnične, vendar niso imeli finančnih sredstev, da bi sledili temu razvoju. Sredstva so imeli le tujci, ki jih je podpirala oblast in tuje denarne družbe.

V Mengešu je industrializiral to obrt Tirolec Mellitzer, ki je v letih 1870—1875 zgradil tovarno slamninkov. Poslopje stoji še danes in sicer na mestu, kjer je stala Trdinova rojstna hiša, v njej pa je sedaj Tovarna glasbil.

V sezoni je tovarna slamninkov zaposlovala okoli 160 ljudi.

Razen v tovarni, se je obrt širil tudi med zasebniki, ki so leta 1907 ustanovili Slamninarsko zadrugo — eno najstarejših naših obrtnih zadrug. Edino ta

zadruga izdeluje slamnike še danes.

Ker so bile mengeške delavke — šivalke slamninkov — zelo znane po svoji marljivosti, je je njihov sloves razširil tudi po svetu in zanje so se zanimale tudi tovarne slamninkov v zamjestvu. Ponudile so jim mnogo večji zaslužek, kot ga jim je dajala domača tovarna, in tako se je zgodilo, da so mengeške šivalke odhajale vsako jesen v »fremde« (kot so dejali takrat). Delale so po tovarnah na Češkem, Madžarskem, Nizozemskem, v Nemčiji, Švici itd. Mnoge od teh žensk delajo še danes v zadrugi in marsikaj vedo povedati o svojih potovanjih in o svojem nelahkem delu v tujini.

Prva svetovna vojna je prekinila razvoj slamninarstva. No-

dovolj in produkcija kar lepo napreduje. Značilno pa je, da so tu zaposleni samo starejši ljudje, ki so se s to obrtjo pečali že davno pred vojno.

Kako nastane slamnink?

Spleteno kito je treba najprej obarvati (rdeče, modro, črno — kakršen pač naj slamnink bo), potem pa na posebnem strojkcu zlikati. Ko je zlikana, jo prevzamejo šivalke in na nalašč za to napravljenem šivalnem strojkcu nastajajo prve oblike slamninka. Sehit slamnink gre potem na kovinski model (na »šprajcanje« — pod posebno temperaturo), v hidravlični stikalnici pa dobi še dokončno obliko.

Prav bi bilo, da bi mengeški slamninkarji poskrbeli za mlad kader, kajti škoda bi bilo, da

Izkušeni slamninkarici zaključujejo zadnjo fazo dela na slamninkih - čepican.

ve meje in carinske omejitve so vplivale tako slabo, da je leta 1928 tovarna slamninkov prenehala z delom.

Danes je proizvodnja slamninkov omejena zgolj na Slamninarsko zadrugo. Surovin imajo

bi ta obrt v Mengešu zamrla, saj vendar predstavlja del narodnega dohodka tega kraja, ki je itak, predvsem, osnoven na dohodkih obrti. Morda bi se zopet našla tržišča za mengeške slamnike tudi v inozemstvu?

A. C.

Med najboljšimi plavalci v Sloveniji so tudi Kranjčani

Šport * Šport * Šport Kratke novice

SKORAJ NISEM MOGEL verjeti! Bilo je že v začetku meseca marca, ko sem slišal dva kranjska študenta, ki sta se na železniški postaji v Kranju glasno razgovarjala. »E, kam pa greš!« je vprašal prvi, pa je dobil odgovor: »Na trening v Ljubljano.«

Kaj menite na kakšen tre-

pa je olajšal njihovo delo tudi 50-metrski bazen, kakršnih je malo v Sloveniji. Torej, imeli so možnost, katere so izkoristili kolikor se jih je dalo, razen tega pa so tudi sami mnogo žrtvovati, da je njihovo delo postalo tako uspešno in plodno. S skromnimi začetki so se po 10 letih obstoja uvrstili med najmočnejše plavalne ekipe v Sloveniji.

Kot prvaki III. slovenske lige so leta 1951 tekmovali v drugi ligi in si tudi priborili naslov najboljšega. Naslednje leto so že štartali v I. ligi (B skupina) in bili drugi. Leta 1953 so tekmovali v isti ligi in si priborili tudi isto mesto. Ti uspehi in rezultati so zadostovali, da so se plavalci »Triglava« uvrstili med najboljše plavalne ekipe v Sloveniji in Hrvaški. Že lani so tekmovali v slovensko-hrvaški ligi, kjer so v svoji skupini zasedli II. mesto za Ljubljančani in pred »Naprijedom« iz Zagreba! To je največji uspeh, kakršnemu se naši plavalci iz Kranja še nikdar prej niso približali. Upamo, da bodo tudi letos ponovili ta uspeh, na tihem pa si želimo, moramo priznati, še večje uspehe. Verjetno imajo tudi plavalci sami isto željo.

Iz leta v leto so napredovali tudi »nogometiški« v vodi — waterpolisti. Danes so se tudi oni že uvrstili med prva štiri moštva Slovenije, vendar o večjih njihovih uspehih ne moremo govoriti, saj teh na žalost Slovenci sploh nimamo. Toda očja in veselje, kakršno imajo Kranjčani, nam daje upati, da bo v prihodnosti boljše.

je bila že večkrat med najboljšimi v Sloveniji, lansko leto pa si je kar v šestih disciplinah osvojila naslov republiške prvakinje. Velik uspeh je lansko leto na državnem prvenstvu dosegel Janez Tratnik, ki je na 200 m v metuljčku zasedel častno peto mesto z zelo dobrim rezultatom!

Waterpolisti vsako leto bolj navdušujejo kranjske športnike

Preveč je dobrih posameznikov — plavalcev, da vam bi jih lahko vse predstavil! Za vse pa lahko rečem, da ima vsak velik delež pri uspehih, ki jih doseže njihovo moštvo na raznih tekmovanjih. Mi, kar nas je gledalcev, pa si prav gotovo vsi želimo, da bi jih spet kmalu gledali v plemeniti borbi za čim častnejši rezultat.

Loški košarkarji so v prvem srečanju za točke v novoosnovani »gorenjski« ligi pobrali ves izkupiček. Premagali so TVD Partizan iz Vrhnike z rezultatom 61:31. Ta razlika točk povsem ustreza poteku igre, saj so bili Ločani precej boljše moštvo. To srečanje je bilo na Vrhniki. Najuspešnejša za Ločane sta bila Homan (18 košev) in Rihtaršič (16 košev).

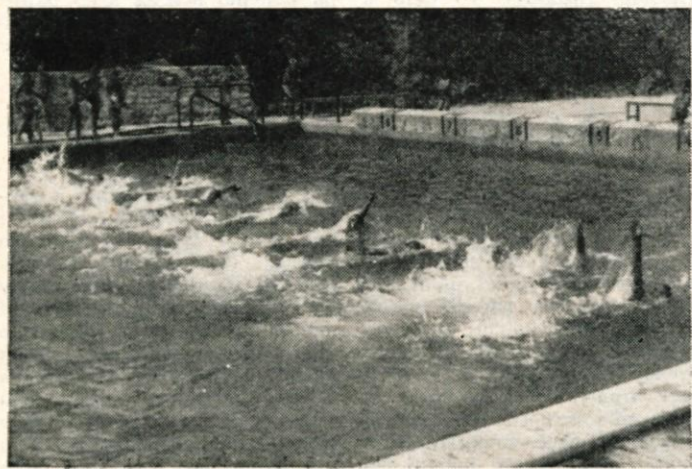
Sahisti jeseniške železarne bodo od 2. do 12. maja sodelovali na moštvenem metalurškem šahovskem turnirju v Zap. Nemčiji, ki bo v mestih Essenu, Kölnu in Rüsselsheimu. Šahovski ekipo jeseniških železarjev bodo sestavljali člani jeseniškega šahovskega kluba Z. Strumbel, L. Strumbel, inž. Sikošek, inž. Sešek, Korošec in Tušar. Pričakujemo, da bodo Jeseničani tudi to pot najboljše, kot so že bili na takem srečanju metalurških šahovskih klubov, ki je bilo leta 1953 na Bledu.

TVD Partizan in športno društvo iz Medvod sta priredila v počastitev 10-letnice osvoboditve spomladanski cross. Približno 120 tekmovalcev in dvesto gledalcev se je zbralo na športnem prostoru ob Sori. Tekmovalci so bili razdeljeni po starostnih skupinah, najboljši pa

so prejeli diplome in knjižne nagrade. Zmagovalci so bili: moška deca — Mišo Zupanek, mladinci — Andrej Knific, pionirji — Janez Skubic, člani — Silvo Čebulj, ženska deca — Tonka Premk, pionirke — Majda Triler in pri mladinkah Irena Jesih.

Košarkarji TVD Partizan iz Medvod so preteklo nedeljo gostovali v Ljubljani in premagali B moštvo »Ljubljane« z rezultatom 45:34 (21:13). Odlikovala sta se Dolinar s točnimi meti na koš in Arandjelović s požrtvovalno igro. To je bila zadnja preiskušnja Medvodčanov pred pričetkom I. slovenske lige, ko bodo že 8. maja nastopili v borbi za točke v Trbovljah.

Namiznoteniški klub »Triglava« je preteklo soboto in nedeljo priredil v Kranju turnir najboljših namiznoteniških igralcev Slovenije, katerega se je udeležilo 11 tekmovalcev. Prvo mesto je osvojila Bogatajeva (Triglav) z 10 zmagami brez izgubljenega niza. Druga pa je bila proti pričakovanju Rebevska (Celje), kar pomeni zanjo velik uspeh. Naslednja mesta so zasedle: Teran (Triglav) 7, Errath (Kočevo) 7, Trampuš (Lj.) 6, Plut (Triglav) 6, Meško (Celje) 4 itd.

Plavalci - hrbtšaši pred ciljem

KAJ PA POSAMEZNIKI?

BREZ RAZMISLJANJA moram začeti pri štirikratnem državnem reprezentantu in trikratnem državnem prvaku — skakalcu s stolpa — Sinkovemu Ivktovu. Kar je najbolj zanimivo pri tem je dejstvo, da je dosegel take uspehe v skokih, katerih v Kranju ne more vaditi, saj na kranjskem kopalnišču ni 10 m skakalnega stolpa. Prav zato so njegovi uspehi še pomembnejši. Ivko pa je kot tako dober skakalec prav gotovo veliko doprinesel, da je bilo kranjsko moštvo skakalcev leta 1950 drugo v državi.

V mladinskih meddržavnih dvobojih lansko leto z Avstrijo in Holandijo je naše barve zastopala tudi Kranjčanka Mirjana Vukič. To je uspeh, s kakršnim se lahko ponosa le še malokateri mladinec iz Kranja. Barbka Koncilja, lahko rečem, je najprihujnejša kranjska plavalka. Čeprav je še mlada

ning? Na plavalni! In to pozimi!

Pozneje sem zvedel, da vsi kranjski študentje, ki so tudi aktivni plavalci, lahko trenirajo v zimskem bazenu v Ljubljani, kadar je ta odprt. Mislim sem si: to bo veselje za kranjske plavalce takrat, ko bodo imeli tak bazen tudi v Kranju in ko bodo vsi lahko trenirali tudi v »mrtvi plavalni sezoni«.

KAKO JE ŠLA POT NAVZGOR

KRANJSKI PLAVALCI so prvič tekmovali leta 1946 na prvenstvu Gorenjske. Razumljivo, da takrat še niso dosegli kakšnih dobrih rezultatov. So pač šele začeli. Tako je bilo potem do leta 1950. Le skakalci v vodi so že pomenili razred za sebe, vendar so tudi plavalci že dosegli prvi skomnejši uspeh — postali so prvaki III. slovenske lige.

Leta 1951 je v plavalnem klubu nastal preobrat. Prvič v življenju so plavalci dobili poklicnega trenerja, v klubu je bilo že 80 aktivnih plavalcev, razen teh pa je bila odprta še plavalna šola za začetnike. Vsi so začeli s smotrnim in sistematičnim učenjem plavanja. Omeniti moramo, da je v klubu to število članstva ostalo iz leta v leto in je še danes. Lani pa je bila ustanovljena tudi še šola za skoke.

LETOS BODO OBHAJALI 10-LETNICO OBSTOJA

SE ISTO LETO, KO je bila naša domovina spet svobodna, je bil v Kranju ustanovljen plavalni klub. Približno 10 navdušenih plavalcev in plavalk je bilo, ki so uresničili željo vseh športnikov Kranja. Za njihovo delo — plavanje seveda, tudi niso imeli nobenih preprek. Vsi vemo kako je plavanje koristno šport za stare in mlade, veliko

Gorenjski pionir

Miška in kruhek

Bilo je okoli polnoči. V kuhinji je bilo vse temno in tiho. Zdaj pa zdaj se je skrčil les v podu ali v mizi in tedaj je bilo slišati, kakor da je nekaj počilo. Drugače je bilo vse mirno.

Mesec je nocoj prehodil že dolgo pot in posvetil v marsikatero okno. No, in zdaj je prišel do kuhinje, ki vam pripovedujem o njej ter posvetil vanjo. Na mizi je stala skleda, polna sladkega mleka. Kakor majceno jezerce s srebrnim bleskom, tako se je v mesečini svetila skleda z mlekom. Zraven skleda je ležal košček kruha in mesec je videl, kako je švignila drobna miška po mizi.

Pri skledi se je miška ustavila, sedla na zadnje nožice, dvignila nos in vzdihno vdihavala duh po sladkem mleku. Skušala je priti do mleka, vendar so bile stene skleda gladke, da je zmerom izpodrsnila. Najrajši bi se bila v skoku pogrnala na sreda skleda in se nalokala dobrega mleka — toda kako naj pridem potem iz skleda?

Spomnila se je, kako je nekoč, ko je bila še čisto majhna miška, skočila v tako skledo in kako ji je potem njena mati za uhelj potegnila iz mleka, ker bi sicer utonila.

Kruhek, ki je ležal poleg skleda, se je veselo namuznil: »Ej, mala požrešnica«, je zaklical s tenkim glasom, »pridi k meni! Svetoval ti bom, kako prideš do mleka. Jutri zjutraj me bo tako kak otrok pojedel in potem je že vseeno, kar zdaj narediš. Izdolbi si na mojem trebuščku ležišče in lezi vanj. Jaz pa skočim potem v skledo in bom plaval po mleku kakor kak otok. Tako se boš lahko po mili volji nalokala.«

Miška si tega ni dala dvakrat reči. Hitro se je spravila nad kruhkov trebušček in jedla in

jedla, dokler ni bila vdolbina tako velika, da je lahko legla vanjo.

Zdaj je kruhek poskočil — mleko je kriknilo »čef!« in v strahu zaškropilo na vse strani. Kruhek se je zibal po mleku kakor čolniček in miška je veselo lokalala kot še nikoli.

Zdaj je bila sita in se je zavalila s prenapoljenim trebuščkom v kruhovo vdolbino in zaspala. Kruhek je bil tudi žejen in je pil in pil, dokler se ni pogreznil na dno skleda. Miška je pa spala in vlekla dreto vse do tlej, da ji je mleko začelo siliti v nos in usta. Kmalu se je zadušila.

Mesec je še enkrat posvetil v kuhinjo — ne, tu se ni nič zganilo, vse je bilo tiho in mirno.

Nagradni kotichek

120. OBLETNICA SIMONA JENKA

Z največjim delavskim praznikom celega sveta, dragi pionirji, smo začeli spet z našim novim nagradnim tekmovanjem. V vsaki številki »Glasa Gorenjske« bom objavljala razne uganke, križanke, rebuse itd., v katerih bodo skriti razni podatki iz življenja in dela slovenskega pesnika Simona Jenka. To nagradno tekmovanje bo trajalo do 120. obletnice njegovega rojstva. Nagradjenih bo deset pionirjev, ki bodo za nagrado brezplačno obiskali proslavo 120. obletnice Simona Jenka, ki bo v Mavčičah, istočasno pa bodo deležni še manjšega izleta, ki ga bo plačalo uredništvo. Torej, moji prijatelji, pridno na delo. Rešite mi pošljite najkasneje v enem tednu na uredništvo, opozarjam pa vse, da boste priložili tudi izrezan kupon iz časopisa.

KUPON ST. 1

	3	4
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

Iz naslednjih zlogov: CA — DE — JAR — GA — IZ — KA — LA — LI — LO — ME — NA — O — SAD — SNI — TI, sestavite besede, ki pomenijo: 1. je tisti, ki ima sadovnjak in ki goji sadno drevje, 2. izgotoviti, narediti, 3. trgovina z mesom, 4. lepo vedenje, 5. je tisto, kar vsak pionir naredi za šolo. Če boste vpisali pravilne besede, vam bodo prve in četrte črke brane od zgoraj navzdol povedale ime slovenskega pesnika. Vas vse najpriskrnejše pozdravljam in želi ob 1. maju — prazniku dela — mnogo veselja in zabave

Vaš Kosobrin

Prvomajska nagradna križanka

Vodoravno: 1., 34., 98. in 121. nagrade, darila, 18. z vedrom vodo, 19. oblika pomožnega glagola, 21. vrsta blaga, 23. oteklina, bula, 24. kvartaški izraz, 25. podzemlje pri starih Grkih, 27. osebni zaimek, 28. vojaška edinica, 30. zabavišče, 31. velika posoda, 32. vrsta bulezni, 36. močvirnat travnik v ravnini, 37. priimek zdravnika, ki je odkril najnovejšo cepilo (otročka paraliza), 39. dobro opravljeno, 40. ne rabljena, 42. kratka za kulturno umetniško društvo, 44. suh, talen, 45. ogljarska naprava, 47. dva soglasnika, 49. opozorilo, svarilo, 51. majna, mišičasta, 53. italijanski spolinik, 54. junak Gotovčeve opere 58. najmanjši delež snovi, 57. veliko sito, 58. gostija, svatovanje, 59. neošijeno, 61. staroslavska pijača, 62. kratka za srednji, 63. odprtina na koži, 64. okrasek, 66. previvalce mesta na Balkanu, 68. vrsta meša 70. naton, 71. gradbeni material, 73. učenja, 75. zlato (francosko), 76. kmečki delavec, 79. žensko ime, 80. znamenka predvojne zebne paste, 81. vrsta čolna, 82. opravilo, 84. naplačilo, 85. vrsta kamenja, rečna naplavina, 87. gora na Korškem, 89. nikalnica, 90. grška črka, 91. tišina, onemlost, 92. mlečni izdelek, 94. kratka

za zvezo filmskih umetnikov 96. dva soglasnika, 97. kazalni zaimek, 101. kratka za humano organizacijo, 103. utrip srca, žile (z = s), 105. povrtnina, 106. udav, kožuhočinast ovratnik, 107. drag kamen, 109. menjati prostor, 111. vojaški pregled, novačenje, 113. jajčast, obel, 115. površinska mera, 116. glasbena znaka, 118. neumen, 119. grm, ki cvete zgodaj spomladi, 120. glej 19. vodoravno.

Navpično: 1. ni nizek, 2. vrsta pesmi, 3. nebesni pojav, 4. glej 83. vodoravno, 5. staro ime za Ljubljano, 6. pokrajina v Jugoslaviji, 7. del voza, 8. osebni zaimek, 9. predlog, 10. šahovski izraz, 11. mil, drag, 12. človek, ki živi v jami, 13. zločin, 14. nemški spolinik, 15. začetnici priimkov borecev za proletariat, 16. trop, 20. očit, 22. pohajkovanje, 24. del telesa, 26. del bilke, 28. dvig, 29. prijetnega duha, 31. nočna ptica, 33. tovarna alkoholnihi pijača, likerjev, 34. prebivalec Grönlandije, 35. glas, vodilni ton, 36. uta, 38. čaša, 40. diplomatski dopis, 41. kiparsko orodje, 43. pritoki, 45. vrsta smole, 46. vojak v boju, 48. surov, 50. glasbeni pojem, 52. kesanje, 53. glasbila, 55. spevoigra, 58. zmagovalec je 60. mesto na Japonskem, 63. cvetni prah, 65. glej 2. navpično (dvojina), 67. kazalni zaimek,

69. rudnik, 70. oder, vzvišen prostor, 71. del pohištva, 72. pisalna potrebščina, 74. vprašalnica, 75. del obraza, 77. tovarna športnih potrebščin, 78. gorenjska tovarna lesenih obuv, 80. veliki ptici roparici, 82. ljubkavalno ime za papige in majhne psičke, 85. reka v Italiji, 86. izvir, 88. znak za kemijsko prvino, 91. godni sadeži, 92. oprana, 93. pokopališki uslužbenec (narobe), 95. ime za mesec, 97. tok za puščice, 99. vrednostni papir, 100. zarja, 102. klica, 103. država v Južni Ameriki, 104. tovarna upognjenega pohištva na Duplici, 107. naziv mila, ki ga izdeluje tovarna v Kranju, 108. sij, blesk, 109. ribiška potrebščina, 110. ime naše filmske igralke, 112. ne obut, 113. ure (latinsko), 114. moško ime, 117. vas pri Ljubljani, 119. kratka za akademski naslov.

Za pravilne rešitve, ki jih je treba poslati do 10. maja na uredništvo »Glasu Gorenjske«, so razpisane naslednje nagrade:

- 2.000.— dinarjev;
- 1.000.— dinarjev;
- 500.— dinarjev;
- 4.—6. knjižne nagrade.

Zrebanje bo javno in sicer 11. maja ob 15. uri popoldne v prostori uredništva.

Trgovsko podjetje

PREHRANA TRŽIČ

čestita vsem delovnim ljudem ob 1. maju

»Kamnosešivo« - Kranj

Vsem delovnim ljudem in vsem delovnim kolektivom čestita ob 10. obletnici osvoboditve

Za praznik dela čestitamo vsem članom, članicam, mladincem in mladinkam ter pionirjem z željo, da bi v letošnjem letu čim slovesneje proslavili delavski praznik — 1. maj in 10. obletnico naše osvoboditve.

Tako kot vsi delovni kolektivi širom naše domovine, se bodo tudi naše gasilske organizacije pripravile, da bodo čim dostojneje in čim lepše proslavile veliki praznik, kajti tudi gasilci smo s svojim programom vključeni v skupno borbo naših narodov za izgradnjo socializma. Gasilska organizacija varuje ljudsko imovino pred nesrečami in vzgaja ljudi, ki bodo vsak trenutek pripravljeni braniti to, kar ustvarjajo milijoni delovnih rok.

Gorenjski gasilci bomo proslavili 1. maj z intenzivnim delom pri pripravah za najslavesnejšo izvedbo Gorenjskega gasilskega festivala v čast 10. obletnice osvoboditve.

1. maja naj bodo gasilski domovi tako zunaj kot znotraj lepo okrašeni z zelenjem in z zastavami.

2. Gorenjski gasilski festival:
V tem tednu bodo vsa PG društva prejela dokončno izdelan informativni bilten OGZ za Gorenjsko, kjer bodo podana zadnja navodila in nastale spremembe.

V dneh 2. in 3. maja bo na terenu ekipa OGZ za Gorenjsko, ki bo pregledala izveščanje pionirskih desetih zaradi podelitve uniform. Opozorjamo s tem vsa PG-društva, ki so že v letu 1953 prejela pionirske uniforme, da prav tako izveščajo svoje desetine in jih pošljejo na nastop.

3. Finančna sredstva v I. 1955.
OGZ za Gorenjsko je z dokončnim sprejetjem proračunov okraja Kranj in Radovljica zbrala točne podatke o letošnjih kreditnih sredstvih za potrebe

PGD. V začetku junija bodo krediti razdeljeni, zato pozivamo vse upravne odbore ObGZ, da zberejo prošnje PGD. Pripominjamo pa, da so sredstva omejena ter naj bodo prošnje realne.

4. Tromesečna poročila.
Naročamo vsem občinskim gasilskim zvezam, ki nam do danes še niso poslala poročila za I. tromesečje, da to takoj štoro. Upravni odbor Gasilske zveze LRS bo v naslednjem Biltenu izdal navodila administrativnega poslovanja ObGZ. Po končanem festivalu bo OGZ za Gorenjsko izvedla skupen seminar.

LOČANI!

Podružnica našega lista v Skofji Loki v pisarni podjetja »Transturist« uraduje v tednih od 11. do 13. ure in v petkih od 15.30 do 17.30 ure. Tam lahko oddaste male oglase, objave, reklame, čestitke, zahvale, prav tako pa sprejema podružnica tudi nove naročnike, male oglase in objave.

JESENIČANI!

Podružnica našega lista na Jesenicah, Prešernova c. 21, je odprta vsak torek in petek od 8. do 10. ure dopoldne. Podružnica sprejema nove naročnike, oglase, objave, reklame, zahvale in čestitke.

100 uspehov na 1 oglas

v našem tedniku

Poročila poslušajte vsak dan ob 6., 7., 12.30, 15., 17., 19. in 21. uri. Oddajo »Želeli ste — poslušajte« ob nedeljah ob 13.30 in vsak delavnik ob 13. uri. — »Gospodinjki nasveti« vsak dan ob 7.30 uri. »Kmetijski nasveti« in »Kmetijska univerza« vsak delavnik ob 12. uri. »Pregled tiska« pa vsak dan ob 6.30 uri.

Nedelja, 1. maja: 5.00 Prvomajski pozdrav. 7.15 Delovni kolektivi čestitajo. 8.00 Nagovor predsednika sindikatov Slovenije tovariša Janka Rudolfa. 8.15 »Naš prvi maj«. 9.00 Prenos reportaže s prvomajske parade v Ljubljani, nato prenos koncerta s Trga Revolucije v Ljubljani. 12.00 Pogovor s poslušalci. 12.45 Lahka glasba. 13.00 Našim kmetovalcem za praznik dela. 15.15 Mladinski zbori pojo. 15.30 Silvo Matelič: Andrejev 1. maj. — 16.00 Koncert umetniškega ansambla CD JLA iz Beograda. 17.00 Zvone Kržišnik: Fragmenti iz današnjih dni. 20.00 »Pot miru«. 21.00 Za ples in dobro voljo.

Ponedeljek, 2. maja: 8.00 10 let športa nove Jugoslavije. — 9.00 O, brač, iz množice, moj črni brat. 11.00 V. Manović: Čarobni meč (ponovitev). 12.45 Zabavna glasba. 15.15 Domači napravi. 15.30 Z novinarji po Jugoslaviji, reportaža. 16.30 Zabavno popoldne. — 20.00 Mile Klopčič: Naši proletarski književniki. 21.15 Zaplešite z nami.

Torek, 3. maja: 6.35 Slovenske narodne pesmi. 11.15 Cici-banom — dober dan. 12.10 20 minut z Veselimi godci. 13.30 Glasbeni mozaik. 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike. — 15.30 Dr. Mirko Rupel: Jezikovni pogovori. 16.00 Utrinki iz literature — Ivo Pirkovič: Beg čevljarja Kunstka — I. del. — 18.00 Zunanjepolitični feljton. 18.15 Slovenske narodne pesmi pojeta Helena Plevel in Janez Triler. 18.30 Sportni tednik. — 20.00 Tedenski notranjepolitični pregled. 20.10 Poje črnski sekret Jubilee Singers. 20.30 Radijska igra — Aleksander Marodič: Bunker nad vasjo. 21.00 Igramo vam za ples in razvedrilo.

Sreda, 4. maja: 6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo. 11.15 Solska ura za nižjo stopnjo — Josip Korban: Primožek. 11.45 15 minut igra Vaški kvintet, pojeta Sonja in Režika. 12.10 Igra

godba na pihala Ljudske milice. 14.30 Iz gledališč. 15.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko. — 15.30 Solska ura za višjo stopnjo — Vladimir Nazor: Partizanska Mara. 16.30 Modni kotiček. 17.15 Popoldanski simfonični koncert. 18.00 Mednarodna radijska univerza. 20.00 R. Wagner: Lohengrin, I. dejanje.

Četrtek, 5. maja: 6.35 Dalmatinske pesmi. 11.15 Za mlade pevce in godce. 12.10 Zbor Slovenske filharmonije poje slovenske umetne pesmi. 13.30 O-poldanski koncert. 14.30 Ljudsko-prosvetni obzornik. 16.00 Utrinki iz literature — Ivo Pirkovič: Beg čevljarja Kunstka, II. del. 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike. 18.30 Iz kolektivov za kolektive. 20.15 »Četrtek večer«. 21.00 Literarni večer: Ne pozabite nas!

Petek, 6. maja: 6.35 Po naši deželi. 11.15 Cici-banom — dober dan. 12.10 20 minut z našimi prireditelji: Emil Adamič. 13.30 Križem skozi operete, filme in revije. 14.30 Novi filmi. 16.00 Za pionirje — Pionirji in partizani. 18.00 Domače aktualnosti. 18.10 Poje Ljubljanski komorni zbor. 20.00 Tedenski zunanjepolitični pregled. — 20.15 »Našo barako zamelo je« (spored partizanskih samospelov, pesmi in recitacij). 21.00 Oddaja o morju in pomorščakah.

Sobota, 7. maja: 6.35 V pesmi in plesu po Jugoslaviji. — 7.10 Jutranji orkestralni spored. 11.15 »Se pomnite, tovariši!« — (oddaja za pionirje). 11.45 Mladinski zbori pojo. 12.10 Skladbe hrvatskih avtorjev poje moški zbor DPD »Slava Klavora«, p. v. Rajka Sikoška. 12.45 Zabavna glasba. 14.00 Zivi spomini, reportaža. 15.40 Partizanske pesmi. 16.00 Utrinki iz literature — Pesmi naših borcev. — 17.15 Marijan Lipovšek: Domovina, simfonična pesnitev. 17.30 Zvone Kržišnik: Ilegalna Ljubljana. 18.30 »Brigade s hrabro« (spored partizanskih pesmi in napevov). 20.00 Prenos slavnosti ob obletnici osvoboditve.

Oglašajte v »Glasu Gorenjske«

prodaja pristna istrska vina v svoji poslovalnici v Tržiču, na Blejski cesti št. 11.

Poljoprivredna zadruga KATUN

Vsemu delovnemu ljudstvu želimo srečno praznovanje 1. maja 1955!

Delovni kolektiv tkalnice in tekstilne oplemenjevalnice **ZVEZDA - Kranj**

čestita vsemu delovnemu ljudstvu k 10. obletnici zmage

K 1. maju in deseti obletnici osvoboditve čestitajo

POLITIČNE ORGANIZACIJE KOMUNE JESENICE

KOMITE ZK ODBOR SZDLS KOMITE LMS in ODBOR ZB

S širokim udejstvovanjem kre-pimo socialistično zavest in povečujemo količino materialnih dobrin, s čemer ustvarjamo resnično socialistično skupnost!

Slovenija-šport - poslovalnica Jesenice

ČESTITA K 1. MAJU IN 10. OBLETNICI OSVOBODITVE

Delovni kolektiv

BOMBAŽNE PREDILNICE IN TKALNICE TRŽIČ

čestita vsem delovnim ljudem in vsem delovnim kolektivom ob njihovem največjem prazniku — Prazniku dela, in jim želi pri izgradnji socializma še več uspehov!

10 let v svobodi

SKOZI TEŽAVE DO USPEHOV
Kdo v državi ne ve za tovarno gumijevih izdelkov »Sava« iz Kranja? Menda ni državljan, ki to ne bi vedel. V matičnem obratu tovarne gumijevih izdelkov »Sava« so proizvodnjo svojih izdelkov od leta 1954 pa vse do danes nenehno povečevali, tako da je do konca leta 1954 bila proizvodnja več kot podvojenja z ozirom na proizvodnjo v predvojni Jugoslaviji. Ta uspeh v proizvodnji, je treba predvsem pripisati racionalnemu izkoriščanju obstoječih strojev ter zelo velikemu dvigu delovne storilnosti. Z večjim elanom delavskega razreda ter različnimi racionalizacijami se je delovna storilnost v podjetju povečala za 35%. Norme so bile v »Savi« vpeljane že pred 17 leti, vendar so sistem dela v podjetju tako izpopolnili, in to predvsem v povojnih letih, da dela danes po normah že 76 odstotkov vseh v tovarni zaposlenih delavcev.

ŠTEVILNI NOVI PROIZVODI
Po vojni so na novo začeli izdelovati naslednje izdelke: avtomobilske plašče in tovarne zračnice, polne obroče za specialna vozila, transportne trakove, pogonske klinaste jermene, visokotlačne cevi, potapljaške ter razne zaščitne obleke, industrijske rokavice, gume za avtomobilske zavore, ležalne blazine, raznovrstne podplate (pluto guma in poro plošče), cevi za bencin, gumo za glavničke, vodne žoge, gobe za umivanje

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE GUMJEVIH IZDELKOV »SAVA« SE PRIDRUŽUJE VESELJU NAŠIH DELOVNIH LJUDI OB PRAZNOVANJU NAJVEČJEGA PRAZNIKA NAŠEGA DELOVNEGA ČLOVEKA — 1. MAJA TER S PONOSOM ZRE NA SVOJO PREHOJE NO POT V PRETEKLIH 10 LETIH SVOBODNE GRADITVE IN OBLJUBLJA, DA SE BO ŠE NADALJE BORIL NA VSAKEM DELOVNEM MESTU ZA DVIG PROIZVODNJE IN S TEM ZA BOLJSO PRIHODNOST NAŠEGA DELOVNEGA ČLOVEKA!

ter veliko število raznih tehničnih proizvodov za najrazličnejše veje našega gospodarstva. O kakovosti proizvodov tovarne gumijevih izdelkov »Sava«, bi sicer morali spregovoriti odjemalci, vendar le-ti priznava-jo, da izdelki »Sava« po kakovosti ne zaostajajo za inozemskimi izdelki. Posebno s plašči za avtomobile (z rdečim žigom) je tovarna dosegla kakovostno raven inozemskih renomiranih tvrdk.

STROKOVNJAKI, KADRI, KADRI...

Pred vojno ni bilo v tovarni nobenega kvalificiranega ali visoko kvalificiranega delavca -gumarja. Leta 1946 so začeli v tovarni s strokovnimi tečajji za mojstre in delavce, katere je absolviralo 293 delavcev. Konec leta 1947 pa so v tovarni ustanovili tudi gumarsko industrijsko šolo, katero je doslej dokončalo 82 gojencev in gojenk. Toda vse to je še premalo! Pri tako pestri proizvodnji kot je to primer v »Savi«, bi bilo potrebno podjetju mnogo večje število strokovnjakov. Letih pa je, kljub skoraj podvo-

jeni proizvodnji, polovico manj kakor pred vojno.

TOVARNA SE BO NUJNO MORALA RAZŠIRITI

Gumarska industrija v naši državi še daleč ne pokriva vseh potreb našega trga po avto-gumah, transportnih trakovih in številnih drugih gumijevih proizvodih. Saj še vedno v državnem merilu uvažamo najrazličnejše gumijeve izdelke v višini 1 milijarde deviznih dinarjev na leto. Zaradi tega si »Sava« že dalj časa prizadeva povečati svoje obrate. V ta namen se bo že letos preselil del matičnega podjetja v obrat bivše tovarne »Tekstilindus« v Strazišče. Tam bo imela tovarna več možnosti za svojo razširitev. V začetku nastale finančne težave bodo kmalu odpadle, saj se je za razvoj te naše pomembne tovarne zavzela naša skupnost ter ji bo z ustreznimi krediti tudi pomagala.

IZVOZ

Marsikoga, ki je prebiral letošnji družbeni plan kranjskega okraja, je prijetno presenetila vest, da se bo številnim izvoznikom iz okraja pridružila tudi tovarna gumijevih izdelkov »Sava« v Kranju. Rekli boste, kaj silijo v izvoz, saj še domačim potrebam ne morejo zadostiti! Toda tovarna se bo v letošnjem letu šele začela pripravljati na sistematičnejši izvoz v prihodnjih letih. Za izdelke »Sava« se že zanimajo Sirija, Egipt, Turčija, Pakistan in še nekatere druge države. Tja bodo izvažali predvsem razen gumijasti sanitarni material, gumijaste cevi itd.

60
LET

plamen

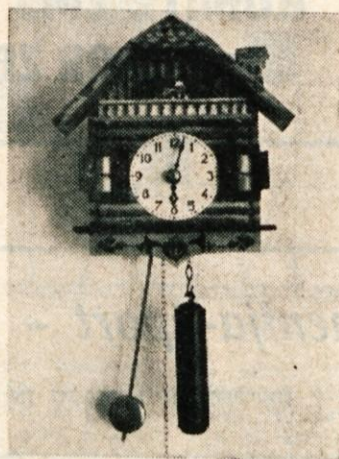
TOVARNA VIJAKOV IN ŽEBLJEV KROPA

SLOVENIJA

Ob 60-letnici tovarne „PLAMEN“ v Kropi, ustanovljene 1. maja 1895 pod imenom Prva žebljarska in železo obrtna zadruga, čestita vsem delovnim ljudem k proletarskemu prazniku 1. MAJU in jim želi mnogo uspeha in napredka

Delovni kolektiv PLAMEN je pred 60 leti pogumno, z žuljavimi rokami, v obdobju razvijajoče kapitalistične družbe, ustanovil podjetje socialističnega značaja, trdno verujoč v uspeh in zmago svojega dela

S tem v zvezi čestita tudi k 10. obletnici zmage nad fašizmom in kliče: Čuvajmo in utrjujmo tradicije narodne osvobodilne borbe in ljudske revolucije

Delovni kolektiv
Plamena

Občinski ljudski odbor Kropa

ČESTITA OB DNEVU PRAZNIKA DELA —
1. MAJU VSEM DELOVNIM LJUDEM
OBČINE KROPA, ZLASTI PA DELOVNEMU
KOLEKTIVU TOVARNE „PLAMEN“ OB
PROSLAVI 60-LETNICE OBSTOJA PODJETJA.

PRIDRUŽUJEMO SE TUDI POZDRAVOM
IN ČESTITKAM VSEH NAŠIH DELOVNIH LJUDI
OB 10. OBLETNICI OSVOBODITVE
NAŠE DOMOVINE!

Delovni kolektiv tovarne usnja

STANDARD KRANJ

iskreno čestita k našemu največjemu delavskemu
prazniku 1. MAJU vsem delovnim kolektivom z
željo, da v nezmanjšanem poletu vztrajajo pri gra-
ditvi srečne bodočnosti naše socialistične domovine!

ISKREN POZDRAV
K PRAZNIKU DELA — 1. MAJU
POŠILJA VSEM SVOJIM ODJEMALCEM

DELOVNI KOLEKTIV

Roleta-mizarstvo

K R A N J

SVOJE PRVOVRSTNE IZDELKE
VSEM TOPLO PRIPOROČAMO!

Vsem
delovnim ljudem
ob Prazniku dela
mного veselja
in zadovoljstva

TRGOVSKO
PODJETJE

MODA
KRANJ

Delovni kolektiv
tovarne obutve

Peko

in prodajno osebje njenih 83 industrijskih prodaj-
jaln čestita vsem delovnim ljudem Jugoslavije ob
10-letnici osvoboditve in za praznik dela — 1. maj!

Elita

trgovsko podjetje Kranj

S SVOJIMI POSLOVALNICAMI:
„GALANTERIJA“
„TEKSTIL“
„VOLNA“
„DROGERIJA“
„KOMISIJSKA TRGOVINA“

ČESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
ZA PRVI MAJU!

podjetja

Elektrotehničnega

Kranj

DELOVNI KOLEKTIV

čestita
vsem
delovnim ljudem
ob mednarodnem
prazniku
delovnih ljudi —
1. MAJU!

Kmetijska zadruga
Lesce

čestita k 1. MAJU
vsem članom in kmetovalcem
ter jim želi
še veliko delovnih uspehov!

Delovni kolektiv
TOVARNE ŠPORTNEGA ORODJA

„Elan“

Begunje pri Leseah

čestita vsemu delovnemu ljudstvu
k 1. maju
in k občinskemu prazniku
občine Begunje — 4. maju!

TRGOVSKO PODJETJE

„Sadje“ - Kranj

PREDILNICA

BEGUNJE NA GORENJSKEM

zamenjuje vsako količino
oprane volne,
osebno ali po pošti,
za gotovo blago.
Vsem odjemalcem čestita
delovni kolektiv
k prazniku dela — 1. maju!

Gostilna „GOLICA“
PODBREZJE

čestita
vsem svojim obiskovalcem
k prazniku dela — 1. maju
in se priporoča za obisk!

čestita vsem svojim
cenjenim odjemalcem k prazniku dela -
1. maju

Lesno industrijsko podjetje (LIP) Trata in
Jelovica sta se združili v novo skupno podjetje

JELOVICA

MEDZADRUŽNI LESNI KOMBINAT

ŠKOFJA LOKA

Delovni kolektiv
čestita vsem delovnim ljudem

K 1. MAJU

Gorenjska predilnica

ŠKOFJA LOKA

Brzjav: Preja Škofja Loka — Telefon števil. 230

Uradne ure od 6—14

Tekoči račun pri NB Škofja Loka števil. 6111-T-11

IZDELUJEMO: Mikano bombažno prejo v številkah Nm 16—50 in to osnovno medio, triko, vovtkovo in flanelno vitje. Dobavljamo tudi na motkah in predenih. Nadalje izdelujemo vse vrste melange, šantung in stanično prejo, vigogne prejo in Nm 3—12, kakor tudi sukanjo prejo na Wc formatu, na x motkah in predenih. Vsi izdelki so priznane kakovosti!

OB PRAZNIKU DELA POŠILJAMO PLAMTEČE
POZDRAVE VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM!

Kolektiv Trgovskega podjetja

LUBNIK
ŠKOFJA LOKA

čestita
vsem delovnim ljudem Jugoslavije
K 1. MAJU!

Mesarsko podjetje
OZZ Kranj

SEDEŽ ŠKOFJA LOKA

pošilja vsem delovnim ljudem ob
prazniku dela borbene pozdrave
z željo, da bi se še nadalje tako
odločno borili za socializacijo na-
še domovine!

GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE

GRADIS

LESNI OBRAT — ŠKOFJA LOKA

želi ob prazniku dela vsemu delovnemu ljudstvu
in vsem delovnim kolektivom mnogo uspehov pri
njihovih naporih za ustvaritev socializma!

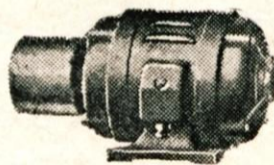
MOTOR

Električni stroji — gasilska oprema — hladilniki

ŠKOFJA LOKA - Železniška postaja: Škofja Loka

IZDELUJE: Elektromotorje, asinhronne, v zaprti in zaščiteni izvedbi od 1,21 do 5,2 kW — Električne polirne stroje od 0,60 kW do 3,3 kW — Električne brusilne stroje 1,21 kW 2800 o/min, 0,60 kW 2780 o/min, 3,3 kW — Električne krožne žage z elektromotorjem 5,2 kW 1400 o/min ter zvezda trikot stikalom — Gasilske črpalke tipa T-I-1 300 l/min z bencinskim motorjem 5—6 KS — Gasilske armature, ročnike, spojke „Storz“, trodelne razdelilce, vodne zbiralce itd. — Sirene električne z elektromot. 4,2 kW, domet zvoka 8 km, ročne, primerne za kamnolome in slično, z dometom zvoka 0,5 km. — Hladilne naprave. — Naprave za namakanje.

Iskrene pozdrave vsem delovnim ljudem za 1. maj!

V desetem letu svobode
plamteč pozdrav
vsem državljanom FLRJ
za veliki delavski praznik
1. MAJU!

MESNINA
ŠKOFJA LOKA

Delovni kolektiv

TOVARNE
FURNIRJA
BODOVLJE

pošilja iskrene čestitke
ob prazniku dela
vsem borcem za socializem!

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE KLOBUKOV

„ŠEŠIR“

ŠKOFJA LOKA

iskreno čestita vsem svojim odjemalcem, poslov-
nim prijateljem in vsem delovnim ljudem naše
nove Jugoslavije k mednarodnemu prazniku dela.

Zveza sindikatov Jugoslavije

Krajevni svet
Škofja Loka

čestita vsem delovnim kolektivom
za delavski praznik — 1. maj.

Obrtna zbornica za
okraj Kranj

čestita vsem delovnim kolekti-
vom, političnim in družbenim
organizacijam ter vsem držav-
ljanom k 1. maju 1955!

OB 1. MAJU
borbene pozdrave
vsem delovnim ljudem!

Kolektiv trgovine

Koloniale
Kranj

Ob velikem delavskem prazniku
pošilja Trgovsko podjetje

TOBAK
Kranj

iskrene čestitke vsem državljanom
naše svobodne domovine!

Delovni kolektiv **NIKO** = tovarne kovinskih in elektromehanskih izdelkov

ŽELEZNIKI pošilja vsem delovnim kolektivom in še prav posebno svojim poslovnim prijateljem ob 1. maju = prazniku delovnega ljudstva borbene delavske pozdrave

Zagotavljamo, da se bomo še bolj borili za dvig proizvodnje in kakovosti naših izdelkov

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE JESENICE

čestita

vsem delovnim kolektivom,

političnim in družbenim organizacijam

ter vsem prebivalcem Jesenic

k velikemu prazniku dela

1. maju in 10. obletnici osvoboditve

Vsemu delovnemu ljudstvu, našim odjemalcem in prijateljem čestita k dnevu ustanovitve OF, za desetletnico osvoboditve in k prvemu maju — prazniku delovnega ljudstva

delovni kolektiv

PUŠKARNE - KRANJ

RIBNIK

PODJETJE ZA IZVOZ RIŽ, RAKOV, POLŽEV itd.
NA JESENICAH

čestita vsem delovnim ljudem k njihovem delovnemu prazniku in 10. obletnici veličastne zmage

Delovni kolektiv

Tržiške tovarne kos in srpov

čestita

vsem delovnim ljudem

k največjemu

delavskemu prazniku — 1. maju!

**Občinski ljudski odbor
Občinski komite ZKS
Občinski odbor SZDL
Občinski odbor ZB**

Železniki

čestitajo

vsem delovnim ljudem
svojega kraja k 1. maju

Delovni kolektiv trgovskega podjetja

**ŽELEZNINA
Z JESENIC**

čestita vsem prebivalcem k delavskemu prazniku in se še nadalje priporoča svojim odjemalcem

**KMETIJSKA ZADRUGA
SELCA**

čestita vsem odjemalcem in zadržnikom ob delavskem prazniku in jim želi še mnogo uspeha v izgradnji socializma!

Restavracija „TRIGLAV“ z Jesenic

ČESTITA K PRAZNIKU 1. MAJU IN
10. OBLETNICI ZMAGE VSEM DELOVNIM
LJUDEM ŠIROM PO NAŠI DOMOVINI IN SE
PRIPOROČA ZA OBISK

**KMETIJSKA ZADRUGA
JESENICE**

čestita

vsem delovnim ljudem

k 1. MAJU —

prazniku delovnih ljudi

Delovni kolektiv

**hotela »POŠTA«
Jesenice**

čestita vsem svojim cenjenim obiskovalcem, k največjemu prazniku delovnega ljudstva — 1. maju!

Vsem delovnim kolektivom in vsem državljanom naše socialistične domovine čestita k prazniku dela delovni kolektiv **Medzadružnega lesno-industrijskega podjetja Češnjica**

LIP ČEŠNJICA

Izdelujemo radio omarice, zaboje za izvoz in notranji trg ter embalažne in vinske sode! Se priporočamo!

Vsemu delovnemu ljudstvu in našim cenjenim
odjemalcem ter poslovnim prijateljem,
čestita k 1. maju — prazniku dela

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE USNJA

„RUNO“ - Tržič

Ob 1. maju in 10. obletnici osvoboditve nove
Jugoslavije, čestita vsemu delovnemu ljudstvu in
svojim obiskovalcem
delovni kolektiv

hotela „Grajski dvor“ v Radovljici

Vsem svojim članom, delovnim kolektivom in
delovnim ljudem pošiljamo ob našem velikem
prazniku — 1. maju, iskrene čestitke in želje
— za nadaljnji razvoj našega socialističnega
gospodarstva!

DELOVNI KOLEKTIV

Keramično kemične industrije Kamnik

Tesarsko in mizarsko podjetje OZZ,
Ljubljana-okolica iz Most pri Komendi

POŠILJA VSEM DELOVNIM LJUDEM V
NAŠI DOMOVINI BORBENE POZDRAVE
OB DELAVSKEM PRAZNIKU 1. MAJU IN
10. OBLETNICI OSVOBODITVE

JUGOSLAVIJE

**Tesarsko in mizarsko podjetje OZZ,
Ljubljana-okolica Moste pri Komendi**

IZDELUJE: VSE VRSTE KVALITETNEGA
POHIŠTVA, STAVENOMIZARSKE PROIZ-
VODE TER VSE VRSTE STREŠNIH KON-
STRUKCIJ. — SE PRIPOROČAMO!

DELOVNI KOLEKTIV

MESTNE KLAVNICE KRANJ

čestita vsemu delovnemu ljudstvu
k 1. maju — prazniku dela, obe-
nem pa se pridružuje tudi če-
stitkam vseh delovnih kolektivov
za 10-letnico osvoboditve naših
narodov.

TOVARNA
OBUTVE

„Alka“ iz Dupelj

pošilja vsem delovnim ljudem naše domovine,
borbene pozdrave ob največjem prazniku
delavskega razreda — 1. maju.

DELOVNI KOLEKTIV

TOVARNE KOVINSKIH IZDELKOV IN LIVARNE

TITAN IZ KAMNIKA

čestita vsem delovnim ljudem in vsem delovnim
kolektivom k prazniku dela — 1. maju.
Vse sile za večji razcvit našega gospodarstva!

Ob 1. maju 1955,
našem največjem delavskem prazniku,
pošiljamo borbene pozdrave
vsem delovnim kolektivom širom po naši
socialistični domovini!

Delovni kolektiv obrtnega podjetja

ŠČETARNA KOMENDA

DELOVNI KOLEKTIV

OPEKARNE ČEŠNJEVK

PRI CERKLJAH NA GORENJSKEM

iskreno čestita

vsem delovnim ljudem k delavskemu prazniku —
1. MAJU!

Proizvajamo zidno in votlo opeko ter se
našim odjemalcem toplo priporočamo!

Vsem delovnim ljudem
ob Prazniku dela - 1. maju
mnogo veselja in zadovoljstva
želi delovni kolektiv

Grosističnega trgovskega podjetja
„ŽIVILA“ - KRANJ

K prazniku dela
lep pozdrav vsem
občanom
in volivcem

**Občinski
ljudski
odbor
Podnart**

Splošno gradbeno podjetje

**„SAVA“
JESENICE**

ČESTITA VSEM
DELOVNIM LJUDEM
K NJIHOVEMU
PRAZNIKU DELA IN
K 10. OBLETNICI
ZMAGE

Vsem
delovnim ljudem
in delovnim
kolektivom
pristrčno čestita
za 1. MAJ 1955

**K
O
K
R
A**

Trgovsko podjetje
za Gorenjsko na veliko
KRANJ

OB PRAZNIKU DELA
ZELIMO VSEM GRADBENIM
DELAVCEM IN OSTALIM
DELOVNIM LJUDEM MNOGO
SREČE IN ZADOVOLJSTVA

Splošno
gradbeno
podjetje

**PROJEKT
KRANJ**

K mednarodnemu
delavskemu prazniku
1. MAJU
iskreno čestita
vsem delovnim ljudem
SPLOŠNO
GRADBENO PODJETJE

**„Gorenjc“
Radovljica**

Delovni kolektiv
MANUFAKTURE.KONFEKCIJE
**„PRI KRANJCU“
KRANJ**

čestita ob prazniku dela
vsem delovnim ljudem
Naša postrežba je hjštra,
blago odlično
in po nizkih cenah!

VARAŽDINSKA
TEKSTILNA INDUSTRIJA

„VARTEKS“

prodajalni Kranj in Jesenice
čestitata
k delavskemu prazniku, 1. maju
vsem delovnim ljudem!
Se priporočamo!

Delovni kolektiv
KOVINSKO, ELEKTRO IN
MEHANIČNEGA PODJETJA

„KEM“ - LESCE

čestita
vsem delovnim kolektivom
k 1. maju
in 10. obletnici zmage!

Delovnim kolektivom
in vsemu
delovnemu ljudstvu
ob 1. maju - prazniku dela
in ob 10-letnici
osvoboditve,
želi delovni kolektiv

TOVARNE

STOL

pri nadaljni
socialistični graditvi
in delavskemu
samoupravljanju
mnogo uspehov!

KAMNIK

**OKRAJNI LJUDSKI ODBOR
RADOVLJICA**

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
RADOVLJIŠKEGA OKRAJA IN GORENJSKE
K PRAZNIKU DELA

1. maju

K 1. maju -
prazniku
dela -
iskreno
čestitajo:

JENKO ALOJZ, dežnikar, Kranj
NADIŽAR FRANC, mizar, Kranj
VOZELJ KAROLINA, gostilna »Pri kolodvoru«, Kranj
BIZJAK JOŽE, avtoprevoznik, Kranj
SMOLE ALOJZ, klepar, Kranj
PIRNAT IVAN, mizar, Kranj
DEBELJAK ZVONKO, kolar in izdelovalec smučí,
Prmskovo 7
MARKIČ FRANC, klepar, Kranj-Prmskovo
KERŇ STANKO, čevljar, Prmskovo
KOS ANTON, mizarstvo, Kranj-Klanc 2
VOGLAR JERCA, gostilna na Gorenji Savi 28
ANGELA RUČIGAJ, gostilna, Kranj
POLIČAR PAVEL, čevljar, Kranj
OGRIZ ANDREJ, mizarstvo, Kranj-Labore 2
GOSTILNA »BEKSEL«, Kranj
ROZMAN FRANC, avtomehanik, Kranj

Ljudski odbor mestne občine
Kranj, Komite Zveze komunistov
za komuno Kranj in Odbor
Socialistične zveze delovnega
ljudstva za komuno Kranj

čestitajo vsem
delovnim ljudem k delavskemu prazniku -
1. maju in 10-letnici osvoboditve

Vložimo vse sile za izgradnjo naše
socialistične družbene ureditve!

**Kmetijska zadruga
Lancovo**

s svojimi člani in delovnimi ko-
lektivi vseh odsekov čestita k
delavskemu prazniku - 1. maju!

Občinski ljudski odbor
Žirovnica

ČESTITA VSEM DELOVNIM
LJUDEM K 27. APRILU,
1. MAJU IN
10-LETNICI OSVOBODITVE

Delovni kolektiv pilarne
„Triglav“ - Tržič

SE PRIDRUŽUJE
K ČESTITKAM OB
DELAVSKEM PRAZNIKU

Ob 1. maju —
proletarskem prazniku
borbene pozdrave
vsem delovnim ljudem!
Se priporoča trgovsko podjetje
**VELEŽELEZNINA
„MERKUR“
KRANJ**

Delovni kolektiv
Kemične tovarne Podnart
čestita
vsem delovnim ljudem k prazniku 1. maja

Tovarna verig Lesce pri Bledu

čestita
vsemu delovnemu ljudstvu k prazniku 1. maja

Ob delavskemu prazniku —
1. maju — borbene pozdrave!

**Tapetništvo Radovljica
Sedlarstvo Radovljica**

Delovni kolektiv podjetja
„OKOVJE“
KAMNA GORICA

želi vsem odjemalcem
in delavcem
srečen delavski praznik
1. MAJU!

Bife Kostanjevica

čestita delovnim ljudem
za delavski praznik!
Prodajamo prvovrsten eviček po
nizki ceni. Vedno na zalogi do-
bre in cenene pijače.

Trgovsko podjetje
„STOL“ - Žirovnica

čestita vsem svojim odjemalcem
in delovnim ljudem
k revolucionarnemu prazniku
1. MAJU!

**Kmetijska zadruga
Žirovnica
Z O. J.**

ČESTITA
VSEM SVOJIM ČLANOM
IN DELOVNIM LJUDEM
OB 1. MAJU

Gostinsko podjetje
„PRI PETRČKU“

želi svojim gostom in vsem
delovnim ljudem veselo praz-
novanje delavskega praznika
in 10. obletnice osvoboditve.
Se nadalje se priporočamo,
postrežemo vam s kvalitetno
hrano ter sprejemamo še no-
ve abonente.

Delovni kolektiv
**PARNE PEKARNE
IN SLAŠČIČARNE
NA JESENICAH**

pošilja
prvomajski delavski pozdrav
vsemu delovnemu ljudstvu

Zadružno trgovsko podjetje
„Zadružnik“ - Radovljica

Vsem cenjenim odjemalcem
in vsem delovnim ljudem
za 27. april,
1. maj
in 10-letnico osvoboditve
borbeni pozdrav!

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

„Vina“ - Kranj

SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAM DELOVNIM LJUDEM OB 1. MAJU
IN JIM POŠILJA PLAMTEČE POZDRAVE!

● Kvaliteta ● Nizke cene
● Solidna postrežba
so naše odlike in garancija, da
boste zadovoljni z našimi alko-
holnimi in brezalkoholnimi
pijačami!
Trgovsko podjetje
Skladišča: Kranj, Sk. Loka, Tržič

Ob naših velikih praznikih —
27. aprilu, 1. maju in 10-letnici
osvoboditve
pošiljamo delovnim kolektivom
iskrene čestitke
in borbene pozdrave!

TRGOVSKO PODJETJE
„Železnina“ - Radovljica

DELOVNI KOLEKTIV
**Gorenjske tovarne
čokolade**

LESCE PRI BLEDU
čestita za 1. maj
in se priporoča tudi v bodoče!

Ob 1. maju - prazniku dela borbene
pozdrave vsem delovnim ljudem
pošiljajo:

Meso - promet
Medvode
Goričane

Golob Anton
pečarstvo
TRŽIČ

**Gostilna
Gaštej
Kranj**

**Tovarna
gumbov
Ranik**

Kmetijska zadruga
„Martinjvrh“